

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:21
SOCIALDEPARTEMENTET

SOCIALVÅRDSKOMMITTÉNS
BETÄNKANDE XV:

UTREDNING OCH FÖRSLAG
ANGÅENDE

SÄRSKILDA BARNBIDRAG OCH
BIDRAGSFÖRSKOTT
M. M.

S T O C K H O L M

1 9 4 7

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. Hæggeström. xv. 284 s. **S.**
2. Betänkande angående fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonsons, Göteborg. 325 s. **Jo.**
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. **K.**
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggeström. 126 s. **K.**
5. 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. **Fö.**
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. **K.**
7. Betänkande med förslag angående lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. **Jo.**
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. **Jo.**
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. **E.**
10. Betänkande med förslag rörande civilt försvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. **S.**
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. Idun. 148 s. **E.**
12. Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. V. Petterson. 392 s. **Ju.**
13. Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. Marcus. 114 s. **Fi.**
14. Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. Hæggeström. 343 s. 4 pl. **Fö.**
15. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerogering för övningslärare. Sv. Tryckeri AB. 370 s. **Fi.**
16. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. Norstedt. 24 s. **Ju.**
17. Stöd åt utvecklingshämmad ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. V. Petterson. 144 s. **Ju.**
18. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. Katalog o. Tidskriftstryck. 324 s. **S.**
19. Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. V. Petterson. 287 s. **S.**
20. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. Beckman. 48 s. **K.**
21. Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. V. Petterson. 114 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:21
SOCIALDEPARTEMENTET

SOCIALVÅRDSKOMMITTÉNS
BETÄNKANDE XV:

UTREDNING OCH FÖRSLAG
ANGÅENDE

SÄRSKILDA BARNBIDRAG OCH
BIDRAGSFÖRSKOTT

M. M.

VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1947

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1880
BY
JOHN H. COOPER
BOSTON: BARNES & BROS., 1880.

MA

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till Konungen	5
Förslag till lag om särskilda barnbidrag	
Alternativ I	7
Alternativ II	15
Alternativ III	18
Förslag till lag om bidrag till änklings och änkor med barn	19
Förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag)	20
Allmän motivering	27
Inledning	27
Allmänna synpunkter beträffande de nuvarande hjälpformerna	28
De särskilda barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp	35
Böra särskilda barnbidrag och bidragsförskott inkomstprövas?	42
Inkomstprövningen för särskilda barnbidrag	46
Bidrag till änklings och änkor med barn	51
Kostnadsberäkningar	55
Speciell motivering	60
Förslaget till lag om särskilda barnbidrag	
Alternativ I	60
Alternativen II och III	76
Förslaget till lag om bidrag till änklings och änkor med barn	76
Förslaget till bidragsförskottslag	77
Särskilda yttranden	83
1. Herr Bexelius	83
2. Herr Hagård	84
3. Fru Nordgren	84
4. Herrar Eriksson och Hagård samt fru Nordgren	86
5. Herr Höjer	88
6. Herr Broberg	93

Bilagor**Tabeller:**

1 a och b. Sammanlagda årsbeloppet av barnbidrag och dyrtidstillägg budgetåret 1946/47	97
2 a och b. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alt. I	99
3 a och b. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alt. II	100
4 a och b. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alt. III	102
5. Storleken av bidrag till änklingar och änkor med barn	104
Lag den 18 juni 1937 om barnbidrag	105
Lag den 11 juni 1943 om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidrags- förskottslag)	109

TILL KONUNGEN.

Vid överlämnande i november 1945 av förslag till lag om folkpensionering anmälde socialvårdskommittén att kommittén, i avbidan på 1941 års befolkningsutrednings förslag om allmänna barnbidrag, uppskjutit frågorna om

revision av barnbidragslagen och om understöd till änkor med minderåriga barn. Kommittén har nu till behandling upptagit dessa frågor och i samband därmed frågan om revision av bidragsförskottslagen.

Till kommitténs sekreterare vid denna utredning har chefen för socialdepartementet den 9 september 1946 förordnat assessorn i hovrätten över Skåne och Blekinge Sven O. Svensson.

Att som sakkunnig biträda kommittén vid utredningen av frågan om barnbidrag till invaliders barn har chefen för socialdepartementet den 13 september 1946 förordnat byråchefen i pensionsstyrelsen Rolf Broberg.

Den statistiska utredningen och kostnadsberäkningarna ha utförts av förste aktuarien i pensionsstyrelsen Erik Lindh.

Efter hemställan av riksdagen i skrivelse den 4 mars 1944, nr 57, har Kungl. Maj:t genom skrivelse den 17 mars 1944 till kommittén för övervägande överlämnat en inom andra kammaren väckt motion, nr 394, vari framställts yrkande om en förutsättningslös utredning angående lämpligheten av att borttaga stadgandet i 4 § lagen om barnbidrag, att då kvinna, vars barn eller adoptivbarn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap med man som icke är arbetsoförmögen, barnbidraget skall indragas.

Efter hemställan av riksdagen i skrivelse den 29 april 1944, nr 223, har Kungl. Maj:t genom skrivelse den 19 maj 1944 anmodat kommittén att till övervägande upptaga frågan, om och i vad mån gällande regel om relativ nedsättning av barnbidrag och bidragsförskott vid större barnantal lämpligen kan borttagas.

Vid behandlingen av ifrågavarande ärende hava deltagit kommitténs samtliga ledamöter utom herr Skoglund.

Den mera omfattande redogörelsen för förste aktuarien Lindhs statistiska utredning och kostnadsberäkningar har med särskild skrivelse överlämnats till socialdepartementet.

Härmed får kommittén överlämna betänkande med

- 1) förslag till lag om särskilda barnbidrag;
- 2) förslag till lag om bidrag till änklingar och änkor med barn; samt
- 3) förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Särskilda yttranden ha avgivits av undertecknade Bexelius, Eriksson, Hagård, Höjer och Olivia Nordgren samt av byråchefen Broberg.

Stockholm i mars 1947.

Underdånigst

BERNH. ERIKSSON

ERNST BEXELIUS

ALARIK HAGÅRD

LENNART HARTMANN

KARL J. HÖJER

OLIVIA NORDGREN

FRITZ PERSSON

OTTO WALLÉN

OTTO WANGSON

/ *Sven O. Svensson*

Förslag
till
Lag om särskilda barnbidrag.

Alternativ I.

1 §.

Till uppehälle och uppfostran åt barn skall i fall som angivas nedan i denna lag, utöver bidrag enligt lagen om allmänna barnbidrag, av allmänna medel utgivas särskilt barnbidrag.

2 §.

Ärenden rörande särskilda barnbidrag handläggas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna.

Då sådant ärende skall förekomma vid pensionsnämnds sammanträde, åligger det nämndens ordförande att, såvitt möjligt i god tid före sammanträdet, därom underrätta ordföranden i barnavårdsnämnden i den kommun där barnet stadigvarande vistas; och äger denne eller annan, av barnavårdsnämnden därtill utsedd ledamot rätt att vid handläggningen av ärendet deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

3 §.

Rätt till särskilt barnbidrag tillkommer endast barn som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen träffa överenskommelse med främmande makt i fråga om tillämpning av denna lag å dess här i riket bosatta medborgare.

4 §.

Särskilt barnbidrag utgår icke för längre tid än till och med den månad under vilken barnet fyller sexton år.

5 §.

Särskilt barnbidrag utgår, där ej annat följer av vad eljest stadgas i denna lag,

1. för barn, vars föräldrar avlidit; samt

2. för annat barn, då vårdnaden om detsamma överflyttats till särskilt förordnad förmyndare samt barnet ej stadigvarande bor tillsammans med fadern eller modern.

Bidraget utgör 480 kronor för år. Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall dock särskilt barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt. Såsom inkomst skall jämväl räknas underhållsbidrag samt bidragsförskott, vartill barnet må vara berättigat enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

6 §.

1 mom. Särskilt barnbidrag utgår jämväl, där ej annat följer av vad eljest stadgas i denna lag,

1. för barn, vars fader avlidit;
2. för barn, vars fader åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering;
3. för barn, vars moder åtnjuter sådan folkpension, då föräldrarna ej sammanleva samt modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet;
4. för barn, vars moder är gift med annan än barnets fader, då styvfadern åtnjuter folkpension som nyss sagts samt modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet; samt
5. för barn utom äktenskap, beträffande vilket faderskapet ej fastställts, då barnet fyllt tre år.

Barnbidrag enligt femte punkten må ej utgå, där i mål angående fastställande av faderskap rätten genom beslut, som må omedelbart verkställas, förpliktat den uppgivne fadern att utgiva underhållsbidrag.

2 mom. Barnbidrag enligt 1 mom. utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, för barn räknat med 300 kronor för år.

3 mom. I fall som avses i 1 mom. första stycket 1 samt 3—5 minskas barnbidraget med 25 procent av moderns årsinkomst i vad den överstiger 1 800 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger 3 200 kronor. Är modern gift och sammanlever hon med sin man, minskas barnbidraget med 25 procent av makarnas sammanlagda årsinkomst i vad den överstiger 2 200 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger 4 600 kronor.

Motsvarande minskning äger rum i fall som avses i 1 mom. första stycket 2, därvid hänsyn tages, om föräldrarna sammanleva, till deras sammanlagda årsinkomst samt, om de ej sammanleva, till årsinkomsten för den av dem hos vilken barnet stadigvarande vistas eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, till makarnas sammanlagda årsinkomst. Vistas i fall då föräldrarna ej sammanleva barnet icke stadigvarande hos någon av dem,

skall minskningen av barnbidraget ske med hänsyn till vårdnadshavarens inkomst eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda inkomst.

Finns, då avdrag å barnbidrag skall äga rum, flera till särskilt barnbidrag berättigade barn, minskas bidraget för ett vart av dem allenast med så stor del av det enligt bestämmelserna ovan i detta moment beräknade avdragsbeloppet som enligt fördelning efter huvudtalet belöper på varje barn.

Är den, vars inkomst skall läggas till grund för beräkandet av barnbidrag, underhållsskyldig mot barn under sexton år som icke är berättigat till särskilt barnbidrag, skall vid bestämmandet av avdrag å barnbidraget så anses som om alla barnen vore berättigade till särskilda barnbidrag.

4 mom. Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall barnbidraget minskas med nämnda inkomst, i vad den överstiger 100 kronor för år. Uppbär barnet underhållsbidrag från någon som enligt lag är skyldig utgiva sådant bidrag eller är barnet berättigat till bidragsförskott enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag, skall dock underhållsbidraget eller bidragsförskottet i sin helhet avdragas å barnbidraget.

5 mom. Överstiger, där flera än fem barn finnas, det enligt bestämmelserna ovan i denna paragraf beräknade sammanlagda bidragsbeloppet 1 500 kronor för år, skall det nedsättas till sagda belopp. Rörande fördelningen av detsamma mellan barnen beslutar pensionsstyrelsen.

7 §.

För barn, som är adopterat, utgår särskilt barnbidrag endast om barnet i sin egenskap av adoptivbarn enligt bestämmelserna nedan i denna paragraf är berättigat till sådant bidrag.

I fråga om rätt till barnbidrag för barn, som adopterats av makar eller av faders eller moders make, skall så anses som om barnet vore barn i äktenskapet mellan makarna.

För annat adoptivbarn än i andra stycket avses utgår barnbidrag:

1. enligt 5 §, då adoptanten avlidit eller vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare och barnet ej stadigvarande bor tillsammans med adoptanten;

2. enligt 6 §, då adoptanten eller, om barnet adopterats av kvinna, då dennas make åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering; samt

3. enligt 6 §, om barnet adopterats av kvinna som före eller efter adoptionen ingått äktenskap, då mannen avlider.

I fall som avses i tredje stycket 2 och 3 skall vid tillämpning av bestämmelserna i 6 § 3 mom. minskning av barnbidrag ske med hänsyn till adoptantens årsinkomst eller, om adoptanten är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda årsinkomst.

Där ej särskilda omständigheter till annat föranleda utgår icke barnbidrag av den anledningen att adoptant eller adoptants make åtnjuter folkpension med mindre adoptionen skett minst två år före den dag då pensionen söktes.

8 §.

Inkomst som jämlikt 6 eller 7 § skall läggas till grund för beräkandet av barnbidrag uppskattas i enlighet med de grunder som angivas i 14 § 1 och 2 mom. lagen om folkpensionering. Såsom inkomst skall dock icke räknas bidrag, vartill änka må vara berättigad enligt lagen om bidrag till änklingar och änkor med barn, och ej heller allmänt eller särskilt barnbidrag.

Årsinkomst avrundas till närmaste hela tiotal kronor.

9 §.

Barnbidrag avrundas för år räknat till närmaste belopp, varav en tolfedel utgör helt kronotal. Bidrag som understiger 12 kronor höjes till detta belopp.

10 §.

Har i fall då barnbidrag utgått för barn, adoptivbarn eller styvbarn till någon, som uppburit invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, folkpensionen indragits enligt 15 § 1 mom. första stycket nämnda lag, må efter ansökning, där särskilda skäl föreligga, barnbidrag med efter hand nedsatt belopp beviljas att utgå under ytterligare högst ett år. Ej må dock på grund av vad sålunda stadgats barnbidrag utgå för längre tid än till och med den månad varunder barnet fyller sexton år.

11 §.

Har inkomst efter vilken barnbidrag blivit bestämt ökats till sådant belopp att rätt till barnbidrag ej längre föreligger, indrages barnbidraget. Sker eljest mera avsevärd ändring i den inkomst efter vilken barnbidrag blivit bestämt, skall barnbidraget i enlighet därmed ökas eller minskas.

Befinnes barn, för vilket barnbidrag utgår, icke längre vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket, skall barnbidraget indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

12 §.

Den vars inkomst jämlikt 6 § 3 mom. eller 7 § fjärde stycket lagts till grund för beräkandet av barnbidrag är pliktig, att till pensionsstyrelsen eller pensionsnämnd utan oskäligt dröjsmål anmäla:

1. om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes eller om sammanlevnaden med make upphör eller återupptages;

2. om hans, hans makes eller barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättras;

3. där barnbidrag utgår enligt 6 § 1 mom. första stycket 3 eller 4, om modern skiljes från vårdnaden om barnet eller, därest barnbidrag utgår utan att modern har vårdnaden, om barnet får stadigvarande bostad annorstädes än tillsammans med modern; samt

4. där barnbidrag utgår enligt 6 § 1 mom. första stycket 5, om faderskapet fastställes eller uppgiven fader förpliktas utgiva underhållsbidrag till barnet.

Har barn särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra anmälan som nu sagts, om barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats samt, där barnbidrag utgår enligt 5 § första stycket 2, om barnet får bostad tillsammans med fader, moder eller adoptant.

Uppbäres barnbidrag av myndighet eller annan person än ovan avses, är jämväl sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

13 §.

Har för bestämmande av barnbidrag åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att kunna påverka rätten till barnbidrag, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

eller har någon, vars inkomst skall läggas till grund för beräkning av barnbidrag, utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig inkomst eller egendom i sådan myckenhet att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av bidraget, ehuru det bort förutses att avhändelsen skulle få sådan inverkan,

eller har förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom,

skall ansökning om barnbidrag avslås och redan beviljat barnbidrag indragas; dock att, då avhändelse av inkomst eller egendom föreligger, barnbidrag likväl må utgå men bestämmas som om vederbörande fortfarande, helt eller delvis, vore i besittning av inkomsten eller egendomen.

Har någon försummat den honom enligt 12 § åliggande anmälningsskyldigheten må, där försummelsen inverkat på rätten till eller beloppet av barnbidrag och icke kan anses ursäktlig, barnbidraget indragas.

Avslås ansökan om eller indrages barnbidrag enligt denna paragraf skall, där ej annat finnes påkallat, bestämmas viss tid under vilken rätten till barnbidrag skall vara förverkad. I samband med sådant beslut äger pensionsstyrelsen ock bestämma, huruvida rätten att erhålla barnbidrag efter den angivna tidens utgång skall vara beroende av ny ansökning.

14 §.

Barnbidrag utgår icke för tid, under vilken kostnaderna för barnets vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestridas av statsmedel.

Där på grund av vad sålunda stadgats barnbidrag skulle innehållas för del av kalendermånad, skall dock bidraget utgå oavkortat för den månaden.

15 §.

Ansökning om barnbidrag skall göras:

1. om barnbidrag sökes enligt 5 § av den anledningen att barnets föräldrar, adoptant eller adoptivföräldrar avlidit, hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt där den sist avlidne av föräldrarna eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven;

2. om barnbidrag sökes enligt 5 § av den anledningen att vårdnaden överflyttats till särskilt förordnad förmyndare, hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt där den från vilken vårdnaden överflyttats eller, om makar samtidigt skilts från vårdnaden, mannen senast blivit mantalsskriven; samt

3. om barnbidrag sökes enligt 6 §, hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt där den, vars inkomst enligt 6 § 3 mom. eller 7 § fjärde stycket skall ligga till grund för beräkning av bidraget, eller, om bidraget skall beräknas i förhållande till makars eller sammanlevande föräldrars inkomst, mannen senast blivit mantalsskriven.

Finnes ej mantalsskrivningsort som ovan sagts, skall ansökning göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt där barnet stadigvarande vistas.

Ansökning göres, då särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne och eljest av den vars inkomst enligt 6 § 3 mom. eller 7 § fjärde stycket skall ligga till grund för beräkning av bidraget. Har barnavårdsman förordnats för barnet, vare ock denne behörig att göra ansökning om barnbidrag.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av rätten till barnbidrag ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Göres ansökningen av annan än särskilt förordnad förmyndare eller barnavårdsman och är sökanden gift och sammanlever med sin make, skall även denne avgiva förklaring som nyss sagts. Är sökanden eller dennes make ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med sökandens, makens och barnets förhållanden förtrogna personer. Vad nu sagts om make till sökanden skall om sökanden, ehuru ogift, sammanlever med barnets fader eller moder, tillämpas å denne.

Vid ansökningen skall fogas prästbevis enligt fastställt formulär eller, där hinder därför möter, annat bevis som pensionsstyrelsen må finna skäl godtaga.

Vad sålunda stadgats angående ansökning om barnbidrag gäller även beträffande ansökning om ökning av barnbidrag.

16 §.

Angående handläggning av ärenden rörande barnbidrag skall i tillämpliga delar gälla vad i 34—37 §§ lagen om folkpensionering stadgas beträffande annan folkpension än ålderspension. Minskning eller indragning av barnbidrag beslutas av pensionsnämnd som vid den tid då fråga därom uppkommer är behörig att upptaga ansökning om barnbidrag för barnet. Ändring i pensionsnämnds beslut rörande barnbidrag må sökas jämväl av barnavårdsman för barnet

Bestämmelserna i 38, 39 och 41 §§ lagen om folkpensionering skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

17 §.

Barnbidrag utbetalas, där ej nedan annorlunda stadgas, till barnets förmyndare. Pensionsstyrelsen må, om särskilda skäl därtill äro, föreskriva att utbetalning skall ske till barnavårdsnämnd eller annan, med skyldighet för mottagaren att utlämna erhållna belopp i den ordning som är för barnet mest gänelig.

Under förutsättningar som angivas i 18 § 1 mom. lagen om folkpensionering må barnbidragsbelopp motsvarande kostnad som myndighet utgivit för barnets försörjning uppbäras av myndigheten.

Barnbidrag som utgår under tid då barnet är jämlikt barnavårdslagen omhändertaget av barnavårdsnämnd eller på allmän bekostnad vårdas på anstalt utbetalas till det organ som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den som enligt första stycket har att uppbära barnbidrag.

18 §.

Rätt till särskilt barnbidrag kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

19 §.

Kommunerna bidraga till kostnaderna för särskilda barnbidrag enligt grunder som fastställas i särskild lag.

20 §.

De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948, från och med vilken dag lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag skall upphöra att gälla.

Barn, som vid nya lagens ikraftträdande åtnjuter barnbidrag och är berättigat till särskilt barnbidrag enligt nya lagen, skall erhålla sådant utan särskild ansökan. Det åligger pensionsstyrelsen att omräkna nu utgående barnbidrag i enlighet med bestämmelserna i nya lagen. I den mån omräkningen ej kan ske med ledning av de hos pensionsstyrelsen tillgängliga handlingarna, skall den som enligt 12 § är anmälningsskyldig beträffande förhållanden som där nämnts efter anmaning lämna erforderliga uppgifter. Angående sådana uppgifter samt påföljd av oriktiga upplysningar däri skall i tillämpliga delar gälla vad om ansökning om särskilt barnbidrag i nya lagen stadgas. Underlåter vederbörande att lämna uppgifter som nu sagts, må särskilt barnbidrag tills vidare innehållas.

I den utsträckning pensionsstyrelsen bestämmer skola pensionsnämnderna under år 1947 fastställa inkomst, efter vilken barnbidrag skall beräknas, såväl jämlikt äldre lag som jämlikt bestämmelserna i nya lagen.

Där i lag eller särskild författning hänvisning skett till den upphävda lagen, skall hänvisningen anses avse den nya lagen. Där hänvisning skett till visst lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall sistnämnda bestämmelse i stället tillämpas.

De ytterligare föreskrifter, som må vara erforderliga i samband med införandet av nya lagen, meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av pensionsstyrelsen.

Förslag
till
Lag om särskilda barnbidrag.

Alternativ II.

1—5 §§.

Lika med alt. I.

6 §.

1—2 mom. Lika med alt. I.

3 mom. Överstiger i fall som avses i 1 mom. första stycket 1 samt 3—5 moderns årsinkomst belopp, som angivits i den vid denna lag fogade tabell 1, eller har modern, därest hon är gift och sammanlever med sin man, tillsammans med denne en årsinkomst överstigande belopp, som angivits i den vid lagen fogade tabell 2, minskas barnbidraget i enlighet med vad i tabellerna stadgas.

I fall som avses i 1 mom. första stycket 2 minskas bidraget, om föräldrarna sammanleva, enligt tabell 2 i förhållande till deras sammanlagda årsinkomst samt, om de ej sammanleva, enligt tabell 1 i förhållande till årsinkomsten för den av dem hos vilken barnet stadigvarande vistas eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, enligt tabell 2 i förhållande till makarnas sammanlagda årsinkomst. Vistas i fall då föräldrarna ej sammanleva barnet icke stadigvarande hos någon av dem, skall minskningen av barnbidraget ske enligt tabell 1 i förhållande till vårdnadshavarens inkomst eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, enligt tabell 2 i förhållande till makarnas sammanlagda inkomst.

Avdrag som nu sagts bestämmes efter den i lagen om folkpensionering omnämnda bostadskostnadsgrupp, inom vilken den vars inkomst skall läggas till grund för beräkandet av barnbidrag eller, om bidraget skall beräknas i förhållande till makars eller sammanlevande föräldrars inkomst, mannen är mantalsskriven. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, bestämmes avdraget efter den bostadskostnadsgrupp, inom vilken barnet stadigvarande vistas. Dock må avdraget ej bestämmas efter någon av grupperna II—V med mindre försörjaren varit mantalsskriven eller, i fall då avdraget skall ske efter bar-

nets vistelseort, detta stadigvarande vistats å ort i den gruppen eller i grupp med högre nummer även de tre närmast föregående åren, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag härifrån.

Finnas, då — — — lika med alt. I — — — särskilda barnbidrag.

4—5 mom. Lika med alt. I.

7—10 §§.

Lika med alt. I.

11 §.

Har inkomst — — — lika med alt. I — — — eller minskas.

Flyttar den vars mantalsskrivnings- eller vistelseort ligger till grund för beräkningen av barnbidrag till ort i annan bostadskostnadsgrupp, eller överföres den ort där han är mantalsskriven eller vistas till annan sådan grupp, skall barnbidraget jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare gruppen, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag härifrån. Efter flyttning till ort i bostadskostnadsgrupp med högre nummer må dock höjning av barnbidraget ske endast efter ansökning och med tillämpning av vad i 6 § 3 mom. tredje stycket stadgats.

Befinnes barn — — — lika med alt. I — — — prövas oskäligt.

12 §.

Den vars — — — lika med alt. I — — — till barnet;

5. om han mantalsskrives å eller, där barnets vistelseort lagts till grund för beräkningen av barnbidraget, barnet flyttar till ort, som räknas till lägre bostadskostnadsgrupp än den ort efter vilken barnbidraget utgår.

Har barn — — — lika med alt. I — — — person anmälningsskyldig.

13—15 §§.

Lika med alt. I.

16 §.

Angående handläggning av ärenden rörande barnbidrag skall i tillämpliga delar gälla vad i 34—37 §§ lagen om folkpensionering stadgas beträffande annan folkpension än ålderspension. Minskning eller indragning av barnbidrag av orsak som angivits i 11 § första och tredje styckena samt 13 § beslutas av pensionsnämnd som vid den tid då fråga därom uppkommer är behörig att upptaga ansökning om barnbidrag för barnet. Ändring i pensionsnämnds beslut rörande barnbidrag må sökas jämväl av barnavårdsman för barnet.

Bestämmelserna i — — — lika med alt. I — — — beträffande barnbidrag.

17—20 §§.
Lika med alt. I.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Denna lag — — — lika med alt. I — — — att gälla.

Barn, som vid nya lagens ikraftträdande åtnjuter barnbidrag och är berättigat till särskilt barnbidrag enligt nya lagen, skall erhålla sådant utan särskild ansökan. Det åligger pensionsstyrelsen att omräkna nu utgående barnbidrag i enlighet med bestämmelserna i nya lagen. Där särskilt barnbidrag skall utgå enligt 6 § och bidraget skall bestämmas efter den bostadskostnadsgrupp där försörjare är mantalsskriven, skall omräkningen ske enligt bestämmelserna för den bostadskostnadsgrupp inom vilken försörjaren är mantalsskriven för år 1947. Blir försörjaren för år 1948 mantalsskriven i ort tillhörande bostadskostnadsgrupp med lägre nummer, skall dock så snart ske kan hänsyn tagas därtill. I den mån omräkning ej kan äga rum med ledning av de hos pensionsstyrelsen tillgängliga handlingarna, skall den som enligt 12 § är anmälningsskyldig beträffande förhållanden som där nämnts efter anmaning lämna erforderliga uppgifter. Angående sådana uppgifter samt påföljd av oriktiga upplysningar däri skall i tillämpliga delar gälla vad om ansökning om särskilt barnbidrag i nya lagen stadgas. Underlåter vederbörande att lämna uppgifter som nu sagts, må särskilt barnbidrag tills vidare innehållas.

I den — — — lika med alt. I — — — av pensionsstyrelsen.

Tabell 1.

Barnbidraget minskas i bostadskostnadsgrupp I med 75 procent av årsinkomsten i vad den överstiger 2 000 kronor samt i övriga bostadskostnadsgrupper med 25 procent av inkomsten i vad den överstiger 2 000 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger

i bostadskostnadsgrupp	II	2 300 kronor	
»	»	III	2 600 »
»	»	IV	2 900 »
»	»	V	3 200 »

Tabell 2.

Barnbidraget minskas i alla bostadskostnadsgrupper med 25 procent av årsinkomsten i vad den överstiger 2 400 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger

i bostadskostnadsgrupp	I	3 000 kronor	
»	»	II	3 400 »
»	»	III	3 800 »
»	»	IV	4 200 »
»	»	V	4 600 »

Förslag
till
Lag om särskilda barnbidrag.

Alternativ III.

Lika med alt. II utom beträffande de vid lagen fogade tabellerna, vilka här ha följande lydelse:

Tabell 1.

Barnbidraget minskas med		25 procent av års- inkomsten i vad den överstiger	ytterligare 50 procent av årsinkomsten i vad den överstiger
i bostadskostnadsgrupp	I	1 200 kronor	2 000 kronor
» »	II	1 400 »	2 300 »
» »	III	1 600 »	2 600 »
» »	IV	1 800 »	2 900 »
» »	V	2 000 »	3 200 »

Tabell 2.

Barnbidraget minskas med		25 procent av års- inkomsten i vad den överstiger	ytterligare 50 procent av årsinkomsten i vad den överstiger
i bostadskostnadsgrupp	I	1 600 kronor	3 000 kronor
» »	II	1 800 »	3 400 »
» »	III	2 000 »	3 800 »
» »	IV	2 200 »	4 200 »
» »	V	2 400 »	4 600 »

Förslag
till
Lag om bidrag till änklingar och änkor med barn.

Har änklings eller änka under sin vårdnad barn i äktenskapet med den avlidne maken eller annat barn, vilket vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem, och har barnet icke fyllt tio år, äger vårdnadshavaren under förutsättning att han stadigvarande bor tillsammans med barnet av allmänna medel för egen del erhålla bidrag i enlighet med vad nedan stadgas.

Rätt till bidrag föreligger ej, där vårdnadshavaren åtnjuter folkpension. Ingår vårdnadshavaren nytt äktenskap, upphör rätten till bidrag.

Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension och bostadstillägg enligt lagen om folkpensionering. Kommun äger besluta, att till bidragsberättigad som är mantalsskriven inom kommunen därjämte skall utgå särskilt bostadstillägg i enlighet med grunder som kommunen har att bestämma. Beträffande bidraget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i lagen om folkpensionering stadgas om änkepension, bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Dock skall 12 § andra punkten ej tillämpas i fall då särskilt barnbidrag utgår för barnet. Vid tillämpning av 14 § 1 mom. skall såsom inkomst ej räknas bidrag enligt denna lag.

Vårdnadshavare, som åtnjuter bidrag enligt denna lag, är pliktig att ofördröjligen till pensionsstyrelsen eller pensionsnämnd anmäla, om barnet får stadigvarande bostad annorstädes än tillsammans med vårdnadshavaren.

Vid tillämpningen av lagen skall barn, som adopterats av makar eller av faders eller moders make, anses som barn i äktenskapet mellan makarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Förslag
till
Lag om förskottering av underhållsbidrag till barn
(bidragsförskottslag).

1 §.

Barn, vars fader enligt rättens dom eller beslut eller enligt skriftligt av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där fadern underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning, då fadern åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, ej heller då barnets föräldrar sammanbo eller barnet bor tillsammans med fadern.

2 §.

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen träffa överenskommelse med främmande makt i fråga om tillämpning av denna lag å dess här i riket bosatta medborgare.

Bidragsförskott utgår icke för längre tid än till och med dagen före den då barnet fyller sexton år.

3 §.

Ansökning om bidragsförskott prövas av barnavårdsnämnden i den kommun där barnets moder är mantalsskriven vid den tidpunkt då förskottet sökes. Är modern död eller icke mantalsskriven för året i fråga, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun där modern senast varit mantalsskriven. Finnes icke mantalsskrivningsort som ovan sagts, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun där barnet stadigvarande vistas.

4 §.

Ansökning om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. Ansökning må göras jämväl av barnavårdsman, därest sådan förordnats för barnet.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med barnets och moderns förhållanden förtrogna personer.

Vid ansökningen skola fogas prästbevis enligt fastställt formulär ävensom i huvudskrift eller styrkt avskrift rättens dom eller beslut eller avtal som i 1 § sägs, därest dessa handlingar icke annorledes äro tillgängliga för barnavårdsnämnden.

Det åligger barnavårdsnämnd att på därom framställd begäran kostnadsfritt tillhandahålla sökande erforderligt ansökningsformulär ävensom tillse, att nödigt biträde lämnas sökande vid formulärets ifyllande.

5 §.

Sedan bidragsförskott sökts, skall, därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas, omedelbart med posten till honom avsändas meddelande om ansökningen med föreläggande att, där han har något att anföra i anledning av densamma, inom viss kort tid muntligen eller skriftligen yttra sig. I meddelandet skall tillika lämnas underrättelse om stadgandet i 6 §. Meddelande som nyss sagts vare dock ej erforderligt, om bidragsförskott utgått för barnet under nästföregående kalenderår, ej heller om den underhållsskyldige vistas utom riket.

6 §.

Bidragsförskott må ej beviljas, där den underhållsskyldige erlägger oguldna underhållsbidrag för tiden från och med andra månaden före den under vilken förskottet sökts samt tillika antingen ställer av barnavårdsnämnden godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som barnavårdsnämnden finner skälig, eller ock visar sannolika skäl att han skall framgent fullgöra sin underhållsskyldighet.

7 §.

Bidragsförskott beviljas för tiden från och med den månad under vilken förskottet sökts samt, där den underhållsskyldige häftar i skuld för tidigare förfallet bidrag, jämväl för tid varå sådant bidrag belöper, dock längst från

och med andra månaden före den under vilken förskottet sökts, och utgår, där ej rätten till förskott skall upphöra tidigare, till och med utgången av det kalenderår som löper vid förskottets beviljande.

Att under vissa förhållanden beviljat bidragsförskott kan innehållas under del av tid, för vilken förskottet beviljats, eller rätten till beviljat bidragsförskott helt upphöra före utgången av nämnda tid, därom stadgas i 10 § 2 mom. samt 11 § 1 och 2 mom.

8 §.

Bidragsförskott utgår med det belopp barnets fader jämlikt rättens dom eller beslut eller enligt avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll, dock högst 25 kronor i månaden eller, därest modern har vårdnaden om flera än fem till bidragsförskott berättigade barn, sammanlagt högst 125 kronor i månaden.

9 §.

Sedan bidragsförskott beviljats, skall, därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas, genom rekommenderat brev eller eljest bevisligen tillställas honom skriftligt meddelande härom, därvid underrättelse tillika skall lämnas om stadgandet i 15 §.

10 §.

1 mom. Beviljat bidragsförskott utbetalas, där ej nedan annorlunda stadgas, månadsvis till barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne; dock äger barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan än modern eller förmyndaren, att då särskilda skäl därtill äro förordna, att bidragsförskott skall utbetalas till den hos vilken barnet vistas eller till annan lämplig person.

Belopp som i första stycket sägs vare förverkat, om det ej lyfts inom sex månader efter den månad under vilken detsamma förfallit till betalning.

2 mom. Beviljat bidragsförskott utbetalas icke för tid, under vilken kostnaderna för barnets vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestridas av statsmedel. Där på grund av vad sålunda stadgats bidragsförskott skulle innehållas för del av kalendermånad, skall dock förskottet utgå oavkortat för den månaden.

3 mom. Beviljat bidragsförskott, som belöper å tid under vilken barn är omhändertaget för skyddsuffostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, skall minst en gång varje kalenderhalvår utbetalas till det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne.

4 mom. Har den underhållsskyldige, innan han erhållit meddelande som i 9 § sägs, helt eller delvis erlagt underhållsbidrag belöpande å tid, för vilken bidragsförskott beviljats, skall vid utbetalning av förskott vad sålunda erlagts först avräknas.

11 §.

1 mom. Sedan faderns skyldighet att utgiva underhållsbidrag till barnet upphört, skall beviljat bidragsförskott ej vidare utgå. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter det nämnda skyldighet upphört, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

2 mom. Beviljat bidragsförskott skall genom särskilt beslut indragas

a) om, där barnet är fött utom äktenskap eller föräldrarnas äktenskap upplösts genom äktenskapsskillnad, föräldrarna sammanflytta;

b) om barnet får bostad tillsammans med sin fader;

c) om barnets fader kommer i åtnjutande av ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering; eller

d) om barnet befinnes icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket samt bidragsförskottets indragande icke med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Beslut om indragning av bidragsförskott meddelas av den barnavårdsnämnd som beviljat förskottet samt avser tiden från dagen för beslutet. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter sagda dag, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

3 mom. Beviljat bidragsförskott må ej jämkas under den tid för vilken förskottet beviljats.

12 §.

Barnavårdsnämnden har att noga vaka över att bidragsförskott kommer barnet till godo.

13 §.

Rätt till bidragsförskott kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

14 §.

För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot den underhållsskyldige.

15 §.

Sedan den underhållsskyldige erhållit meddelande som i 9 § sägs har han att, så länge bidragsförskott utgår, till barnavårdsnämnden erlægga å för-

skottet belöpande andel av underhållsbidragen, allt eftersom dessa förfalla till betalning. Gentemot barnavårdsnämnden må icke åberopas betalning av underhållsbidrag, som erlagts annorledes än nu sagts.

16 §.

Det åligger barnavårdsnämnden att, där ej den underhållsskyldige efter förmåga fullgör den honom enligt 15 § åvilande betalningsskyldigheten, utan dröjsmål vidtaga erforderliga åtgärder för fordringens indrivande.

När synnerliga skäl därtill föranleda, äger länsstyrelsen på framställning av barnavårdsnämnden eller av den underhållsskyldige besluta, att återkravsrätten skall eftergivvas.

17 §.

Barnavårdsnämnden äge rätt att utan kostnad för nämnden erhålla polismyndighetens biträde för efterforskande av underhållsskyldig, hos vilken nämnden har fordran på grund av utgivet bidragsförskott, ävensom för verkställande av utredning rörande den underhållsskyldiges förmåga att återgälda förskottet.

18 §.

Barnavårdsnämnden bör bereda modern eller annan, som äger föra talan för barnet, tillfälle att i samband med återkrävande av bidragsförskott utkräva den del av oguldna underhållsbidrag som må överskjuta bidragsförskottets belopp.

19 §.

Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till andel som fastställes i särskild lag av den kommun vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet och i övrigt av statsverket.

20 §.

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader för förskott som belöpa å visst kalenderår, skall göras före utgången av därefter följande kalenderår. Konungen må dock när skäl därtill äro förordna, att ansökning skall av länsstyrelsen upptagas till prövning, ändå att den göres senare. Ansökning avfattas enligt fastställt formulär.

Sedan länsstyrelsen granskat ansökningen samt genom sökanden införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning som må vara behövlig, har länsstyrelsen att, i den mån bidragsförskotten befunnits beviljade och utbetalade i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag samt barna-

vårdsnämnden skäligen får anses hava fullgjort vad densamma ålegat i fråga om åtgärder för förskottens återkrävande, bevilja gottgörelse och utanordna beviljat belopp.

21 §.

Har barnavårdsnämnden, efter det nämnden sökt gottgörelse av statsverket för visst bidragsförskott, av den underhållsskyldige uppburit ersättning för förskottet, åligger det nämnden att i samband med den ansökning om gottgörelse för utgivna bidragsförskott som näst därefter göres till statsverket redovisa så mycket av den uppburna ersättningen som motsvarar den andel varmed statsverket har att bidraga till kostnaden för bidragsförskott, dock högst vad nämnden uppburit i gottgörelse av statsverket för förskottet.

22 §.

Hava makar eller någon av dem adoptivbarn, skall vid tillämpningen av denna lag med barnets fader avses mannen och med barnets moder hustrun.

23 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i ärende rörande beviljande eller indragning av bidragsförskott må den som beslutet rör anföras besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar från det han av beslutet erhållit del.

24 §.

Klagan över länsstyrelses beslut i ärende enligt denna lag föres hos Konungen i vederbörande statsdepartement senast å trettionde dagen efter den då klaganden erhöi del av beslutet.

25 §.

De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948, från och med vilken dag bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382) upphör att gälla, i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas.

Beträffande fördelningen av kostnaderna mellan statsverket och kommunerna för bidragsförskott, som belöpa å tiden till utgången av 1947, skall tillämpas 20 § sistnämnda lag.

Ansökning om gottgörelse av statsverket för barnavårdsnämnds utgifter för

bidragsförskott, som belöpa å tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947, skall, där ej Konungen medgiver undantag, göras före den 1 juli 1948.

Har genom beslut enligt lagen den 11 juni 1943 bidragsförskott beviljats för tid efter den 31 december 1947, skall förskottet, där ej rätten därtill upphör tidigare, utgå till och med utgången av 1948. Därest den barnavårdsnämnd som beviljat förskottet icke är behörig att efter sagda dag pröva ansökning om bidragsförskott för barnet, må dock barnavårdsnämnden förklara beslutet förfallet i vad det avser tid efter den dagen.

Där på grund av vad i föregående stycke stadgats bidragsförskott, som beviljats enligt lagen den 11 juni 1943, fortsätter att utgå efter nya lagens ikraftträdande, skall förskottet till beloppet jämkas i överensstämmelse med nya lagen.

I fråga om beloppet av bidragsförskott, som efter nya lagens ikraftträdande beviljas för tid dessförinnan, skola de äldre bestämmelserna tillämpas.

Där i lag eller särskild författning hänvisning skett till den upphävda lagen, skall hänvisningen anses avse den nya lagen. Där hänvisning skett till visst lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall sistnämnda bestämmelse i stället tillämpas.

Allmän motivering.

Inledning.

1934 års barnpensioneringskommittén framlade år 1936 dels ett betänkande (SOU 1936: 6) med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn och dels ett betänkande (SOU 1936: 47) med förslag rörande förskottering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl. Sedan proposition i de av de sakkunniga behandlade ämnena avlåtits till 1937 års riksdag (nr 276) samt riksdagen med viss ändring antagit de i propositionen framlagda lagförslagen, utfärdades den 18 juni 1937 lag om barnbidrag (nr 382) och lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (nr 383). Sedan riksdagens revisorer i sin berättelse för tiden den 1 juli 1939—den 30 juni 1940 framställt vissa anmärkningar i fråga om länsstyrelsernas och barnavårdsnämndernas handläggning av ärenden rörande bidragsförskott, anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 juni 1941, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om översyn av bidragsförskottslagen. Denna översyn verkställdes av socialvårdskommittén, som framlade sin utredning i betänkande (SOU 1942: 29) med förslag till ändrad bidragsförskottslag m. m. Detta förslag föranledde proposition till 1943 års riksdag (nr 183), som antog det genom propositionen framlagda lagförslaget. Ny bidragsförskottslag utfärdades den 11 juni 1943 (nr 382). — Lagen om barnbidrag har undergått flera ändringar. Även i den nya bidragsförskottslagen har gjorts viss ändring. Lagtexterna i deras nuvarande lydelse fogas såsom bilagor vid detta betänkande.

Å de i lagen om barnbidrag angivna förmånerna har sedan 1941 utgått dyrtidstillägg, som reglerats genom särskilda författningar. För närvarande gäller härom lagen den 7 juni 1946 (nr 251) om dyrtidstillägg under budgetåret 1946/47 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Å bidragsförskott utgår icke dyrtidstillägg.

Vad som föranlett socialvårdskommittén att nu upptaga frågan om revision av lagarna om barnbidrag och bidragsförskott är främst att bestämmelserna angående förmånernas storlek måst omarbetas med hänsyn till att den tillämpade dyrortsgrupperingen upphävts genom den nya lagen om folkpen-

sionering. Då i skilda sammanhang väckts förslag även om andra ändringar har kommittén emellertid ansett sig böra företaga en allmän omprövning av de nu gällande bestämmelserna.

1941 års befolkningsutredning har i sitt betänkande om barnkostnadernas fördelning (SOU 1946:5) föreslagit införande av kontanta barnbidrag för alla barn och för denna hjälpform använt benämningen allmänna barnbidrag. Med hänsyn härtill har socialvårdskommittén givit det speciella understöd som skall utgå bl. a. till änkors och invaliders barn benämningen särskilda barnbidrag.

Allmänna synpunkter beträffande de nuvarande hjälpformerna.

Vid tillkomsten av lagarna om barnbidrag och bidragsförskott ansågs hjälpen åt de barn, vilkas understödsbehov är föranlett av försörjarens frånfälle eller invaliditet, böra klart särskiljas från hjälpen åt dem, som ha arbetsdugliga föräldrar i livet. Beträffande utformningen av hjälpåtgärderna för den senare gruppen yttrade 1934 års barnpensioneringssakkunniga, att det vore av vikt för samhället att den enskildes försörjningsplikt icke efterattes och hans ansvarskänsla gentemot de sina icke undergrävdes samt att därför samhällets hjälp borde vara av subsidiär natur och förenad med återkravs rätt från det allmännas sida gentemot den försörjningspliktige. I enlighet härmed ansågs hjälpen åt barn utom äktenskap och barn till frånskilda mödrar böra lämnas i den formen att samhället ställde sig som ekonomisk garant för att barnet erhöll det underhållsbidrag som det tillförsäkrats genom avtal eller dom. I fall då underhållsbidraget icke erlades i rätt tid skulle samhället förskottera detsamma och i stället övertaga barnets anspråk mot den underhållsskyldige. Av hjälpformens konstruktion följde, att hjälpen ej kunde överstiga det belopp den underhållsskyldige var pliktig att betala. Bidragsförskottets belopp begränsades därutöver genom bestämmelser om absoluta maximibelopp och om behovsprövning.

Lagstiftningen om bidragsförskott kan sägas organiskt ansluta sig till de civilrättsliga stadgandena om föräldrars underhållsskyldighet mot barn. I civillagarna har angivits måttet för denna underhållsskyldighet och lämnats regler avsedda att göra bestämmelserna om underhållsskyldighet effektiva. Dessa regler kompletteras med lagstiftningen om bidragsförskott. Då fadern icke kan eller vill betala det i laga ordning fastställda underhållsbidraget, fyller samhället ut vad som brister och övertager i samband därmed besväret med kravet mot fadern.

Lagen om bidragsförskott förutsätter för sin tillämpning, att faderns underhållsskyldighet blivit fixerad till visst underhållsbidrag. Då sådant icke blivit bestämt, kan bidragsförskott ej utgå. Detta är en nödvändig

följd av den valda konstruktionen. Därmed uteslutas från hjälpverksamheten barn, vilkas fäder äro okända. Dessa barns ställning uppmärksammades redan vid tillkomsten av den nuvarande lagstiftningen. 1934 års barnpensioneringssakkunniga övervägde med hänsyn till dem att föreslå en hjälpform, som garanterade modern till utomäktenskapligt barn ett fast understöd, så snart moderns inkomst understeg ett visst belopp. En sådan hjälpform kunde emellertid enligt de sakkunnigas åsikt svårigen genomföras, emedan moderns intresse för att få faderskapet till barnet fastställt därigenom skulle minskas med påföljd, att modern säkerligen i åtskilliga fall komme att vägra att lämna upplysning om vem som vore barnets fader. Det kunde även antagas, att barnavårdsmannens intresse för faderskapets fastställande komme att i motsvarande grad minskas. Konsekvensen skulle sålunda bliva, att kategorien utomäktenskapliga barn med okänd fader komme att högst väsentligt ökas, en konsekvens som skulle direkt motverka de gynnsamma resultat, som i hithörande avseenden uppnåts genom lagstiftningen om barn utom äktenskap. Av dessa och vissa andra skäl ansågo de sakkunniga, att den föreslagna hjälpformen borde inskränkas till fall, då underhållsbidrag för barnets räkning i laga ordning bestämts. De sakkunniga uttalade det antagandet, att antalet barn utom äktenskap med okänd fader skulle komma att minskas, om den föreslagna lagstiftningen genomfördes. De förmåner denna innebure torde nämligen med all säkerhet komma att öka intresset hos såväl modern till barn utom äktenskap som barnavårdsmannen att söka få faderskapet till barnet fastställt.

Barnpensioneringssakkunnigas förslag antogs i förevarande del oförändrat av statsmakterna. Då de barn, för vilka faderskapet icke kunnat i laga ordning fastställas, uppgingo till ett betydande antal och befunno sig i ett ur flera synpunkter särskilt behjärtansvärt läge, uttalade riksdagen den förhoppningen att frågan om hjälp i lämplig form för dessa barn snarast måtte upptagas till prövning.

I det betänkande som låg till grund för 1943 års revision av bidragsförskottslagen anmärkte socialvårdskommittén bl. a. att lagen uppgivits ha haft den verkan, att faderskap till barn utom äktenskap fastställdes i större omfattning än tidigare varit fallet. Beträffande utformningen i stort av hjälpverksamheten anförde socialvårdskommittén:

Erfarenheten av lagens tillämpning har visat, att den i såväl materiellt som formellt avseende är behäftad med en del svagheter och brister. Några av dessa torde vara ofrånkomliga med hänsyn till hjälpverksamhetens konstruktion såsom ett förskotterande av visst fastställt underhållsbidrag. Här syftas framför allt på det förhållandet, att bidragsförskottet aldrig kan utgå med högre belopp än underhållsbidraget. I de fall, där detta fastställts till ett lågt belopp, inträffar därför — även under normala tider — att bidragsförskottet icke räcker till utan att fattigvård måste utgå vid sidan därav. Ett väsentligt syftemål med denna lagstiftning, att lämna bistånd åt de av densamma omfattade kategorierna barn i annan form än fattigvård, uppnås sålunda icke i de angivna fallen.

I stället vållas i dessa fall ökat arbete och besvär genom att två olika samhällsorgan måste anlitas för hjälp åt ett och samma barn. Det är uppenbart, att antalet dylika fall, där fattigvård måste tillgripas vid sidan av bidragsförskott, ökar under en dyrtid som den nu rådande. — Det bör emellertid framhållas, att enligt vad som från skilda håll uppgivits underhållsbidragen under senare år sällan fastställas till så låga belopp, som förut stundom skett. I viss mån har nog bidragsförskottslagens tillvaro medverkat till denna i och för sig mycket tillfredsställande utveckling. De flesta ansökningar om bidragsförskott bygga likväl alltså på domar och avtal av äldre datum.

Det kan under dessa förhållanden och då bidragsförskotten i realiteten kommit att i rätt hög grad verka såsom en understödsform diskuteras, om man icke borde ersätta bidragsförskottslagen med en ren understödslag. Gränsen för en sådan lags tillämplighetsområde torde emellertid av praktiska skäl då knappast kunna dragas snävare, än att den finge omfatta — givetvis efter behovsprövning — alla barn till ogifta mödrar och till fränskilda eller därmed jämställda hustrur. En stor fördel vore onekligen, att man på detta sätt finge med även barn med okänd fader. Kommittén kan likväl icke förorda denna utväg. Det kan nämligen med fog göras gällande, att en stor del av de barn, vilka genom en sådan lag skulle få det allmännas hjälp, icke äro sämre ställda än barn i många barmrika familjer, där båda föräldrarna äro arbetsföra. En understödslag av den omfattning som nyss antytts bör i varje fall icke komma i fråga, innan någon hjälpform skapats för barn av sistnämnda kategori.

Socialvårdskommittén har nu ånyo till prövning upptagit frågan om den lämpliga anordningen av hjälpen till barn utom äktenskap och till fränskilda mödrar. Med hänsyn till alla de nackdelar som äro förbundna med bidragsförskotts-konstruktionen har det för kommittén framstått såsom synnerligen eftersträfvansvärt att kunna ersätta bidragsförskotten med understöd av samma natur som de nuvarande barnbidragen. Med en sådan uppläggning av hjälpsystemet skulle barnen utom äktenskap och till fränskilda mödrar bli berättigade till understöd från födelsen respektive den dag då föräldrarna skilts alldeles oavsett om fadern förpliktats att utge underhållsbidrag. Understödet skulle icke stå i något förhållande till faderns förmåga att bidra till barnets uppehälle utan helt bestämmas med hänsyn till barnets behov. Detta finge naturligtvis ej innebära, att samhället skulle eftergiva underhållsskyldigheten för fäderna. Det skulle ankomma på samhället att i efterhand kräva dessa. Just på denna punkt möta emellertid så stora svårigheter att kommittén måst avstå från tanken att slopa bidragsförskotts-konstruktionen.

Mot det tänkta understödssystemet kan sålunda till en början invändas, att det i många fall skulle komma de grundläggande civilrättsliga bestämmelserna om faderns underhållsskyldighet att framstå såsom illusoriska. Även om man icke vill tillmäta de av 1934 års barnpensioneringssakkunniga anförda argumenten mot en dylik hjälpform alltför stor betydelse, lär man dock icke kunna bortse från att det i fall, där underhållsbidraget från fadern icke med någon säkerhet kan beräknas komma att överstiga det understöd samhället lämnar barnet, oftast skulle för modern te sig tämligen ändamåls-löst att inlåta sig i tvist med fadern om underhållsbidragets belopp. Vad

barnavårdsmännen beträffar vore det ganska naturligt, om de inriktade sina omsorger mera på att skaffa barnen understöd från det allmänna än på att få ett rättvist underhållsbidrag fastställt. Beträffande särskilt barn till föräldrar, vilkas äktenskap upplöses, skulle det sannolikt ej sällan inträffa att modern, eventuellt mot kompensation vid bodelningen, underlåte att framställa yrkande om underhållsbidrag till barnet. Följden av det skisserade systemet skulle således bliva, att i den mån underhållsbidrag överhuvud taget fastställdes beloppen i stor utsträckning skulle pressas ned under vad som bort bestämmas med hänsyn till faderns villkor. Genom ett sådant understödssystem skulle man delvis rycka undan grunden för de civilrättsliga bestämmelserna om föräldrars underhållsskyldighet mot barn. De skulle få självständig civilrättslig betydelse endast i fall då möjligheten att erhålla understöd från samhället var utesluten och då med hänsyn till faderns villkor underhållsbidrag från honom borde fastställas till högre belopp än samhällshjälpen.

Mot det sagda kan väntas den invändningen att det med nuvarande låga penningvärde och höga löner endast i undantagsfall kommer att inträffa att underhållsbidraget sättes lika lågt som samhällets understöd, vilket ju måste bli förhållandevis ringa med hänsyn därtill att allmänt barnbidrag avses skola utgå till alla barn. Socialvårdskommittén föreslår i det följande, att normalbeloppet för det speciella understöd varom nu är fråga sättes till 300 kronor för år. Redan nu torde ej sällan underhållsbidrag fastställas till belopp som håller sig omkring detta belopp. Införandet av allmänna barnbidrag och övriga av befolkningsutredningen föreslagna åtgärder torde närmast medföra en tendens till sänkning av underhållsbidragen. Såsom befolkningsutredningen framhållit skulle enligt grunderna för lagstiftningen om föräldrars underhållsskyldighet mot barn vid beräkningen av underhållsbidrag viss hänsyn komma att tagas till allmänna barnbidragen. Ehuru socialvårdskommittén i likhet med befolkningsutredningen finner det angeläget, att den genom allmänna barnbidragen eftersträfvade standardhöjningen för barnens del icke motverkas genom en reduktion av underhållsbidragen, är det dock sannolikt att en viss sänkning av högre underhållsbidrag kommer att äga rum.

Mot bakgrunden av det ovan sagda kan det, därest bidragsförskotts-konstruktionen slopas, knappast försvaras att bygga samhällets återkravsrätt mot barnafäderna på civilrättsliga avgöranden angående underhållsbidrag. Någon garanti för att underhållsbidrag verkligen fastställdes och bestämdes till belopp som stod i rättvist förhållande till faderns betalningsförmåga skulle ej finnas. Möjligheten för det allmänna att verkställa återkrav skulle vara beroende av de enskilda parternas godtycke. Uppenbarligen skulle en ej ringa del av kostnaderna för barnens försörjning övervältras på det allmänna. Det anförda lär giva vid handen, att återkravsrätten icke kan anknytas till de nu gällande civilrättsliga reglerna om föräldrars underhållsskyldighet mot barn. Det torde då endast återstå att anordna återkravet mot

den underhållsskyldige i överenssämelse med de regler som gälla om återkrav för utgiven fattigvård, en utväg som socialvårdskommittén ej kan finna lämplig.

Även andra skäl än svårigheten att anordna samhällets återkrav mot de underhållsskyldiga tala mot slopande av bidragsförskottsstrukturen. Därest barnen utom äktenskap och till frånskilda mödrar utan vidare skulle bli berättigade till normaliserat understöd från samhället, skulle säkerligen antalet understödsfall komma att högst väsentligt ökas, samtidigt som de underhållsskyldigas vilja att göra rätt för sig skulle försvagas. Det vore naturligt, om företrädarna för barnet i stor utsträckning i första hand vände sig till samhället för att få barnets underhållsbehov täckt och överläte åt samhället att söka fäderna. En övergång till ett rent understödssystem skulle i själva verket innebära, att med tiden kanske flertalet barn utom äktenskap och skilsmässobarn skulle uppbära understöd. Därmed skulle samhället påtaga sig ett arbete, som i stor utsträckning vore meningslöst. I stället för underhållsbidrag skulle barnen få understöd från det allmänna, som i sin tur skulle vända sig mot de underhållsskyldiga.

På grund av vad sålunda anförts föreslår socialvårdskommittén att bidragsförskottsstrukturen i princip bibehålls. De förslag till ändring av lagarna om barnbidrag och om bidragsförskott som kommittén framlägger äro enligt kommitténs mening ägnade att i väsentlig mån undanröja nackdelarna av konstruktionen. Det må särskilt framhållas, att kommittén enligt vad i det följande skall närmare utvecklas funnit möjlighet att bereda hjälp i normaliserad form för flertalet barn med okända fäder.

Maximibeloppen för barnbidrag till änkors och invaliders barn utgöra för närvarande inklusive dyrtidstillägg 350 kronor i dyrortsgrupp 1, 425 kronor i dyrortsgrupp 2 och 510 kronor i dyrortsgrupp 3. Motsvarande belopp för bidragsförskotten, å vilka dyrtidstillägg ej utgå, äro 252, 300 och 360 kronor. I samband med införandet av de allmänna barnbidragen och skolmåltider för alla barn komma de särskilda barnbidragen att minskas, medan bidragsförskotten bibehållas vid den nuvarande medelnivån. Socialvårdskommittén föreslår, att normalbeloppet för såväl de särskilda barnbidragen som bidragsförskotten sättes till 300 kronor, lika för alla ortsgrupper. De särskilda barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp komma alltså, såsom de gjorde vid lagstiftningens tillkomst 1937, åter att sammanfalla. Därmed förfaller den anledningen till kritik mot den nuvarande bidragsförskottslagen att hjälpen åt barn utom äktenskap och till gifta föräldrar, som leva åtskilda, ej ens om storleken av faderns underhållsbidrag skulle medgiva det kan utgå med så stort belopp som enligt lagen om barnbidrag ansetts utgöra skäligt understöd. — Bidragsförskottsstrukturen missgynnar de barn, för vilka underhållsbidraget bestämts till lägre belopp än lagens normalbelopp. Numera torde dock underhållsbidragen sällan fastställas till lägre belopp än

25 kronor i månaden. För de barn av huvudsakligen äldre årsklasser som ha lägre underhållsbidrag blir skillnaden i förmåner i förhållande till de barn som åtnjuta barnbidrag icke av alltför betydande storleksgrad. Underhållsbidrag under 15 kronor i månaden torde vara sällsynta. Socialvårdskommittén ämnar i det följande föreslå att bland annat barn utom äktenskap, varss fader är invalid, skall erhålla sitt understöd i form av barnbidrag i stället för såsom hittills i form av bidragsförskott. I sådana fall där underhållsbidraget på grund av faderns invaliditet måst sättas särskilt lågt kommer detta således icke att verka bestämmande på understödets storlek.

En av de punkter, i vilka bidragsförskottslagen utsatts för kritik, är metoden för uppskattning av försörjares inkomst. Anledningen till denna kritik försvinner om, såsom socialvårdskommittén föreslår i ett senare sammanhang, inkomstprövningen av bidragsförskotten helt enkelt avskaffas.

Om nu bidragsförskottsstrukturen bibehålles för alla barn utom äktenskap (bortsett från dem vilkas fäder äro invalider), skulle frågan om hjälp åt barn med okända fäder kvarstå olöst. Beträffande antalet sådana barn föreligger en av socialstyrelsen verkställd undersökning, för vilken redogörelse lämnats i ärvdabalksakkunnigas betänkande med förslag till föräldrabalk (SOU 1946: 49 s. 170—173). Undersökningen omfattar barn födda utom äktenskap något av åren 1925—1942 (alltså barn upp till 18 år), för vilka barnavårdsmän funnos förordnade i slutet av september 1943. Ur undersökningsresultatet har socialvårdskommittén sammanställt följande uppgifter.

	Antal barnavårdsmannaförordnanden	Barn med ej fastställt faderskap			
		under utredning	definitivt ej fastställt	summa	i % av hela antalet
Samliga åldrar	81 428	1 304	6 241	7 545	9,3
Barn födda 1925-1939	62 735	425	5 133	5 558	8,9
Barn födda 1940	5 450	69	384	453	8,3
Barn födda 1941	6 123	197	339	536	8,8
Barn födda 1942	7 120	613	385	998	14,0

Antalet fall, i vilka faderskapet ej fastställts, utgjorde således omkring 7 500, motsvarande 9,3 procent av samtliga de barn undersökningen omfattade. Dock var faderskapsfrågan icke slutbehandlad beträffande något öfver 1,5 procent av barnen.

I remissyttrandena öfver 1934 års barnpensioneringssakkunnigas betänkanden framkommo olika förslag att bereda hjälp utan fattigvårdskaraktär åt barn med okända fäder. Bland annat föreslogs, att understöd skulle kunna utgå då faderskapet icke kunnat fastställas, emedan fadern avlidit eller hölle sig undan. Vad beträffar sådana fall där den som uppgives vara fader avlidit kam emellertid talan om fastställandet av faderskapet föras mot den avlidnes

arvingar. Förklaras den avlidne vara fader, blir barnet berättigat till barnbidrag. Barnbidrag torde kunna i klara fall utgå, även om faderskapet ej fastställts. I fråga om fader, som håller sig undan, är genom särskilda bestämmelser angående delgivning av stämning tillsett, att faderskapsprocess ändå kan komma till stånd. Med hänsyn härtill synes ej föreligga skäl att giva specialregler för nu ifrågavarande fall.

Faderskap till barn utom äktenskap fastställas i det stora flertalet fall under de första åren av barnets levnad. I den mån åren gå utan att något avgörande kommer till stånd minskas sannolikheten att överhuvud taget få faderskapet fastställt, och därmed förfaller anledningen att strängt vidhålla kravet på faderskapsfastställelse såsom villkor för normaliserat understöd. Detta krav är ju icke något självändamål utan betingas av nödvändigheten att tillse att de utomäktenskapliga fäderna fullgöra sina skyldigheter mot barnen. Då så lång tid gått att utsikterna att få faderskapsfrågan uppklarad och underhållsbidrag utdömt genomsnittligt måste bedömas vara skäligen små, förlora de skäl som föranlett att kravet uppställts sin bärkraft. Enligt socialvårdskommitténs mening kan utifrån dessa synpunkter sökas en åtminstone partiell lösning av frågan om normaliserad hjälp åt barn med okända fäder. Det anförda leder till att man med bibehållande i princip av bidragsförskottsstrukturen kunde låta ifrågavarande barn bli berättigade till understöd enligt lagen om särskilda barnbidrag sedan de uppnått viss ålder. Mot en sådan lösning kan naturligtvis invändas, att den är en halvmesyri; barnet kommer icke att få någon hjälp under sina första levnadsår, då behovet därav kanske är störst. Denna nackdel kan emellertid icke undgås. Det är kommitténs avsikt att ett blivande förslag till lag om socialhjälp skall erhålla en sådan utformning, att olägenheterna av detta förhållande avsevärt minskas. På grund av det anförda får kommittén föreslå, att frågan om hjälp åt barnen utan kända fäder löses efter de här ovan angivna linjerna.

Vid bedömandet av spörsmålet, vid vilken ålder rätten till barnbidrag skall inträda för nu avsedda barn, kan viss ledning hämtas ur de ovan lämnade sifferuppgifterna. De siffror som här närmast äro av intresse äro de som angiva antalet fall under utredning. Enligt tabellen pågick i slutet av september 1943 utredningen fortfarande beträffande 613 barn födda 1942, 197 barn födda 1941 och 69 barn födda 1940. Beträffande de barn som fötts 1925—1939 har i socialstyrelsens utredning uppgift lämnats endast för alla åldersgrupperna gemensamt. Utredningsfallen voro för dessa barn 425 eller genomsnittligt för varje åldersgrupp omkring 28. I förhållande till hela antalet fall i vilka faderskapet ej fastställts utgjorde utredningsfallen, beträffande barn födda 1942 över 60 procent

»	»	»	1941 c:a	37	»
»	»	»	1940	»	15,5
»	»	»	1925—1939	knappt	8 procent.

Med hänsyn till det relativt stora antal fall som kvarstå outredda ännu då barnen uppnått tvåårsåldern synes man knappast kunna draga gränsen för dem som skola bliva berättigade till barnbidrag lägre än vid tre års ålder. Kommittén föreslår i enlighet härmed att barn, beträffande vilket faderskapet ej fastställts, erhåller rätt till särskilt barnbidrag, då det fyllt tre år. Beträffande frågan huru hjälpen skall anordnas, om faderskapet fastställs sedan barnet efter fyllda tre år blivit berättigad till barnbidrag, får kommittén hänvisa till den speciella motiveringen.

Rörande omfattningen i övrigt av lagstiftningen om barnbidrag och bidragsförskott hänvisas till den speciella motiveringen. I detta sammanhang må framhållas, att kommittén ej funnit anledning föreslå att barnbidrag skall utgå åt barn till änkring eller invalid hustru.

Vid lagstiftningens tillkomst tilldrog sig spörsmålet om hjälpverksamhetens organisation särskild uppmärksamhet. Trots stark kritik genomfördes den anordningen att ärenden rörande barnbidrag skulle handhavas av pensionsnämnderna och pensionsstyrelsen, medan ärendena angående bidragsförskott anförtroddes åt barnvårdsnämnderna. Kommittén har icke i förevarande sammanhang närmare gått in på organisationsfrågorna. Såsom kommittén uttalat i sitt den 8 november 1946 avgivna remissyttrande över befolkningsutredningens betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. kommer kommittén att företaga en allmän översyn av organisationsfrågorna inom socialvården och i sinom tid framlägga på denna översyn grundade förslag, avsedda att träda i kraft samtidigt med den beslutade ändringen av den kommunala indelningen. Intill dess synes den nuvarande organisationen böra förbli orubbad.

De särskilda barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp.

Barnbidragens maximibelopp äro för närvarande inklusive dyrtidstillägg:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
föräldralöst barn	425	510	595
övriga fall:			
för ett barn	350	425	510
för två barn	613	744	892
för tre barn	875	1 062	1 275
och för varje barn därutöver ytterligare	175	212	255

Bidragsförskottens maximibelopp äro 252 kronor i ortsgupp 1, 300 kronor i ortsgupp 2 och 360 kronor i ortsgupp 3. Har modern vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn utgår dock bidragsförskottet med följande belopp:

Antalet till bidragsförskott berättigade barn under moderns vårdnad	Bidragsförskott (för barn räknat)		
	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
två	228	276	336
tre	204	252	300
fyra eller flera	180	228	276

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas såväl barnbidrag som bidragsförskott med 60 kronor om året.

Kommittén utgår ifrån att de särskilda barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp framdeles böra vara lika stora. Då därför i fortsättningen talas om barnbidragets maximibelopp avses, då ej annat utsäges, även bidragsförskottets maximibelopp.

De nuvarande barnbidragen liksom bidragsförskotten äro ortsgrupeerade. Beträffande folkpensioneringen ha statsmakterna på socialvårdskommitténs förslag övergivit ortsgredningen, dock att med hänsyn till bostadskostnaderna pensionen i orter med högre dylika kostnader utökas med bostadstillägg. Beträffande de allmänna barnbidragen har varken ortsgredning i egentlig mening eller bostadstillägg ifrågasatts. I överensstämmelse härmed bör enligt kommitténs mening även i fråga om de särskilda barnbidragen ortsgredningen försvinna. Vad beträffar bostadstillägg är det att märka, att när barnbidrag utgår på grund av försörjarens invaliditet åtnjuter denne folkpension, i vilken kan ingå bostadstillägg. Beträffande änkas barn föreslår kommittén, att bidrag till änkan skall kunna utgå efter samma grunder som änkepension enligt folkpensioneringslagen och sålunda innesluta även bostadstillägg. I fråga om bidragsförskotten finnes ingen motsvarighet härtill. Det rör sig emellertid då i regel om ett eller två barn, och variationerna i bostadskostnaderna för barnets del torde därför icke vara så stora, att man behöver taga hänsyn därtill. Kommittén har sålunda icke ansett bostadstillägg böra utgå för barnens del. Det särskilda barnbidragets maximibelopp bör sålunda vara ett och detsamma över hela landet.

Enligt gällande lagstiftning sjunker maximibeloppet för barn räknat med antalet bidragsberättigade barn. Som motivering för detta anfördes från begynnelsen, att det syntes obestriddigt, att i en familj försörjningskostnaderna för varje barn bli lägre ju flera barnen äro. Kritik riktades emellertid tidigt mot en variation av bidragen efter dylika grunder och särskilt var så fallet i fråga om bidragsförskotten. I 1937 års proposition förklarade departementschefen, att det av kostnadsskäl knappast låte tänka sig, att det för ett barn föreslagna normalbeloppet skulle utgå för varje barn samt att ett slopande av regeln därför måste föra med sig en sänkning av det föreslagna normalbeloppet för ett barn, något som vore mindre önskvärt. Socialvårds-

kommittén ansåg sig, när kommittén 1942 framlade förslag till ändrad bidragsförskottslag, icke kunna för det dåvarande frångå den dittills följda linjen, men uttalade, att det förefölle som om den kostnadsökning, regelns slopande skulle medföra, knappast behövde bli så stor, att den under normala förhållanden skulle behöva kompenseras med en sänkning av det gällande normalbidraget för ett barn.

Befolkningsutredningen har i sitt betänkande om barnkostnadernas fördelning även diskuterat här ifrågavarande spörsmål. Utredningen ansåg, att ett flertal orsaker bidraga till att göra kostnaden per barn mindre i ett stort hushåll än i ett litet, men konstaterade, att detta likväl icke framträder i de för utredningens räkning gjorda kalkylerna rörande barnkostnaderna. Förhållandet ansågs emellertid tillräckligt ådagalagt av allmän erfarenhet, även om man icke hade något mått på dess betydelse.

När det gäller de allmänna barnbidragen kom utredningen likväl till det resultatet att beloppet borde vara enhetligt, och detta därför att dessa bidrag endast avsåge att täcka en del av barnkostnaderna. Den andra delen måste även i fortsättningen komma att bäras av familjerna. Under sådana förhållanden bleve en växande barnskara också en växande belastning på den enskilda familjens ekonomi, även om denna belastning i jämförelse med vad nu vore fallet väsentligt lättades. Flerbarnsfamiljen komme därför alltjämt att vara mera pressad än en familj med ett mindre barnantal. Det föreläge då snarast motiv för att lämna den en större compensation för kostnaderna för barnen. Utredningen förordade därför att en sådan högre compensation lämnades i den formen, att bidraget gjordes enhetligt per barn, även om kostnaden per barn skulle sjunka, då barnantalet ökade.

Befolkningsutredningen ansåg sig även böra till övervägande upptaga frågan om de allmänna barnbidragens inverkan på storleken av de särskilda barnbidragen och bidragsförskotten. Utredningen fann befogat att variera de särskilda barnbidragens belopp efter barnantalet såtillvida att ett visst belopp borde utgå för det första barnet och ett annat, lägre belopp för varje följande barn.

Socialvårdskommittén kan icke finna befolkningsutredningens argumentering för ett lägre bidragsbelopp från andra barnet övertygande. Kommittén vill icke bestrida att vissa omständigheter tala för att kostnaderna per barn minska, när barnantalet i en familj växer. Emellertid torde förhållandena härvidlag vara skäligen växlande. Barnens ålder är otvivelaktigt av betydelse, i det att kostnaderna stiga med åldern. Av befolkningsutredningen framlagda kalkyler bekräfta att så är förhållandet. Även om man — såsom befolkningsutredningen utvecklat — kan räkna med en viss compensation genom att barnens behov av vård och tillsyn avtager, torde det dock vara obestridligt, att kostnaderna per barn i en familj med tre barn äro större, om barnen äro i åldern 10, 12 och 14 år än om de äro i åldern 5, 7 och 9 år. Det synes därför

tvivelaktigt om det är riktigt att ge en familj med ett barn vid 5 års ålder högre barnbidrag än förstnämnda trebarnsfamilj får per barn räknat.

Härtill kommer att i de fall, där det finnes mer än ett barn, barnen understundom icke bo tillsammans utan äro placerade på olika håll; så är förhållandet i fråga om en mindre del av änkors och invaliders barn och i fråga om det stora flertalet av ogifta kvinnors barn. För dessa fall saknas varje motiv för ett lägre bidrag från det andra barnet. Socialvårdskommittén övervägde i sitt förslag till ny bidragsförskottslag 1942 att särskilja dessa fall och för deras del låta bidraget utgå utan hänsyn till barnantalet men fann en sådan uppdelning möta praktiska hinder. Kommittén anser sig fortfarande icke kunna rekommendera en sådan uppdelning.

Till sist måste hänsyn tagas därtill att en minskning av bidraget vid stigande barnantal vållar praktiska svårigheter, så snart det blir erforderligt att bestämma, hur mycket som belöper på varje barn. Vare sig man använder en fallande skala i stil med nu gällande barnbidragslag eller från andra barnet ger ett och samma bidrag, innebär tillkomsten av ett nytt barn, att det till varje barn utgående bidraget minskas. Om i en familj med tre barn, av vilka ett är t. ex. omhändertaget av barnavårdsnämnden, som lyfter dess barnbidrag, ytterligare ett barn tillkommer, måste omräkning per barn ske och det till nämnden utgående beloppet omregleras (minskas), något som medför ett icke oväsentligt arbete och saknar godtagbar motivering.

Efter övervägande av samtliga dessa omständigheter har socialvårds-kommittén stannat för att föreslå att det särskilda barnbidraget liksom det allmänna skall till sin storlek vara oberoende av barnantalet.

För barn under två år höjes enligt nu gällande bestämmelser beloppet med 60 kronor per år. Barnpensionerings-sakkunniga motiverade sitt förslag i denna del därmed att ett barn under sitt första levnadsår behöver mera tillsyn än äldre barn och sålunda minskar moderns möjlighet till förvärvsarbete. Vad beträffar änkors och invaliders barn bör därvid uppmärksammas, att kommittén föreslår särskilt bidrag till änka för hennes egen försörjning samt att folkpensionerna numera avsevärt höjts. Någon motsvarighet till sagda bidrag till änkor föreslås icke beträffande ogifta kvinnor. Det kan emellertid anses tvivelaktigt, huruvida verkligen ett högre bidrag för barn under två år är påkallat. Kommittén vill erinra om vad ovan anförts beträffande barnkostnadernas beroende av barnets ålder. Under dessa omständigheter har kommittén icke funnit skäl föreligga att bestämma barnbidraget till högre belopp under de första levnadsåren än senare.

Om sålunda särskilt barnbidrag bör utgå med enhetligt belopp för hela landet och oberoende av barnantalet, bör beloppet likväl för en särskild grupp bestämmas högre än för de övriga, nämligen för de föräldralösa. Så är fallet i gällande barnbidragslag, och kommittén har icke funnit anledning frånga denna ordning.

Till frågan om begränsning av det belopp, som sammanlagt bör kunna utgå i särskilda barnbidrag till en och samma familj, återkommer kommittén nedan.

Kommittén övergår nu till frågan om själva storleken av det särskilda barnbidragets maximibelopp. I detta avseende har man i första hand att taga hänsyn till de allmänna barnbidrag, varom proposition kommer att föreläggas 1947 års riksdag. Genom dessa bidrag påtager sig samhället en del av omkostnaderna för barnen, och detta kan icke få bli utan inflytande på det särskilda barnbidragets storlek. Kommittén har utgått ifrån, att det allmänna barnbidraget icke kommer att understiga det av befolkningsutredningen föreslagna beloppet 200 kronor per barn och år.

Befolkningsutredningen har låtit verkställa vissa beräkningar av barnkostnaderna och kommit fram till att om man tager ett genomsnitt för kostnaderna för barn upp till 16 års ålder kostnaden per barn skulle ligga mellan 600 och 700 kronor, vilka kostnader dock enligt utredningen möjligen kunna anses ligga något i överkant. Utredningen finner därför försiktigheten bjuda, att man icke går fullt så långt med de bidrag för barnen som skola garantera deras försörjning på av samhället accepterad standard. Storleken av sådana bidrag synes därför enligt utredningen böra vara 500 à 550 kronor per år för ett barn och 400 à 450 kronor per år för varje ytterligare barn utöver det första. Från denna utgångspunkt och med hänsyn till allmänt barnbidrag, beräknat till 200 kronor, samt värdet av skolmåltider finner utredningen det särskilda barnbidraget för ett barn böra bestämmas till 250 à 300 kronor och för varje ytterligare barn till 150 à 200 kronor.

Enligt socialvårdskommitténs uppfattning måste de på utredningens uppdrag verkställda beräkningarna tillmätas ett begränsat värde. Självfallet möter det stora svårigheter att kunna på ett tillförlitligt sätt mäta dessa kostnader. Av stor vikt är att hänsyn toges till det kända förhållandet, att de nuvarande barnbidragen i betydande utsträckning måste kompletteras med fattigvård. Enligt den offentliga fattigvårdsstatistiken tillhörde år 1944 icke mindre än 37 procent av samtliga barn med barnbidrag familjer, som åtnjoto fattigvård. Då man inom socialförsäkringen skall eftersträva en sådan storleksordning på förmånerna att behov av komplettering med understöd efter fri behovsprövning bör föreligga endast mera i undantagsfall, finner kommittén angeläget söka åstadkomma en avsevärd höjning av förmånerna.

Eftersom ortsgradering och reduktion efter barnantal nu tillämpas men enligt kommitténs förslag skall övergivnas, är det ofrånkomligt, att förbättringen av förmånerna blir olika i olika orter och för olika stora familjer. Vad beträffar det särskilda barnbidraget är det angeläget att man väljer det enhetliga beloppet så att summan av allmänt och särskilt barnbidrag, ökad med värdet av skolmåltiderna, för alla blir högre och för det stora flertalet

väsentligt högre än nu utgående barnbidrag. För ett barn i ortsgrupp 3 utgår nu högsta barnbidrag inklusive dyrortstillägg med 510 kronor per år. Med ett allmänt barnbidrag av 200 kronor per år kan man redan med hänsyn till denna grupp icke sätta det särskilda barnbidraget lägre än 300 kronor per år. För det stora flertalet fall motsvarar detta belopp en väsentlig förbättring. Ehuru kommittén ansett det önskvärt, att beloppet kunde sättas något högre än 300 kronor, har kommittén likväl stannat för detta belopp.

Kommittén föreslår sålunda, att det särskilda barnbidraget skall utgå med 300 kronor per barn och år eller med 25 kronor per barn och månad.

Vad beträffar gruppen föräldralösa barn — jämte vissa med dem jämställda barn — finner kommittén beloppet lämpligen böra fastställas till 480 kronor per barn och år eller 40 kronor per barn och månad.

Mot det förslag, till vilket kommittén sålunda kommit, kan göras den invändningen, att om barnantalet i en familj är mycket stort, summan av barnbidragen blir högre än inkomsten för åtskilliga familjer, vilka ej ha rätt till särskilda barnbidrag. En arbetare med omkring 3 000 kronors arbetsinkomst blir hänvisad att med sin familj leva på denna inkomst jämte det allmänna barnbidraget oavsett det antal barn han har att draga försorg om. Samhället påtager sig visserligen per barn utan begränsning efter barnantalet en del av barnkostnaderna genom allmänna barnbidrag och i viss mån genom kollektiva förmåner, men överskjutande kostnader vila utan hänsyn till antalet barn på försörjaren. Bli barnen så många att försörjarens inkomst icke förslår till att upprätthålla en rimlig standard för barnen, erbjuder samhället ingen annan tillskottsmöjlighet än genom understöd efter fri behovsprövning (för närvarande fattigvård, framdeles socialhjälp). Det skulle under dessa förhållanden göra ett egendomligt intryck, om samhället i avseende på invaliders och änkors barn skulle utan begränsning efter barnantal bereda efter schematiska grunder utgående förmåner.

En gift invalid person med fem barn skulle i bostadskostnadsgrupp 1 erhålla pension med 1 000 kronor samt särskilt barnbidrag med 1 500 kronor eller sammanlagt 2 500 kronor jämte det allmänna barnbidraget, och dessa förmåner skulle icke minskas, om han kunde förskaffa sig en inkomst av 400 kronor. Om man tager en viss hänsyn till att en person i förvärvsarbete obestriddligen har större behov än en invalid, får detta sägas innebära, att nämnde invalid med fem barn blir ungefärligen lika ställd som den förut berörde arbetaren med samma barnantal. Häremot anser kommittén det icke kunna göras någon erinran. Vid högre barnantal skulle jämförelsen utfalla annorlunda därest särskilt barnbidrag utgår utan begränsning efter barnantalet. Om barnantalet i de båda familjerna växer, skulle invaliden erhålla ytterligare särskilt barnbidrag med 300 kronor för varje barn, under det att arbetaren hänvisas till att antingen pressa ned standarden per familjemedlem eller söka fattigvård. En sådan ordning kan icke försvaras.

Även vid familjeförsörjares frånfälle skulle kunna uppstå en situation, som ej gärna bör få förekomma. En änka med åtta barn under 16 år skulle erhålla särskilt barnbidrag med 2 400 kronor jämte bidrag för egen del med 600 kronor eller sammanlagt 3 000 kronor (jämte allmänt bidrag). Om den förut nämnde arbetaren även har åtta barn, blir alltså inkomsten i båda fallen densamma, men för den senare familjen skall den täcka försörjningen även för försörjaren själv. Man kan även uttrycka saken så att om arbetaren faller ifrån familjen får behålla samma inkomst, vilket betyder att den genom dödsfallet får en reell standardförbättring. Är barnantalet större, t. ex. tio, blir skillnaden än mer markerad.

Dessa skäl böra leda till att rätten till särskilt barnbidrag begränsas till sådant belopp att familjens sammanlagda förmåner icke komma att representera en högre standard än den som är ofta förekommande i en familj, som har att existera på familjefaderns arbetsinkomst jämte allmänt barnbidrag. Med hänsyn härtill bör lämpligen särskilt barnbidrag begränsas till att utgå högst med den summa som motsvarar bidrag för fem barn eller 1 500 kronor.

Mot en sådan ordning kan enligt kommittén göras invändning endast ur en synpunkt, nämligen den att man därigenom kommer tillbaka till vissa praktiska, tidigare berörda svårigheter med bidragets fördelning på barnen, vilka man undgått genom att göra barnbidragets storlek oberoende av barnantalet. I fråga om en familj med sju barn, av vilka ett är omhändertaget av barnavårdsnämnd, står man alltså inför nödvändigheten att avgöra hur stor del av det till 1 500 kronor begränsade beloppet som skall anses belöpa på vart och ett av de sju barnen. En enkel fördelning efter huvudtalet skulle här många gånger beträffande särskilt barnbidrag lämna otillfredsställande resultat. Emellertid bör det understrykas, att antalet fall där änka har flera än fem barn under 16 år är starkt begränsat. Bland änkor, vilka för sina barn åtnjöt barnbidrag i januari 1947, uppgick detta antal enligt uppgift från pensionsstyrelsen till endast 73. (Antalet änkor med fem barn uppgick till 128.) Bland familjer där mannen är invalid är det oftare förekommande, att barnantalet är högre än fem, men även för denna grupp stannade vid berörda tidpunkt antalet vid en så pass låg siffra som 271. (Antalet dylika familjer med fem barn utgjorde 259.) Bland övriga grupper med barnbidrag förekommo familjer med fler än fem barn endast som rena ströfall. Det är att observera, att frågan om barnbidragens fördelning på barnen blir aktuell endast i ett begränsat antal av dessa fall.

Det bör under dessa omständigheter icke möta betänkligheter att överlämna åt pensionsstyrelsen att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall avgöra hur de särskilda barnbidragens summa skall fördelas på barnen, när bidragens summa reducerats till 1 500 kronor. Därvid böra lämpligen följande riktlinjer följas. Som regel belöper av bidragssumman samma belopp på varje barn. Vistas minst fem av barnen mera stadigvarande i hemmet men

något eller några på annat håll, skall i regel hela det sammanlagda bidragsbeloppet utgå för de hemmavarande barnen. Är antalet hemmavarande barn färre än fem, skall för vart och ett av dem utgå bidrag med normalt belopp, varefter återstoden av bidragsbeloppet i dess helhet fördelas på de icke hemmavarande barnen efter vad som i varje fall finnes lämpligt.

Vad beträffar fördelningen av bidragsförskott för flera än fem barn kan en enhetlig prövning genom central myndighet icke ifrågakomma. Då antalet dylika fall torde vara synnerligen begränsat, synes det ej föreligga behov av annat än den enkla regeln, att bidragsförskottens summa skall fördelas mellan barnen efter huvudtalet, dock att intet barn får erhålla högre belopp än underhållsbidraget.

Med hänsyn till de komplikationer, som begränsningen till sammanlagt högst 1 500 kronor likväl onekligen innebär, är det förståeligt om detta förslag väcker en viss tvekan. Kommittén har emellertid ansett de ovan anförda omständigheter som tala för en sådan begränsning vara av avgörande betydelse, och då vidare komplikationerna ej äro mera omfattande än att de utan större svårigheter böra kunna bemästras, har kommittén icke ansett det rimligt att föreslå särskilda barnbidrag utan begränsning för en och samma familj.

Kommittén föreslår sålunda att, när det finnes flera till särskilt barnbidrag berättigade barn i en och samma familj, dessa barnbidrags summa icke skall få överstiga 1 500 kronor.

Böra särskilda barnbidrag och bidragsförskott inkomstprövas?

Barnbidragen ha från begynnelsen utgått och utgå alltjämt efter inkomstprövning enligt ett system som nära ansluter sig till det som tillämpas inom folkpensioneringen. Redan barnbidragens karaktär av tillägg till den inkomstprövade folkpensionen för en invalid, som har barn att försörja, synes ha medfört, att man betraktat en sådan inställning som självfallen. Samma slag av inkomstprövning har tillämpats och tillämpas i fråga om bidragsförskotten. Beträffande dessa framhöll 1934 års barnpensioneringssakkunniga att deras förslag innebar, att det allmänna utbetalar det underhållsbidrag som den försörjningsskyldige icke erlägger och därmed ställer en garanti för underhållet, som förestavas av samhällets intresse att tillförsäkra dessa barn vederbörligt underhåll. Benämningen bidragsförskott ansågs ha den fördelen, att den icke förde tanken på någon fattigvården närstående form av understödsverksamhet. Trots dessa synpunkter anförde de sakkunniga emellertid utan närmare motivering, att tillämpning av principen om förskottering borde begränsas på så sätt, att förskottering icke skulle ske, när modern vore i stånd att ensam försörja barnet, och i detta syfte föreslogs inkomstprövning.

Inställningen till frågan om tillämpning av inkomstprövning inom social-

försäkringen har efter hand i avsevärd grad förskjutits. Det torde numera få anses allmänt erkänt, att det är angeläget begränsa inkomstprövningen till de delar av socialförsäkringen, där särskilda omständigheter göra en dylik prövning ofrånkomlig. Det av statsmakterna år 1946 fattade beslutet om ny folkpensioneringslag får anses ha en sådan innebörd. Den allmänna ålderspensionen har helt frigjorts från inkomstprövning, men det har ansetts nödvändigt bibehålla dylik för bostadstilläggen samt för invalidernas tilläggs-pension och för änkepensionerna. Beträffande tilläggs-pensionerna skedde detta huvudsakligen med hänsyn till de svårigheter som eljest skulle kunna uppstå vid invaliditetsprövningen.

Vid övervägande av frågan om inkomstprövning av barnbidrag till invaliders barn torde man icke kunna undgå att ta samma hänsyn. Barnbidragen ha ju här i realiteten karaktären av ett tillägg till invalidpensionen, och samma skäl som tala för att göra själva pensionen inkomstprövad tala också för inkomstprövning av den del av pensionen som barnbidragen i realiteten utgöra.

Vad beträffar inkomstprövning av barnbidrag till änkors barn föreslår kommittén i det följande, att visst bidrag skall kunna utgå till änka med barn och att detta skall vara inkomstprövat. I och för sig kunde det väl låta sig göra att inkomstpröva änkans eget bidrag men icke barnbidraget, men det får likväl anses ligga närmast till hands att i detta avseende låta de båda samtidigt utgående bidragsformerna följas åt. Man kan knappast för änkors barn i fråga om hänsynstagande till den ekonomiska ställningen välja en helt annan linje än för invaliders barn. I fråga om båda grupperna torde man därjämte böra ta hänsyn till att det för medborgarna i gemen sannolikt skulle te sig egendomligt, om invalider och änkor i god ekonomisk ställning (med förmögenhet eller med en hög tjänstepension eller livränta) skulle med helt bortseende därifrån erhålla särskilda barnbidrag. Situationen synes i detta avseende vara annorlunda än i fråga om den allmänna ålderspensionen.

Det är uppenbart, att inkomstprövningen betyder en viss begränsning av det allmännas kostnader. Därvidlag hänvisas till kostnadsberäkningarna. Detta förhållande har dock icke av kommittén tillmätts större vikt.

Som av det följande framgår, har kommittén ansett sig böra föreslå, att alla former av ortsgredning försvinna. Då sålunda även inkomstprövningen blir likformig över hela landet, men penninginkomsterna i verkligheten äro högre i städerna och framför allt i de större städerna, kan det ej undgå att inkomstprövningen i dessa senare orter verkar kraftigare begränsande på rätten till barnbidrag än på landsbygden. Denna ojämnhet har kommittén visserligen funnit vara av allvarlig beskaffenhet men dock icke av så stor betydelse, att inkomstprövningen för den skull bör övergivas.

Ehuru kommittén sålunda utgått ifrån att inkomstprövning inom socialförsäkringen bör i görligaste mån avskaffas, har kommittén funnit sig böra föreslå att dylik prövning bibehålles beträffande rätt till särskilt barnbidrag.

Vid övervägande av frågan om inkomstprövning av bidragsförskott göra sig i avsevärd grad andra synpunkter gällande. Lagen åsyftar enbart sådana fall, där det föreligger en i laga ordning fastslagen skyldighet för fader som icke har vårdnaden om sitt barn att betala ett till beloppet bestämt bidrag till barnet. Denna skyldighet fastslås antingen genom domstols beslut eller genom ett i viss ordning tillkommet avtal. Genom förskotteringsförfarandet ställer samhället, såsom även 1934 års barnpensioneringssakkunniga framhållit, en garanti för att barnet verkligen kommer i åtnjutande av underhållsbidrag upp till ett visst belopp. Först därigenom kan man säga att dessa barn av samhället i görligaste mån jämställas med barn, om vilka fadern, i regel gemensamt med modern, har vårdnaden och mot vilka han faktiskt fullgör sin underhållsskyldighet genom att han har barnet hos sig och i hemmet lämnar barnet det underhåll som tillkommer det.

När man i en sådan lag gör rätten till förskottering av underhållsbidraget beroende av moderns, eventuellt hennes makes, ekonomiska ställning innebär detta att man begär, att modern respektive hennes make, när vissa inkomstgränser för deras del passerats, skall bära även den underhållsskyldighet som lagligen gäller för fadern. Därmed har man fört in ett helt nytt moment i förskotteringen, som givit bidragsförskottslagen en enligt kommitténs mening olycklig dubbelkaraktär. Vad särskilt beträffar de fall, där modern gift sig, är det ur barnets egen synpunkt olyckligt att genom vägran av bidragsförskott styvfadern tvingas att svara för underhållet.

Det kanske kan ligga nära till hands att jämföra en änka med minderårigt barn med en ogift kvinna i samma situation och säga, att om barnbidraget skall vara inkomstprövat i det ena fallet skall det även vara det i det andra. Enligt kommitténs mening förbiser man emellertid då bidragsförskottslagens särskilda karaktär. I det senare fallet finnes det en fader, vars betalningsskyldighet fastslagits av samhället. Det är rimligt, att samhället fullföljer detta och ställer en garanti för underhållsbidraget upp till visst belopp utan att fråga efter om modern eller hennes make möjligen är i den situationen att de kunde tänkas kunna klara barnet utan underhållsbidraget. Att man på grunder som förut redovisats och som ej ha något samband med de omständigheter, vilka föreligga i bidragsförskottsfallen, finner sig böra förena de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders barn med inkomstprövning, bör därför ej få vara anledning att även beträffande förskotteringsfallen så göra.

Kommittén är för sin del övertygad om att ett borttagande av inkomstprövningen ur bidragsförskottslagen av medborgarna i allmänhet skulle uppfattas som en naturlig sak, alldeles oavsett att dylik prövning bibehålles för de särskilda barnbidragen. Man borde sålunda ej behöva befara att en sådan reform komme att uppfattas som ett otillbörligt gynnande av frånskilda och ogifta kvinnors barn i förhållande till änkors och invaliders barn.

Även om man helt bortser från den principiella motiveringen för ett borttagande av inkomstprövningen ur bidragsförskottslagen, är en dylik åtgärd påkallad av starka praktiska skäl. Av vissa orsaker, som här ej torde behöva redovisas, såg man sig redan från början nödsakad att vid denna prövning bestämma årsinkomsten efter helt andra grunder än enligt barnbidragslagen. Som regel skall det senaste taxerade beloppet godtagas som årsinkomst. Detta gör inkomstprövningen i avsevärd grad mera schematisk och därför många gånger mera orättvis än enligt barnbidragslagen. Någon annan möjlighet än att gå efter det taxerade beloppet föreligger alltså icke. För att undanröja särskilt stötande resultat såg man sig år 1943 nödsakad att stadga ett undantag från denna regel, varigenom barnavårdsnämnderna efter flera olika skälighetsbedömningar i vissa fall kunna företaga en friare prövning. Därvid har man dock ansett nödvändigt göra beslutet beroende av länsstyrelsens godkännande. Denna undantagsbestämmelse måste självfallet betecknas som en komplikation.

Det är som tidigare berörts synnerligen angeläget, att bidragsförskottslagen förenklas både för att göra den lättbegripligare för allmänheten och lättillämpligare för barnavårdsnämnderna. Ett betydande steg i dylik riktning har tagits redan därigenom att beloppet föreslagits till ett och detsamma för hela landet och utan hänsyn till barnantalet. En ytterligare kraftig förenkling skulle det innebära, om inkomstprövningen borttoges. Själva ansökningshandlingarna skulle förenklas och likaså barnavårdsnämndernas handläggning av ärendena. Samma gäller nämndernas arbete med upprättandet av ansökningar om gottgörelse av statsmedel för utgivna bidragsförskott och länsstyrelsens handläggning av dessa. Uträkningen av bidragsförskott med inkomstprövning kan visserligen förefalla ej vara alltför invecklad, och man kan hänvisa till möjligheten att gå efter tabeller, men erfarenheten torde dock visa att barnavårdsnämnder, vilka sakna tjänstemän och vilkas ordförande och ledamöter ej kunna ägna mycken tid åt dylika formellt betonade sidor av arbetet och sakna vana vid sådant, därvid möta svårigheter. Vid felräkningar blir barnavårdsnämnden själv betalningsskyldig.

Den nu gällande enhetliga bidragsförskottsperioden, den 1 juli—den 30 juni, infördes år 1943. En enhetlig period ansågs nödvändig och valet stod då mellan budgetåret och kalenderåret. Till förmån för det senare anfördes, att den kommun vars barnavårdsnämnd beviljat bidragsförskott förblir mantalsskrivningskommun under hela perioden. När budgetåret likväl valdes, berodde detta i första hand på att man därigenom vid förnyelse av bidragsförskottet fick en relativt färsk inkomstuppgift att bygga på, eftersom taxeringslängden skall vara justerad i länen den 15 maj och i Stockholm den 15 juni. Uppenbart är att olägenheterna av taxerad inkomst såsom grund för inkomstprövningen skulle bli än större, om kalenderåret valdes som förskottsperiod. Om man går ifrån inkomstprövningen behöver man icke taga

någon dylik hänsyn och får möjlighet att välja kalenderåret. Därigenom uppnås beträffande ansvarighet för kommundelen full överensstämmelse med folkpensionerings- och barnbidragslagarna. Med den enhetliga bidragsförskottsperioden följer alltid den olägenheten, att det för de fall där förskotteringen behöver upprepas uppstår en anhopning av ansökningar. Det torde emellertid vara en fördel för alla parter att få denna anhopning under januari i stället för under juli månad.

Vad beträffar den kostnadsökning som kommer att följa av borttagandet av inkomstprövningen hänvisas till det särskilda avsnittet om kostnadsberäkningar. Kommittén kan icke finna att kostnadsökningen är av den storleksordning att den bör få utöva något större inflytande vid frågans bedömande.

Ovan har endast prövningen med hänsyn till moderns inkomstförhållanden berörts. Emellertid förekommer en dylik prövning även i fråga om barnets inkomst. I den mån denna icke härrör sig från barnets eget arbete, skall den helt avdragas från bidragsförskottet. Det låter tänka sig att bibehålla en sådan prövning, ehuru inkomstprövningen för moderns del avskaffas. Emellertid äro de fall sällsynta, när barn som tillhöra bidragsförskottsklientelet ha inkomst av angiven art. Även om den allmänna motiveringen för inkomstprövningens borttagande här icke har samma styrka som i fråga om moderns inkomst, finner kommittén det dock ur enkelhetens synpunkt riktigt, att man bortser även från barnets egen inkomst.

Kommittén föreslår sålunda, att inkomstprövningen får helt försvinna ur bidragsförskottslagen.

Inkomstprövningen för särskilda barnbidrag.

I nu gällande barnbidragslag är inkomstprövningen beroende av den ort vederbörande tillhör såtillvida att den avdragsfria inkomsten är ortsgaderad. En huvudfråga är om denna form av ortsgadering skall bibehållas. I övrigt måste ställning tagas till frågan, till vilket eller vilka belopp den avdragsfria inkomsten skall fixeras, samt till frågan om avdragsfaktorns storlek. För samtliga dessa frågor men särskilt för den sistnämnda är det av stor betydelse att uppmärksamma, att man vid detta ställningstagande har i högsta grad begränsad rörelsefrihet på grund av att barnbidragen utgå samtidigt med invalidpension eller bidrag till änka, vilket senare bidrag enligt kommitténs förslag skulle följa samma regler som änkepension enligt folkpensioneringslagen.

Avdragsfaktorn är i gällande folkpensioneringslag $\frac{5}{10}$ och i barnbidragslagen $\frac{6}{10}$. På grund av det sätt på vilket reglerna angående dyrtidstillägg utformats uppgår emellertid avdragsfaktorn för barnbidrag faktiskt till minst 75 procent. Om avdrag samtidigt skedde på tilläggspension och barnbidrag

till pensionärens barn skulle detta alltså komma att utgöra mer än 100 procent av den del av inkomsten, som överskjuter den avdragsfria, d. v. s. varje ökning av inkomsten skulle leda till en minskning av pensionen jämte barnbidraget, som vore större än inkomstökningen. Pensionstagaren skulle sålunda vid varje ökning av annan inkomst än pension och barnbidrag få en minskning av den sammanlagda inkomst han har att leva på. Med de nu gällande bestämmelserna om tilläggspension och barnbidrag inträffar i praktiken dock icke en sådan situation, enär de avdragsfria inkomsterna valts så att samtidigt avdrag på pension och barnbidrag icke förekommer. För pensionens del är den avdragsfria inkomsten endast 200 kronor, för barnbidragens i intet fall lägre än 1 200 kronor. Då vidare tilläggspensionernas högsta belopp äro låga, gå dessa ned till noll, innan avdraget på barnbidraget börjar.

Genom 1946 års folkpensioneringslag har man härvidlag fått ett helt nytt utgångsläge. Den avdragsfria inkomsten för tilläggspension, bostadstillägg och änkepension är 400 kronor. Själva pensionsbeloppen ha avsevärt höjts. På grund härav utgår viss tilläggspension respektive änkepension och bostadstillägg vid relativt höga inkomster. Sålunda nedgår för en ogift invalid pensionen (bortsett från grundpensionen) till noll i bostadskostnadsgrupp I först vid 2 000 kronors inkomst och i grupp V vid 3 200 kronors inkomst. Motsvarande siffror för gift pensionstagare äro 3 000 och 4 600 kronor. Det av kommittén föreslagna bidraget till änka avses skola upphöra i grupp I vid 1 600 kronors och i grupp V vid 2 400 kronors inkomst.

Om man vill bibehålla den gamla ordningen, att avdrag ej sker samtidigt på pension och barnbidrag, är man följaktligen nödsakad att sätta de avdragsfria inkomsterna beträffande barnbidrag mycket högt, i grupp V för gift pensionstagare så högt som 4 600 kronor. Även om man satte avdragsfaktorn vid 100 procent, betyder detta, att barnbidrag skulle, om det finnes fem barn, kunna utgå med något belopp ända upp till omkring 6 000 kronors inkomst. Då kommittén, som av det följande framgår, icke anser en högre avdragsfaktor än 75 procent böra tillämpas, kommer barnbidrag att utgå vid så höga inkomster att inkomstprövningen väsentligen förlorar sin mening. Kommittén har alltså funnit det icke vara möjligt att undgå att för barnbidragen bestämma den avdragsfria inkomsten på så sätt att inom vissa inkomstgränser avdrag sker samtidigt på pensionen och barnbidraget.

Härav följer, att avdragsfaktorn för barnbidragen måste anpassas efter den samtidigt tillämpade avdragsfaktorn för pensionen eller bidraget till änka.

Storleken av den avdragsfaktor för summan av förmånerna som bör väljas beror av dels önskemålet att icke sätta den så högt att det blir meningslöst för pensionstagaren (änkan) att skaffa sig större inkomster, dels angelägenheten att icke sätta den så lågt, att barnbidragen kunna fortsätta att utgå vid allt för höga inkomster. Det måste alltså göras en avvägning mellan dessa skilda synpunkter. Väljer man för summan av förmånerna den faktor, som

tillämpas i folkpensioneringslagen eller $\frac{5}{10}$, betyder detta att intet avdrag sker å barnbidragen, förrän pensionen gått ned till noll. Denna tanke har redan av kommittén avvisats. Väljer man för barnbidragen samma faktor som i folkpensioneringslagen, blir inom vissa inkomstgränser avdraget för summan av förmånerna 100 procent. Pensionstagaren (änkan) kommer då i dessa lägen att sakna varje anledning att söka skaffa sig högre inkomst, en ordning som kommittén ej kan tillstyrka. Någonstans mellan dessa ytterligheter bör man stanna, och kommittén vill efter övervägande av alla inverkan omständigheter föreslå, att avdraget å summan av förmånerna sättes till 75 procent, vilket innebär, att så länge avdrag sker å pensionen eller änkans bidrag avdraget å barnbidraget i intet fall kan sättas högre än till 25 procent och att tidigast när inkomstprövad pension respektive bidrag till änka icke längre utgår avdraget å barnbidraget ökas till 75 procent.

Med hänsyn till att bidraget till änkan utgår med högst 600 kronor jämte bostadstillägg med hundrakronorssteg men tilläggspensionen till den ogifta invaliden med högst 800 kronor jämte bostadstillägg med hundrafemtio-kronorssteg ligga såsom nyss påpekats de beloppsgränser, vid vilka pensionen (bidraget) går ned till noll, lägre för en änka än för pensionstagaren. För den händelse änka gifter om sig, skall bidraget till henne upphöra och avdrag ifrågakomma endast på barnbidraget.

Här berörda förhållanden skulle vid en konsekvent tillämpning av ett sammanlagt avdrag å 75 procent leda till val av skilda gränser för änkor och invalider i fråga om avdragsfri inkomst för barnbidraget och inkomst där avdragsfaktorn ändras från 25 till 75 procent. Emellertid skulle detta innebära, att änka i vissa inkomstlägen skulle få mindre barnbidrag än en invalid, vilket icke kan anses försvarligt. Vidare tala praktiska skäl emot att man sålunda komplicerar bestämmelserna. Det är önskvärt, att lagen kan så avfattas att den blir lätt tillgänglig för var och en. Om man efter förut berörda principer fastställer enhetliga inkomstgränser med utgångspunkt från de förhållanden som gälla för invalidernas del, uppstår visserligen en viss diskontinuitet i det avdrag, som sker på änkornas och deras barns sammanlagda bidrag. Då diskontinuiteten går åt det hållet, att det sammanlagda avdraget i vissa inkomstlägen blir mindre än 75 procent, har kommittén ansett förhållandet sakna betydelse.

Kommittén föreslår sålunda, att de bestämmelser som gälla för inkomstprövningen för ogifta invalider även tillämpas för änkor och att de som gälla för gifta invalider jämväl tillämpas för änkor som ingått nytt äktenskap.

När man från dessa utgångspunkter går att utforma avdragsbestämmelserna, står man först inför frågan om ortsgradering eller icke. Kommittén har ansett det nödvändigt utarbete tre olika alternativ, av vilka det första karakteriseras av att ingen form av ortsgradering förekommer och det tredje av en ortsgradering, som nära överensstämmer med den nu gällande. Det

mellersta alternativet kan sägas innebära en modifierad ortsgropering, i det att den avdragsfria inkomsten är enhetlig men den gräns, vid vilken avdraget på barnbidraget ökas från 25 till 75 procent, är ortsgraderad.

Alternativ I. Tabell 2 a och b.

Den enhetliga avdragsfria inkomsten måste självfallet ligga tämligen högt. Kommittén har stannat för 1 800 kronor för icke gifta och 2 200 kronor för gifta. Det må erinras om att motsvarande belopp för närvarande i tredje (högsta) ortsgruppen äro 2 000 och 2 400 kronor. Avdraget begränsas till 25 procent ända upp till den gräns, då i femte bostadskostnadsgruppen den inkomstprövade pensionen upphör att utgå, d. v. s. för icke gift 3 200 kronor och för gift 4 600 kronor.

Fördelarna med detta alternativ ur administrativ synpunkt äro att det är enkelt och lika för hela landet samt att det i stort ger en skälig begränsning efter inkomsten. De invändningar som kunna göras äro dels att det för de billigaste orterna medför en i vissa fall något för hög inkomstgräns och för de dyraste orterna en i sak hårdhäntare prövning — detta är ju en nödvändig följd av ortsgraderingens undanröjande — dels att för fembarnsfallen barnbidrag för hela landet helt upphör att utgå först vid så höga inkomster som omkring 4 700 kronor för icke gifta och 5 800 kronor för gifta.

Alternativ II. Tabell 3 a och b.

Om man vill minska de nyss berörda olägenheterna vid alt. I men samtidigt undgå att tillgripa ortsgradering i egentlig bemärkelse, kan man bibehålla den enhetliga avdragsfria inkomsten men låta 75-procentsavdraget börja i varje ortsgrupp, så snart den inkomstprövade pensionen i respektive grupper nedgått till noll. Med ett sådant förfarande kan man säga, att man endast tager konsekvenserna av att bostadstillägg till pensionerna utgå med olika belopp i respektive bostadsgrupper.

Alt. II är utformat efter dessa principer. Den avdragsfria inkomsten har här satts lika med den nuvarande i högsta gruppen, alltså vid 2 000 kronor för ogifta och 2 400 kronor för gifta. De gränser vid vilka 75-procentsavdraget skall börja erhållas direkt av folkpensioneringslagens bestämmelser. För grupp I sätter detta avdrag för icke gifta in redan från början, alltså vid 2 000 kronor, men i de övriga grupperna vid respektive 2 300, 2 600, 2 900 och 3 200 kronor. För gifta bli motsvarande gränser 3 000, 3 400, 3 800, 4 200 och 4 600 kronor.

Man vinner härmed att barnbidragen för större delen av landet upphöra att utgå vid ej obetydligt lägre inkomster än enligt alt. I. För fjärde bostadsgruppen är dock skillnaden obetydlig och för femte upphör bidrag att utgå först vid något högre inkomst än vid alt. I.

Det kan icke förnekas, att för inkomstlägen där i vissa bostadsgrupper göres avdrag med 25 procent, i andra med 75 procent, alternativet i realiteten innebär en ortsgradering av själva barnbidraget. När vid t. ex. 4 000 kronors inkomst en gift försörjare med 3 barn icke erhåller något barnbidrag i grupp I, 200 kronor i grupp II, 400 kronor i grupp III och 500 kronor i grupperna IV och V, föreligger en faktisk ortsgradering av bidraget.

Alternativ III. Tabell 4 a och b.

Detta alternativ bygger på en konsekvent genomförd ortsguppering. Därvid ha de avdragsfria inkomsterna med en mindre jämkning för de gifta satts lika med de nu gällande men självfallet differentierats efter fem i stället för efter tre ortsgupper. De ha sålunda satts till 1 200, 1 400, 1 600, 1 800 och 2 000 kronor för icke gifta och 1 600, 1 800, 2 000, 2 200 och 2 400 kronor för gifta. Vid dessa gränser börjar avdrag med 25 procent, vilket ökas till 75 procent vid samma gränser som i alt. II.

I fråga om bostadsgrupp V sammanfaller detta alternativ helt med alt. II. För de övriga grupperna och givetvis mest för grupp I erbjuder det däremot en snävare begränsning av bidraget. Sålunda upphör barnbidraget för t. ex. en änka med ett barn i grupp I enligt detta alternativ vid omkring 2 100 kronor men vid alt. II vid 2 400 kronor, under det att enligt alt. I samma gräns för hela landet är 3 000 kronor.

Vid valet mellan dessa tre alternativ måste enligt kommitténs uppfattning stor betydelse tillmätas den allmänna tendens, som gör sig gällande beträffande ortsguppering. Denna tendens innebär otvivelaktigt, att man strävar efter att successivt komma bort från ortsgupperingen. I fråga om folkpensionerna kunde detta med hänsyn till de alltjämt stora skillnaderna i bostadskostnaderna icke ännu låta sig göra. Detta förhållande måste i avseende på barnbidragen anses ha underordnad betydelse. Denna principiella inställning har föranlett kommittén att föreslå ett enhetligt maximibelopp för barnbidraget över hela landet, och det bör även leda till att ortsgradering beträffande inkomstprövningen i varje fall i dess renodlade form frångås och sålunda till att alt. III uteslutes. Samma skäl talar om än icke lika starkt mot alt. II. När därtill kommer, att de fördelar i vissa avseenden som detta alternativ har framför alt. I dock äro ganska begränsade samt att detta senare är ur enkelhetens och överskådlighetens synpunkt överlägset alt. II, har kommittén funnit alt. I böra väljas.

Det återstår frågan om prövningen med hänsyn till barnets inkomst, som enligt nu gällande lag, i den mån den icke härrör från barnets eget arbete, skall i sin helhet avdragas från barnbidraget. Principiellt finner kommittén föga vara att erinra däremot. Emellertid tala praktiska förhållanden och rena

skälighetssynpunkter för att en viss avdragsfri inkomst införes. Kommittén syftar på vissa ej sällan förekommande fall inom den grupp där överhuvud taget inkomst för barnen uppträder i nämnvärd omfattning, nämligen barn till icke gifta försörjare, framför allt änkor. Familjen har haft en liten fastighet, som efter mannens fränfälle äges av änkan och barnen gemensamt. Avkastningen måste sålunda delas på dem och något litet belopp faller alltså på varje barn och leder efter nuvarande bestämmelser till en minskning av barnbidraget. Detta bör undvikas genom att det medges en viss avdragsfri inkomst. För flertalet fall torde en dylik inkomst på 100 kronor vara tillräcklig. Högre belopp bör ej väljas bl. a. med hänsyn till att vid flera barn avdragsfriheten i så fall skulle komma att gälla ganska betydande belopp och medföra risk att man försöker öka möjligheterna till barnbidrag genom att överföra inkomst från modern till barnen.

Anledning saknas att tillämpa avdragsfriheten för inkomst, som barnet åtnjuter i form av underhållsbidrag eller bidragsförskott. Dylik inkomst bör därför alltid i sin helhet avdragas.

Kommittén föreslår sålunda att inkomstprövningen med hänsyn till föräldrarnas inkomster utformas i enlighet med alt. I (tabell 2 a och b) och inkomstprövningen med hänsyn till barnets egen inkomst på sätt nyss angivits.

När barnbidrag utgår för flera barn är det obestridligt, att det — liksom även nu torde vara fallet — måste på grund av barnbidragssummans storlek uppstå vissa svårigheter, när indragning av pension och därmed av barnbidragen måste ifrågasättas på grund av att invaliditet ej längre synes föreligga. Denna svårighet skulle uppenbarligen föreligga, vilket av de diskuterade alternativen som än väljes. För att ge möjlighet till en smidig övergång för familjen föreslår kommittén rätt för pensionsstyrelsen att under begränsad tid låta barnbidrag utgå, ehuru pensionen indragits. Förslaget behandlas närmare i specialmotiveringen.

Bidrag till änklingar och änkor med barn.

Socialvårdskommittén har i sitt betänkande XI med utredning och förslag angående lag om folkpensionering till övervägande upptagit frågan om änkepensionering. Kommittén har därvid framhållit att bland de kategorier som behöva samhällets hjälp en framträdande plats intages dels av änkor, som ha att vårda minderåriga barn, dels av änkor, vilka — utan att vid änkeblivandet eller kortare tid dessförinnan ha ägnat sig åt förvärvsarbete — blivit änkor vid relativt hög ålder. För den senare kategorien har numera i

1946 års folkpen­sioneringslag på grundval av kommitténs förslag stadgats rätt till änkepen­sion. Beträffande den första gruppen ansåg sig kommittén icke kunna fram­lägga förslag i samband med förslaget till folkpen­sionering, enär hjälpen till dessa änkor måste utformas i intim anslutning till barn­bidragslagstiftningen. I överensstämmelse härmed får kommittén nu åter­komma till frågan.

Det är otvivelaktigt ett intresse för samhället att bereda änkan tillfälle att trots mannens frånfälle hålla ihop hemmet och sålunda ha barnen kvar hos sig. De särskilda barnbidrag, varom kommittén i detta betänkande fram­lagt förslag, ha av flera skäl icke kunnat erhålla en sådan utformning, att de i och för sig ge möjlighet till full försörjning för såväl änkan som barnen. Icke ens om barnantalet är betydande — något som mera sällan är fallet — blir så förhållandet. I den mån barnantalet är så pass stort, att modern har full sysselsättning med barnens vård och tillsynen av dem, kan man dock tala om att barnbidraget i icke obetydlig grad får karaktären av ersättning till modern för hennes arbete för barnen och sålunda blir ett bidrag även till hennes försörjning. Det må erinras om att för en änka med fem barn skall kunna utgå särskilt barnbidrag med 1 500 kronor, vartill kommer det all­männa barnbidraget på minst 1 000 kronor.

Likväl står det fast att änkan icke på denna väg erhåller sin fulla för­örjning. Om hon är bunden av barnen vid hemmet, måste hon sålunda på något sätt erhålla ytterligare bidrag till försörjningen. Det är därför av be­hovet påkallat, att änka i dylikt fall tillerkännes särskilt bidrag för egen del.

I det begränsade antal fall, där barnantalet är så stort att änkan har full sysselsättning med barnens vård m. m., torde detta bidrag med hänsyn till barnbidragsbeloppets storlek ej behöva svara mot full försörjning. Om det å andra sidan som vanligen är fallet finnes blott ett eller två barn, skulle bidraget till änkan, om hon på denna väg skall nå full försörjning, behöva vara mera betydande. Hon har emellertid i dylikt fall icke full sysselsättning i hemmet, och det kan varken med hänsyn till hennes egna intressen eller ur arbetsmarknadssynpunkt anses försvarligt att med bidrag av allmänna medel binda outnyttjad arbetskraft i hemmet. Bidraget till änkan bör därför icke heller i dylika fall sikta till att täcka hennes försörjning utan bliva endast ett bidrag till denna, under det att man förutsätter, att hon därjämte skall kunna skaffa sig någon arbetsinkomst.

Häremot kan invändas, att det för närvarande möter mycket stora svårig­heter för en änka med ett litet barn att kunna frigöra sig för förvärvsarbete utanför hemmet. Antalet tillgängliga daghemsplatser motsvarar ej alls be­hovet, och bostäder för ensamstående kvinnor med barn, där barnen kunna bli omhändertagna, finnas endast i mycket begränsad utsträckning. Fastän dessa synpunkter äro i högsta grad beaktansvärda, kan kommittén emellertid icke med hänsyn till dem föreslå högre bidrag till änkorna. Det är synner-

ligen angeläget, att dessa beredas tillgång till bostäder, där barnen kunna tagas om hand på dagarna, eller eljest få tillgång till daghemsplatser, och kommittén vill för sin del understryka behovet av att åtgärder för att snabbt förbättra situationen på detta område vidtagas. Att under tiden intill dess sådana åtgärder nått tillräcklig effektivitet såsom ett provisorium höja det efter schematiska grunder utgående bidraget till änkor med minderåriga barn kan kommittén icke finna lämpligt.

Med hänsyn till dessa synpunkter har kommittén kommit till den uppfattningen, att det särskilda understöd som bör beredas änka bör avvägas endast som ett bidrag till hennes försörjning. Kommittén har därvid funnit det belopp och den reglering i övrigt som enligt 1946 års folkpensioneringslag gäller för pension åt äldre änkor lämpligen kunna tillämpas även beträffande bidrag till änkor med minderåriga barn och vill sålunda föreslå, att dylika änkor erhålla årligt bidrag med högst 600 kronor jämte bostadstillägg med 100, 200, 300 och 400 kronor i bostadskostnadsgrupperna II—V samt att å bidraget i dess helhet skall göras avdrag med $\frac{5}{10}$ av änkans årsinkomst i vad den må överstiga 400 kronor. Till dessa förmåner skulle eventuellt kunna komma särskilt bostadstillägg. Detta förslag innebär sålunda att bidraget liksom änkepensionen blir förenat med inkomstprövning. Självva förmånens karaktär av bidrag till änkan för att hon skall kunna vårda sina barn utgör skäl härför. Om inkomstprövningen borttages skulle bidraget få karaktär av änkepension i egentlig mening åt yngre änkor, något som icke är avsett. Ehuru motiveringen för inkomstprövningen av bidraget till dessa änkor delvis är en annan än när fråga är om folkpensioneringslagens änkepensioner, har kommittén kommit till den uppfattningen att inkomstprövning är påkallad för bidragen till änka med barn lika väl som för änkepensionerna.

Då bidraget syftar till att bereda änkan tillfälle att hålla samman hemmet, är det uppenbart att det bör utgå endast då änkan har barnet under sin vårdnad och bor tillsammans med detta. En änka, som fråntages vårdnaden om sitt enda barn eller utackorderar det i fosterhem eller placerar det på barnhem, bör icke kunna erhålla här ifrågavarande bidrag.

Änkas behov av bidrag beror i avsevärd grad av barnets eller barnens ålder. Ju mindre barnet är, i desto högre grad blir modern bunden vid hemmet och desto svårare har hon att skaffa sig arbetsinkomster. När barnet når skolåldern, ökas hennes möjligheter i dylikt avseende och därför kunde man tänka sig att begränsa rätten till bidrag till änkor med barn under sju eller åtta år. Emellertid är det obestridligt, att barnen även senare äro i stort behov av att modern kan ägna tid åt dem, och särskilt ställas stora anspråk på modern, om det finnes flera barn i t. ex. åldern 8, 10 och 12 år. Med hänsyn härtill har kommittén stannat för att föreslå, att ifrågavarande bidrag skall kunna utgå så länge änkan i hemmet har barn som icke uppnått tio års ålder. Det må erinras om att enligt 24 § i den år 1946 antagna lagen om

allmän sjukförsäkring hustru, som är sjukpenningförsäkrad i egenskap av familjemedlem, erhåller barntillägg till sjukpenningen med en krona för dag, såframt i hemmet finnes minst ett barn under tio år som också är att anse som familjemedlem.

Därest änka som uppbär här avsett bidrag ingår nytt äktenskap, bortfalla de skäl som föranlett kommittén att föreslå bidraget. Detsamma bör sålunda då upphöra att utgå, en ordning som gäller även i fråga om änkepension enligt folkpensioneringslagen. Med hänsyn härtill är det nödvändigt att i överensstämmelse med 13 § folkpensioneringslagen i fråga om rätt till bidrag åt änka betrakta henne som gift, om hon sedan avsevärd tid sammanlever med en man under äktenskapsliknande förhållanden.

Om en änka som åtnjuter nu föreslaget bidrag nått relativt hög ålder, när hennes yngsta barn fyller 10 år, t. ex. 50 års ålder, kan det möjligen ur vissa synpunkter ifrågasättas, huruvida hon icke borde jämföras med dem, som blivit änkor vid 55 års ålder eller senare, varvid hon alltså oavsett att yngsta barnet passerat 10-årsgränsen skulle kunna få behålla sitt bidrag. En anordning av detta slag ingår i den engelska socialförsäkringen. Kommittén kan emellertid icke finna, att änkans ställning i dylikt fall är sämre än den kvinnas, som vid omkring 50 års ålder blir änka och då har barn i åldern 10—16 år. I dylikt fall föreligger ingen rätt till vare sig bidrag eller pension. Kommittén har sålunda icke funnit anledning framlägga förslag av angiven innebörd. Skulle emellertid den beslutade änkepensionen komma att upptagas till omprövning, bör även det nu berörda spörsmålet bli föremål för övervägande.

De svårigheter som möta en änka med barn äro i viss mån desamma för alla ensamstående kvinnor med barn. En ogift kvinna, som har vårdnaden om barn och vill söka behålla barnet eller barnen hos sig, är därför även hon i behov av ekonomiskt stöd utöver det som i form av underhållsbidrag från fadern eller bidragsförskott utgår för barnets eller barnens del. Likväl ligga förhållandena här annorlunda till. Änkan har i regel redan bildat ett hem, som hon kan ha utsikter att hålla samman om hon får något ekonomiskt stöd. Man behöver beträffande änkorna icke räkna med att de på grund av möjligheten att erhålla ifrågavarande bidrag i nämnvärd utsträckning skola undandraga arbetsmarknaden sin arbetskraft. I fråga om ogifta mödrar har man däremot anledning befara, att en del, särskilt unga sådana, skola med barnet stanna hemma hos sina kanske relativt välställda föräldrar och ansöka om bidrag för egen del. Bidraget skulle sålunda leda till att deras arbetskraft undandrog arbetsmarknaden.

Ehuru det principiellt måste anses önskvärt, att varje ensamstående kvinna med barn under sin vårdnad erhöle ekonomisk hjälp för att kunna behålla barnet hos sig, har kommittén med hänsyn till nämnda överväganden icke velat giva förevarande förslag en så starkt vidgad innebörd. Otvivelaktigt är

saken mest angelägen för änkornas del, och kommittén har därför ansett, att man åtminstone tills vidare bör stanna härvid.

Vid utarbetandet av den nya folkpensioneringslagen ansåg man sig icke kunna tillmötesgå önskemålen om sänkning av pensionsåldern vare sig för samtliga eller enbart för kvinnorna. För kvinnornas del fann man sig emellertid böra söka eliminera de mest framträdande olägenheterna av den höga pensionsåldern genom införande av hustrutillägg samt genom änkepensioner till kvinnor, som bli änkor efter fyllda 55 år. Redan själva utgångspunkten innebar att en utsträckning av förmånen även till änklingar icke ens ifrågasattes.

När fråga är om bidrag till en person, som genom makes frånfälle blivit ställd ensam med minderåriga barn, ställer sig saken annorlunda. Även om det är uppenbart, att i praktiken behovet av bidrag är oftare förekommande för änkors del än för änklingars, föreligger dock ej sällan för dessa senare en svår situation, där ett bidrag till de ökade omkostnader för familjen som följa av att hustrun-modern avlidit kan vara påkallat. Särskilt då änklingen har små inkomster kommer det att bereda honom stora svårigheter att skaffa sig hemhjälp. Med hänsyn till de föreslagna inkomstgränserna skulle visserligen änklingsbidrag i praktiken komma att utgå endast i mera sällsynta fall, men kommittén har icke av denna orsak ansett sig böra underlåta att föreslå att bidrag av föreslagen art skall kunna utgå även till änklingar.

På grundval av dessa överväganden har kommittén utarbetat förslag till *lag om bidrag till änklingar och änkor med barn*. Beträffande detaljutformningen hänvisas till den speciella motiveringen.

Kostnadsberäkningar.

Särskilda barnbidrag.

På uppdrag av socialvårdskommittén har förste aktuarien hos pensionsstyrelsen Erik Lindh verkställt en på omfattande statistiska undersökningar grundad beräkning av kostnaderna för kommitténs i detta betänkande framlagda förslag rörande särskilda barnbidrag. Utredningen i dess helhet överlämnas för sig till socialdepartementet. Resultatet av densamma framgår av följande sammanfattning.

I. Barnbidrag enligt 5 §.

I 5 § föreslås att särskilt barnbidrag om 480 kronor för år skall utgå till a) barn, vars föräldrar avlidit, b) barn, för vilket särskild förmyndare tillsatts och som ej bor tillsammans med fadern eller modern.

Antalet barn i grupp a) som erhållit barnbidrag från pensionsstyrelsen

enligt gällande lag uppgå till i runt tal 1 000. Att antalet genom de föreslagna lagbestämmelserna skulle i nämnvärd utsträckning ökas är icke troligt. Under antagande att fullt bidrag utgår för nämnda barnantal, skulle kostnaden bli i runt tal 500 000 kronor.

För grupp b) kan i saknad av statistiskt underlag icke någon kostnadsuppgift lämnas, men beloppet torde icke bli av någon väsentlig betydelse.

II. Barnbidrag enligt 6 §.

Barnbidrag utgår med ett årligt belopp av 300 kronor för barn, dock för fler än fem barn med sammanlagt högst 1 500 kronor.

A. Barn till änkor och likställda.

Barn till änkor. Enligt den statistiska undersökningen, som grundats på de senaste folkräkningarna inklusive den speciella utredning som verkställdes för befolkningsutredningen på grundval av 1940 års folkräkning (SOU 1945: 53), beräknas antalet änkor med barn under 16 år i hela riket till 26 100 med 43 100 barn under nämnda ålder, varav på landsbygden 17 800 änkor med 30 900 barn (1,7 barn per änka) och i städerna 8 300 änkor med 12 200 barn (1,4 barn per änka).

Om barnbidrag skulle utgå med 300 kronor till varje barn utan inkomstprövning, kunna sålunda kostnaderna beräknas till 12 900 000 kronor.

Med ledning av den statistiska utredningen ha kostnaderna för barnbidrag beräknats enligt kommitténs tre alternativa lagförslag. Enligt pensionsstyrelsens erfarenhet leder pensionsnämndernas inkomstuppskattning till högre inkomster än taxeringen. Anslutning till denna erfarenhet har sökts för lägre inkomster, varefter en kontinuerlig övergång till taxeringens siffror genomförts vid högre inkomstlägen, omkring 4 500 kronor. På grundval härav ha kostnaderna beräknats till följande belopp.

Lagförslagets alternativ I (se tab. 2 a). Med detta alternativ skulle omkring 19 000 änkor med 32 000 barn under 16 år erhålla barnbidrag. Årskostnaden skulle uppgå till 8 900 000 kronor.

Lagförslagets alternativ II (se tab. 3 a). Här skulle c:a 17 000 änkor med 28 000 barn erhålla barnbidrag. Årskostnaden skulle bli 7 900 000 kronor.

Lagförslagets alternativ III (se tab. 4 a). C:a 15 000 änkor med 25 000 barn skulle erhålla barnbidrag. Årskostnaden skulle bli 6 900 000 kronor.

Barn utom äktenskap där fadern är död. För dessa barn har kostnaden beräknats med stöd av pensionsstyrelsens material, som upptager omkring 800 sådana barn, vilka erhålla barnbidrag. Den årliga kostnaden beräknas till 240 000 kronor.

Barn till frånskilda kvinnor där fadern är död. Enligt pensionsstyrelsens material utgör antalet dylika barn ett hundratal, vilket motsvarar en årskostnad av omkring 30 000 kronor.

B. Barn till invalider m. fl.

Barn till gifta invalida män. Här har pensionsstyrelsens material lagts till grund. En höjning av inkomstgränserna torde ha föga betydelse på grund av vederbörandes vanligen högst blygsamma inkomstförhållanden. Oberoende av det alternativ, som väljes för avdragsreglerna, torde kostnaden icke mycket avvika från 5 500 000 kronor (c:a 9 000 fall, 18 500 barn).

Övriga barn tillhörande denna grupp. Säkra uppgifter för beräkning av kostnaderna för barnbidrag till ifrågakvarande barn saknas. Då antalet torde vara mycket begränsat ha kostnaderna uppskattats till 300 000 kronor.

C. Barn utom äktenskap, beträffande vilka faderskapet ej fastställts, då barnet fyllt tre år.

På grund av föreliggande statistiska uppgifter (ärvdabalkssakkunnigas förslag till föräldrabalk, Bil. III) kan antalet dylika barn beräknas till omkring 7 500. Om barnbidrag skulle utgå utan behovsprövning och man räknar med en kostnad av 300 kronor för barn, uppgår den totala kostnaden till i runt tal 2 250 000 kronor. Räknas med att inkomsten för mödrarna ligger på samma nivå som änkor, skulle man vid inkomstprövning alltefter det alternativ som väljes få räkna med följande kostnad:

Alt. I	1 600 000 kr.
» II	1 400 000 »
» III	1 200 000 ».

Bidrag till änklingar och änkor med barn.

Förste aktuarien Lindh har på grundval av pensionsstyrelsens material utfört en statistisk utredning angående antalet ej invalida änkor med barn i åldern upp till 8 respektive 12 år. Denna utredning, som var representativ, omfattade Stockholm samt städer och landsbygd i Malmöhus och Väster-norrlands län.

Med stöd av utredningen beräknades antalet änkor, som erhålla barnbidrag och ha något barn under 8 år, till i städerna 30 och på landsbygden 25 procent av hela antalet änkor med barnbidrag, samt antalet änkor med något barn under 12 år till 60 procent.

Kostnaden för de av kommittén föreslagna bidragen till änkor skulle, om sådana bidrag utginge i de fall där yngsta barnet är under 8 år, uppgå till omkring 1 500 000 kronor. Om åldersgränsen sattes till 12 år, skulle kostnaden uppgå till omkring 3 400 000 kronor. Därest åldersgränsen, såsom kommittén föreslagit, sattes till 10 år, torde man få räkna med en kostnad av 2 400 000 kronor.

För motsvarande bidrag till änklingar ha med utgångspunkt från ovan-nämnda statistiska uppgifter (SOU 1945: 53) kostnaderna uppskattats till omkring 700 000 kronor.

Bidragsförskott.

Enligt den offentliga barnavårdsstatistiken för år 1943 (Sociala meddelanden 1945 s. 313) utgick bidragsförskott sagda år till 26 700 barn med 4,8 milj. kronor. Av de 21 000 fäderna till de barn, för vilka bidragsförskott utgått, hade 12 600 eller 62 procent under året gäldat någon del av de förskotterade beloppen. Av de ersättningskyldiga återbetalades under året nära 2 milj. kronor motsvarande 42 procent av under året utgivet belopp. Det allmännas nettokostnader stannade sålunda 1943 vid 2,8 milj. kronor.

För ärvdabalkssakkunnigas räkning har socialstyrelsen gjort en specialundersökning rörande barnavårdsmannaförordnanden för barn, födda utom äktenskap något av åren 1925—1942 och stående under nämndernas tillsyn den 30 september 1943 (ärvdabalkssakkunnigas förslag till föräldrabalk, Bil. III). Enligt denna undersökning beräknade man antalet utomäktenskapliga barn under 16 år, för vilka faderskapet faststälts och vilkas föräldrar icke sammanbodde, till ungefär 61 000. Av detta antal åtnjöto alltså, om man anser sig kunna bortse från förskott till frånskildas barn, enligt i föregående stycke återgiven uppgift drygt 26 000 eller 40 à 45 procent bidragsförskott.

De år 1943 vidtagna lagändringarna liksom den höjning av den avdragsfria inkomsten som beslöts 1946 ha verkat till en ökning av förskotterings omfattning. Å andra sidan har den stigande inkomstnivån verkat i motsatt riktning, varjämte den goda arbetstillgången måste antagas ha ökat möjligheterna att direkt av fäderna uttaga underhållsbidraget och sålunda ha minskat behovet av förskottering.

Socialstyrelsen har i sin anslagsskrivelse för budgetåret 1947/48 beräknat det erforderliga statsanslaget till 2,6 milj. kronor. Efter tillägg för kommunernas andel skulle därför den beräknade nettokostnaden för det allmänna uppgå till 3,5 milj. kronor.

Det klientel, som har barnavårdsman, torde helt dominera. Frekvensen av bidragsförskott bland dessa fall kan av angivna skäl antagas ha ökat sedan 1943. Man vågar antaga, att av de utomäktenskapliga barn som icke fyllt 16 år och vars föräldrar ej sammanbo cirka hälften åtnjuta bidragsförskott. Skulle man införa en inkomstprövning med den utformning av inkomstgränserna som kommittén föreslagit för de särskilda barnbidragen, skulle frekvensen ytterligare ökas. Sannolikt skulle därigenom det stora flertalet av ej i rätt tid erlagda underhållsbidrag komma att omfattas av förskotteringen. Fädernas betalningsfrekvens måste i de fall, där modern har högre inkomster än de sålunda föreslagna gränserna, antagas vara åtminstone lika hög som den som gällde för de år 1943 förskotterade beloppen. Man kan därför icke begå något större fel om man räknar med att ett fullständigt borttagande av inkomstprövningen skulle öka nettokostnaderna med 1 à 1,5 milj. kronor. Med all sannolikhet är den senare siffran tilltagen i överkant.

Sammanlagda kostnaderna enligt kommitténs förslag.

Barnbidrag enligt 5 §	500 000 kr.
Barnbidrag enligt 6 §	16 570 000 »
Bidrag till änklingar och änkor	
med barn	3 100 000 »
Bidragsförskott	5 000 000 »
	<hr/>
	Summa 25 170 000 kr.

Om man räknar med att kommunerna komma att få bära genomsnittligt 20 procent av kostnaderna, skulle alltså av dessa å statsverket belöpa omkring 20 milj. och å kommunerna 5 milj. kronor.

Statsverkets kostnader för barnbidragen enligt den nu gällande lagstiftningen för budgetåret 1947/48 ha enligt uppgift i statsverkspropositionen av pensionsstyrelsen beräknats till 10 400 000 kronor. Motsvarande kostnader för bidragsförskotten ha av socialstyrelsen beräknats till 2 600 000 kronor.

Speciell motivering.

Förslaget till lag om särskilda barnbidrag.

Alternativ I.

1 §.

Det har ansetts onödigt att såsom i nu gällande lag företaga en uppräknig av de olika slags barn lagstiftningen avser, en uppräknig som saknar självständig betydelse. De barn som skola omfattas av lagen ha uppdelats i tre grupper, vilka var för sig förtecknats i 5—7 §§.

2 §.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvara nuvarande 3 § och 9 § 2 mom. Stadgandet om samverkan mellan pensionsnämnd och barnavårdsnämnd i barnbidragsärenden tillkom på förslag av riksdagen. Socialvårdskommittén har företagit en stickprovsundersökning i ett hundratal kommuner och funnit, att samarbete mellan pensions- och barnavårdsnämnderna regelmässigt äger rum. Anledning till omreglering av de nuvarande formerna för samarbetet synes ej vara för handen.

3 §.

Beträffande lagens tillämplighet på utlänningar gäller för närvarande (2 § första stycket), att Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av lagen å dess undersåtar. Villkoret om ömsesidighet för sådan överenskommelse har beträffande folkpensionsförmåner avskaffats i den nya folkpensioneringslagen och torde ej heller vara erforderligt i fråga om de särskilda barnbidragen. I enlighet härmed har stadgandet givits samma lydelse som motsvarande bestämmelse i folkpensioneringslagen (42 §).

Det torde böra erinras om att Konungen enligt lag den 17 juni 1938 äger förordna, att bl. a. sociala förmåner skola tillkomma personer, vilka icke någonstädes äga medborgarskap eller, ehuru de äga medborgarskap, icke åtnjuta sitt hemlands beskydd. Sådant förordnande kan givas i varje fall då i lag eller författning bestämts att Konungen under förutsättning av ömse-

sidighet äger förordna, att lagen eller författningen skall äga tillämpning å utländsk medborgare. Den omständigheten att ömsesidighetsvillkoret utgått ur folkpensioneringslagen och lagen om särskilda barnbidrag lärer icke för-
anleda, att möjligheten att tillämpa 1938 års lag i fråga om folkpensioner och barnbidrag därmed skulle vara utesluten. Kommittén anser sig böra framhålla, att med stöd av ifrågavarande stadgande hjälp i form av barnbidrag (och även bidragsförskott) kan och bör beredas barn, som vistas i Sverige som flyktingar från land, vars beskydd de ej åtnjuta.

4 §.

Åldersgränsen för rätt till barnbidrag är för närvarande 16 år. Den har satts efter förslag av 1934 års barnpensioneringssakkunniga. I ett remissyttrande över de sakkunnigas betänkande uttalades sympatier för tanken att åldersgränsen skulle höjas till 18 år för det fall att vederbörande bedreve studier. Statsmakterna funno ej anledning att frångå de sakkunnigas förslag. Såsom motivering härför anfördes i propositionen, att det icke torde överensstämma med lagstiftningens syfte att höja åldersgränsen för det fall som avsågs i remissyttrandet.

Befolkningsutredningen har beträffande de allmänna barnbidragen på anförda skäl såsom allmän regel föreslagit, att bidragen skola utgå till 16 års ålder. Emellertid har utredningen ansett särskilda åtgärder erforderliga för dem som undergå vidare utbildning. Väl kunde det enligt utredningen hävdas, att det härvid främst gällde en fråga, som måste behandlas i samband med den pågående omprövningen av hela utbildningsväsendet och där större tillgång på stipendier av olika slag framstode som önskvärd. Utredningen ville dock med hänsyn till gällande bestämmelser rörande barnavdragen vid beskattningen föreslå, att barnbidrag finge åtnutas även efter uppnådd 16 års ålder under ytterligare högst två år i sådana fall, då vederbörande vore ur stånd att genom egna inkomster i mera avsevärd grad bidraga till sitt uppehälle. Till närmare bestämning av 16—18-åringens förmåga att själv försörja sig kunde lämpligen begagnas en regel, liknande den i nuvarande skattelagstiftning gällande. Detta skulle innebära, att barnbidraget skulle falla bort, när vederbörandes inkomst av arbete — jämväl sådant som utfördes inom föräldrahemmet av hemmavarande ungdomar i här avsedd ålder — uppskattades till belopp överstigande 600 kronor.

Inom socialvårdskommittén har övervägts lämpligheten att bestämma åldersgränsen för rätt till särskilt barnbidrag på samma sätt som befolkningsutredningen föreslagit beträffande de allmänna barnbidragen. Den generella gränsen synes ej heller i fråga om de särskilda barnbidragen böra sättas högre än 16 år. Vid denna ålder har flertalet barn börjat eget förvärvsarbete. Frågan är, huruvida särskilt barnbidrag bör kunna under de av befolkningsutredningen angivna förutsättningarna utgå under ytterligare viss tid. Därvid

är att märka, att det som varit avgörande för befolkningsutredningens ståndpunkt är att hänsyn ansetts böra tagas till gällande bestämmelser rörande barnavdragen vid beskattningen. Sådana avdrag få beträffande barn, som ej ha egen beskattningsbar inkomst, åtnjutas ända upp till 18 års ålder. För att i viss utsträckning undvika den effekten av barnavdragens slopande att en försämring skulle inträda för familjer med barn i åldern 16—18 år, har man ansett de allmänna barnbidragen böra utgå även för barn i denna ålder, vilka icke ha beskattningsbar inkomst av eget arbete. Dylika skattepolitiska synpunkter kunna naturligtvis ej spela någon roll vid bestämmandet av åldersgränsen för rätt till särskilt barnbidrag. Med hänsyn härtill synes ej finnas någon anledning att medgiva rätt till sådant bidrag längre än tills barnet uppnått 16 års ålder. Den hjälp som utöver det allmänna barnbidraget erfordras under tid då barnen undergå vidare utbildning bör lämpligen beredas i enhellig form, avpassad med hänsyn till understödets syfte.

I samband med behandlingen av denna paragraf bör lämpligen beröras en annan av befolkningsutredningen diskuterad gränsdragningsfråga. Utredningen har föreslagit, att allmänna barnbidragen av praktiska skäl skulle utgå först från och med kalenderåret efter det under vilket barnet fötts. De sakkunniga som verkställt utredning angående utbetalningen av allmänna barnbidragen ha emellertid på anförda skäl förklarat sig icke kunna ansluta sig till befolkningsutredningens förslag härutinnan utan i stället förordat, att bidragen skola utgå från och med kvartalet efter det under vilket barnet fötts. Utan att ingå på frågan om lämpligheten i övrigt av befolkningsutredningens förslag i förevarande hänseende vill socialvårdskommittén framhålla, att ett genomförande av detsamma skulle medföra svårbemästrade komplikationer i fråga om utformningen av de särskilda barnbidragen. Dessa böra ju till beloppet anpassas efter de allmänna barnbidragen. Därest barn under förhållandevis lång tid efter födelsen icke skulle erhålla allmänt barnbidrag, bleve det erforderligt att bestämma det särskilda barnbidraget till högre belopp under denna tid. Eventuellt finge inkomstprövningen för rätt till sådant förhöjt belopp läggas om. Ur dessa synpunkter är utbetalningssakkunnigas förslag att föredraga. Socialvårdskommittén har vid utarbetandet av förevarande lagförslag utgått från att utbetalningssakkunnigas förslag kommer att följas. Enligt vad dessa vidare föreslagit skulle utbetalningen av allmänna barnbidragen ske kvartalsvis under sista månaden i kvartalet. På grund härav skulle det alltså kunna inträffa, att första allmänna barnbidraget för ett nyfött barn komme att utbetalas först inemot sex månader efter födelsen. Genomsnittligt skulle det dröja omkring fyra månader, innan allmänt barnbidrag utbetalades. Till dessa omständigheter har socialvårdskommittén ej ansett sig kunna taga hänsyn vid utformandet av förevarande lagstiftning. Det hjälpbehov som ej täckes av de särskilda barnbidragen fylles i viss mån genom stödet åt mödrarna i samband med barnsörden.

5 §.

I denna paragraf lämnas bestämmelser om barnbidrag till föräldralösa och vissa med dessa i ekonomiskt hänseende jämställda barn. Paragrafen motsvarar nuvarande 4 § 1 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. Dock ha stadgandena angående adopterade barn utbrutits och överförts till 7 §, i vilken samlats alla bestämmelser om adopterade barn.

I fråga om barnbidragets storlek och vad därmed har samband hänvisas till allmänna motiveringen.

Andra punkten i första stycket är helt ny. Vad som i första hand föranlett socialvårdskommittén att föreslå denna utökning av den grupp som skall vara berättigad till förhöjt barnbidrag är hänsynen till barn utom äktenskap, vars moder avlidit. Därest barnet icke omhändertages av fadern, blir hjälpbehovet i regel detsamma som för ett barn, vars båda föräldrar avlidit. Faderns underhållsbidrag eller samhällets bidragsförskott är oftast otillräckligt för barnets försörjning. Om fadern är okänd befinner sig barnet i precis samma situation som det barn, vars båda föräldrar veterligen äro döda. — Den föreslagna bestämmelsen är emellertid ej begränsad att avse endast de nu nämnda barnen. Den har fått en så vid avfattning att den inrymmer alla barn som icke omhänderhavas av sina föräldrar eller någon av dem. Om således föräldrarna frångagits vårdnaden på grund av missbruk vid utövandet av densamma eller av annan orsak, blir barnet berättigat till barnbidrag under förutsättning att det ej bor hos någon av föräldrarna.

Bestämmelsen om att barnbidrag enligt denna paragraf skall vara uteslutet, då barnet stadigvarande bor tillsammans med någon av föräldrarna, har dikterats av liknande skäl som vid 1943 års revision av bidragsförskottslagen ledde till den ändringen i sagda lag, att bidragsförskott ej skulle kunna utgå till barn som bor tillsammans med sin fader. Denna ändring hänförde sig ej i första rummet till fall då barnet vistas hos fadern och får sin huvudsakliga försörjning av denne. I dylika situationer hade bidragsförskott ansetts uteslutet redan innan ändringen genomfördes. Ändringen siktade på fall då barnet vistas hos t. ex. farföräldrarna tillsammans med fadern, utan att denne har den rättsliga vårdnaden och utan att han kan sägas i högre grad — i varje fall direkt — bidra till barnets försörjning. Särskilt inträffar detta i fråga om hemmasöner på landsbygden. Det ansågs bäst överensstämman med bidragsförskottslagets syfte, att förskott icke beviljades i dylika fall. De synpunkter som varit avgörande för detta ståndpunktstagande föranleda jämväl till att ej heller barnbidrag enligt förevarande paragraf bör utgå till barn som bor tillsammans med sin fader. Detsamma bör naturligtvis gälla även i fråga om barn som bor tillsammans med sin moder.

Mot avfattningen av första stycket andra punkten kan måhända göras den invändningen, att möjligheten att erhålla barnbidrag med relativt högt belopp kan utgöra en frestelse för exempelvis en moder till barn utom äktenskap att

söka bli befriad från vårdsnaden för att därigenom uppnå större förmåner för barnet. Någon risk att modern av egen nytta skulle låta sig skiljas från vårdsnaden föreligger dock ej, eftersom det icke är hon utan den särskilt förordnade förmyndaren som kommer att uppbära barnbidraget och hon icke befrias från sin underhållsskyldighet när vårdsnaden fråntages henne. Hon blir då skyldig att betala underhållsbidrag, vilket kan uttagas bland annat genom införsel i lön. Emellertid kan det tänkas, att bestämmelsen kan påverka kommunala förtroendemän att söka få till stånd vårdsnadsöverflyttningar i större utsträckning än nu. Då överflyttning av vårdsnad kräver domstols medverkan, torde det dock icke kunna förekomma att modern skiljes från vårdsnaden i andra fall än där det i och för sig skulle vara påkallat.

Stadgandet i den föreslagna paragrafens andra stycke om hänsynstagande till barnets inkomst vid bestämmandet av barnbidragets storlek överensstämmer i sak med den nu gällande regeln beträffande föräldralösa barn, vilken regel socialvårdskommittén ej funnit anledning frångå. Framhållas bör, att kommittén i fråga om de i 6 § avsedda barngrupperna föreslagit, att 100 kronor av barnets inkomst skall vara avdragsfri. Med hänsyn till den friare prövning som avses skola äga rum beträffande barnbidrag till föräldralösa och därmed jämställda barn har någon motsvarighet till nämnda 100-kronorsregel ej lämpligen kunnat intagas i 5 §. Detta bör emellertid icke föranleda, att de föräldralösa i fråga om rätt till barnbidrag behandlas mindre förmånligt än de i 6 § avsedda barnen.

Då i sista stycket talas om att underhållsbidrag skall räknas såsom inkomst, avses underhållsbidrag som barnet verkligen åtnjuter, ej belopp som fastställts såsom underhållsbidrag men som ej betalas eller kan uttagas.

6 §.

Denna paragraf motsvarar nuvarande 4 § 2 mom., 5 § 2 mom. och 6 § 2 mom. andra stycket. Dock ha samtliga bestämmelser angående barnbidrag till adopterade barn överflyttats till 7 §.

1 mom.

I fråga om lagstiftningens omfattning möter här frågan, huruvida barnbidrag bör utgå till änklings barn och till barn i äktenskap vars moder är invalid.

Beträffande spørsmålet om bidrag till änklings barn anförde 1934 års barnpensioneringssakkunniga:

Obestriddligt är att makans och moderns bortgång ofta medför ekonomiska svårigheter för mannen och barnen, icke blott då hon i livstiden genom förvärvsarbete lämnat tillskott till det gemensamma hushållet, utan även då hennes arbete varit förlagt uteslutande till hemmet. Särskilt värdefullt är givetvis hustruns arbete i hemmet under barnens första uppväxtår. Ur ekonomisk synpunkt kan emellertid hustruns frånfälle i regel icke tillmätas samma betydelse som mannens, och även om en änklings efter hustruns död kan få svårigheter för sina barns vård, torde han i allmänhet kunna anskaffa nödig hjälp

i hemmet utan att därför behöva det allmännas stöd. Som ovan framhållits, måste en samhällelig understödsverksamhet av nu ifrågavarande slag inskränkas till sådana fall, där hjälpbehovet i regel är särskilt framträdande, och de överväganden, för vilka nu redogjorts, hava med hänsyn härtill lett de sakkunniga till den uppfattningen att understöd av den karaktär det här gäller icke bör tillförsäkras barn till arbetsföra änklingar. Beträffande denna fråga bör även beaktas, att ett i lag garanterat understöd i vissa fall skulle kunna komma att försvaga faderns eget intresse för barnens försörjning.

Vidkommande spørsmålet om bidrag till barn i äktenskap, vars moder är invalid, yttrade de sakkunniga:

Är mannen arbetsduglig men hustrun invalid, torde visserligen ofta svårigheten att försörja barnen vara betydande och måhända icke sällan större än för en arbetsduglig änkning, som lättare torde kunna erhålla hjälp i hemmet. Så länge mannen, vilken i regel måste anses såsom huvudförsörjare, är arbetsfö, hava emellertid de sakkunniga, ehuru med tvekan, ansett sig icke kunna förorda att barnbidrag i sådana fall skall utgå.

Ehuru kritik riktades mot de sakkunnigas förslag i denna del, ansågo statsmakterna försiktigheten bjuda, att rätten till barnbidrag tills vidare begränsades i enlighet med förslaget.

I sitt betänkande om barnkostnadernas fördelning har befolkningsutredningen upptagit frågan och anfört:

Utredningen finner icke de av barnpensioneringssakkunniga anförda skälen för ett avvisande av ifrågavarande barns principiella rätt till barnbidrag tillräckligt bärande. Förutom det att hustruns arbetskraft i hemmet representerar ett betydande ekonomiskt värde — något som i viss utsträckning kommit till uttryck i föreliggande förslag till allmän sjukförsäkring, enligt vilka en viss, om ock begränsad sjukpenning skall utgå vid hustruns sjukdom — kommer i de fall, då hustrun utför arbete utanför hushållet såsom betalt förvärvsarbete eller arbete i produktionen på ett småbruk eller inom ett mindre familjeföretag, en affärsrörelse eller dylikt, hennes död eller invaliditet med säkerhet att kännbart försämra familjens ekonomi. Förutsättningen, att fadern torde kunna anskaffa nödig hjälp i hushållet utan stöd från det allmänna, är med nuvarande arbetslöner för hushållsarbetskraft synnerligen oviss vad beträffar de lägre inkomsttagarna. Att ett barnbidrag i vissa fall skulle försvaga faderns eget intresse för barnens försörjning är ett argument, som torde sakna större relevans. Detta argument skulle med större fog kunna riktas mot barnbidrag till änkebarn. Beträffande änklingar torde man i regel kunna utgå från att de ha ett förvärvsarbete. För änkor gäller det i regel att skaffa ett förvärvsarbete. I det senare fallet skulle det möjligen kunna göras gällande, att ett garanterat barnbidrag skulle kunna avtrubba incitamentet att bereda sig en plats inom förvärvsarbetet. Det föreligger sannolikt långt mindre risk, att änkingen släpper sitt arbete, därför att barnbidrag utgår till hans barn. Däremot torde han i de flesta fall ha ytterligt små utsikter att öka sina inkomster, så att de kostnader kompenseras, som de ökade utgifterna för hemmets skötsel och barn vid hustruns död eller invaliditet medföra. Svårigheterna att med givna inkomster i detta fall ge barnen nödig vård och eftersyn kunna tvärtom minska hans chanser på arbetsmarknaden och medföra en bundenhet, som gör honom mindre konkurrensduglig om arbetstillfällena. Det synes därför utredningen önskvärdt, att de speciella hjälpåtgärder, som samhället berett änkebarnen, i princip utsträckas att gälla även barn till änklingar och barn i familjer, där modern är invalid men där fadern är arbetsfö.

Vad änkebarnens ställning beträffar, är deras ekonomiska situation karakteriserad

därav, att modern i allmänhet icke har förvärvsarbete vid faderns frånfälle. Deras situation är därigenom i allmänhet mera prekär än änklingbarnens.

Enligt socialvårdskommitténs uppfattning bör man vid bedömandet av förevarande spörsmål göra skillnad mellan å ena sidan det hjälpbehov, som har sin grund i att faderns inkomster icke räcka till barnens försörjning ens om modern lever och är arbetsför, och å andra sidan det som föranledes av de genom hustruns frånfälle eller invaliditet ökade kostnaderna för skötseln av hemmet och barnen. Så som lagstiftningen om barnbidrag är upplagd måste den med nödvändighet begränsas att avse fall där särskilda omständigheter föreligga, vilka regelmässigt påkalla understöd från det allmänna och klart avgränsa det föreliggande behovet från understödsbehov i allmänhet. Vid denna gränsdragning måste man utgå från att de gifta männen i regel ha förvärvsarbete, de gifta kvinnorna ej, och att sålunda familjerna i allmänhet leva på männens arbetsinkomst. Om man hänförde fall där mannens arbetsinkomst icke är tillräcklig för familjens försörjning under lagen om barnbidrag, skulle denna helt ändra karaktär. I dylika fall bör hjälpen såsom hittills utgå efter individuell behovsprövning. Rätt till barnbidrag bör således icke föreligga då såväl fadern som modern leva och äro arbetsföra. Då en moder som icke har förvärvsarbete dör eller blir invalid, förändras den ekonomiska situationen för familjen endast såtillvida att kostnaderna för skötseln av hemmet och barnen kunna bli större än tidigare därigenom att moderns arbetskraft måste ersättas med lejd. (Det bortses från de särskilda kostnaderna för vården av modern, om hon är invalid.) Detta bör icke medföra, att det understödsbehov, som förelåg redan då modern levde respektive var arbetsför och då måste fyllas genom hjälp efter individuell behovsprövning, täckes genom understöd i normaliserad form. En annan sak är att genom moderns frånfälle eller invaliditet uppkommit ett nytt understödsbehov. Att fylla detta genom att göra barnen berättigade till barnbidrag finner emellertid kommittén icke lämpligt. Barnbidragen äro ej alls avpassade för ändamålet. Då endast ett barn finnes, avses barnbidrag enligt kommitténs förslag skola utgå med högst 300 kronor för år, vilket uppenbarligen oftast är otillräckligt för att täcka merkostnaden för hemhjälp. Om barnantalet är stort, kan summan av barnbidragen uppgå till belopp som överstiger sagda merkostnad. Att vid bestämmandet av barnbidragens belopp taga hänsyn till dylika omständigheter torde ej låta sig göra. Om man därför vill bereda hjälp i fall varom här är fråga, torde man böra söka lösningen efter andra linjer. Beträffande änkling med barn har kommittén i allmänna motiveringen föreslagit, att bidrag för nu nämnt ändamål skall kunna utgå i vissa fall. Vad angår barn i familjer där modern är invalid är frågan mera komplicerad. Enligt den definition folkpensioneringslagen lämnar anses som invalid den som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och

färdigheter, under förutsättning att nedsättningen av arbetsförmågan kan anses varaktig. Detta innebär enligt den tolkning stadgandet givits i praktiken, att för rätt till invalidpension arbetsförmågan skall vara så nedsatt, att vederbörande icke kan anses vara i stånd att genom arbete förtjäna mer än en tredjedel av vad kroppsligen och andligen friska personer i samma yrke och med liknande utbildning på samma trakt bruka förtjäna. Även inom barnbidragslagstiftningen bör tydligen tillämpas detta invaliditetsbegrepp. Frågan är nu, huruvida i fall då hustru åtnjuter invalidpension men mannen är arbetsför särskilt bidrag bör lämnas för täckande av merkostnaden för skötseln av hemmet och barnen. Härvid bör till en början erinras om att invalidpensionen genom 1946 års folkpensioneringslag avsevärt förbättrats, varigenom viss del av mannens inkomster frigjorts för fyllande av andra behov än hustruns försörjning. Vidare må framhållas att det alls icke är uteslutet, att en kvinna som är invalid i folkpensioneringslagens mening kan förrätta hushållsgöromål och andra sysslor i hemmet. Den nuvarande invaliditetsprövningen inom folkpensioneringen är sålunda ej lämpad att klarlägga behovet av den hjälp varom nu är fråga. I samband med folkpensioneringsreformen övervägdes att införa någon form av generella hjälplöshetslägg för pensionstagare, vilka lida av särskilt svår invaliditet. Tanken avvisades emellertid därför att svårigheter ansågos möta att på ett tillfredsställande sätt begränsa förutsättningarna för rätten att erhålla sådant tillägg samt att den komplicerade frågan om särskilt understöd till hjälplösa folkpensionärer, som vistades i sina hem, icke ansågs kunna lösas efter generella linjer. I sitt betänkande angående revision av folkpensioneringen förklarade sig socialvårdskommittén komma att närmare överväga spörsmålet i samband med utarbetandet av den nya socialhjälpslagen, vilken skall ersätta fattigvårdslagen. Frågan om särskilt understöd till täckande av merkostnad för hemhjälp i barnfamiljer, där hustrun är invalid, torde lämpligen böra upptagas i detta sammanhang.

I det föregående har kommittén uppehållit sig vid det fall att hustrun icke haft förvärvsarbete. Om hon haft dylikt arbete, medför naturligtvis hennes död eller invaliditet en större försämring av familjens ekonomi än den som sammanhänger med ökade kostnader för skötseln av hemmet och barnen. Kommittén kan emellertid icke finna, att detta fall bör behandlas annorlunda än det förut nämnda. Den ena hustrun har exempelvis på grund av barnens antal eller ringa ålder varit bunden vid hemmet, medan den andra haft lättare att komma ifrån hemsysslor och därför kunnat skaffa sig förvärvsarbete. Det skulle uppenbarligen verka stötande, om behov av hjälp för den förstnämnda familjen måste fyllas med fattigvård, medan barnen i den senare skulle vara berättigade till barnbidrag.

Kommittén har sålunda icke funnit skäl föreslå, att barnbidrag skall

kunna utgå till änklings barn eller till barn i familjer där hustrun är invalid. Punkterna 1—4 i 1 mom. ha avfattats i överensstämmelse härmed.

P u n k t 1 överensstämmer helt med gällande lag.

I p u n k t 2 föreslås vissa ändringar i förhållande till vad nu gäller.

Då fadern är invalid utgår för närvarande barnbidrag endast om barnet har äktenskaplig börd. Barn utom äktenskap, om vilket modern har vårdnaden, kan i stället erhålla bidragsförskott. Sammanbå föräldrarna är emellertid bidragsförskött uteslutet. Har fadern vårdnaden om barnet, kan varken barnbidrag eller bidragsförskott utgå.

Skälet till att understödet åt barn utom äktenskap ansetts böra utgå i form av bidragsförskott, då modern har vårdnaden, är naturligtvis att fadern kan åläggas betala underhållsbidrag. Detta fall har ansetts kunna behandlas lika med andra i vilka fadern är skyldig utgiva underhållsbidrag. Emellertid synes man därvid ha förbisett, att meningen med normaliserat understöd vid faderns invaliditet är att täcka det hjälpbehov som uppstår på grund av hans bristande försörjningsförmåga, d. v. s. att ge barnet något mera än vad fadern kan prestera, vilket icke blir fallet om understödet utgår i form av bidragsförskott. Detta får nämligen icke överstiga underhållsbidraget, vilket när det gäller invalider oftast torde vara synnerligen lågt.

Till detta skäl för ändring av den nu gällande regeln kommer ett annat, som tar sikte på administreringen av understödsverksamheten. De flesta invalider med förskottsberättigade barn torde, såsom socialvårdskommittén anförde i 1942 års betänkande angående ändring av bidragsförskottslagen, icke någonsin bli i stånd att återbetala ens någon del av utgivet förskott. Beträffande sådana barn blir bidragsförskottet i själva verket ett år efter år fortlöpande understöd. Det kan i dessa fall med allt fog sägas vara ganska meningslöst att varje år upprepa hela den i bidragsförskottslagen föreskrivna proceduren.

Något skäl att förvägra barn utom äktenskap till invalid fader barnbidrag, då fadern har vårdnaden om barnet, synes ej föreligga.

Socialvårdskommittén föreslår således, att även utomäktenskapliga barn till invalida fäder bli berättigade till barnbidrag.

Vad beträffar rätten till barnbidrag för barn i äktenskap, vars fader är invalid, innehåller gällande lag den begränsningen att bidrag ej kan utgå, då modern vid äktenskapsskillnad erhållit vårdnaden om barnet. Här har barnbidrag utgått så länge äktenskapet bestod. Efter dess upplösning blir barnet berättigat till bidragsförskott. Av samma skäl som anförts beträffande de utomäktenskapliga barnen bör barnbidrag utgå även i det här avsedda fallet.

Regeln skulle alltså bli att barnbidrag alltid utgår, då fadern är invalid. På skäl som anförts ovan böra barnen med invalida fäder undantagas från tillämpningen av bidragsförskottslagen.

Med invaliditetsfallet har ansetts böra jämfällas fall då fadern åtnjuter ålderspension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen.

P u n k t 3. Enligt gällande lag utgår, då modern är invalid, barnbidrag till barn i åktenskap, om modern efter åktenskapsskillnad har vårdnaden om barnet, och till barn utom åktenskap, om modern har vårdnaden, dock icke i någotdera fallet om modern är gift med arbetsför man. Till frågan om slo-pande av sistnämnda hinder mot barnbidrag återkommer kommittén sedan innehållet i 1 mom. i övrigt slutbehandlats.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kommer, såvitt angår barn i åktenskap, barnbidrag i anledning av moderns invaliditet att utgå jämväl i de nu ute-slutna fallen att makarna äro hemskilda eller eljest leva åtskilda.

I fråga om barn utom åktenskap innebär bestämmelsen, att moder som bor tillsammans med barnets fader icke får barnbidrag för sitt barn. Detta står i överensstämmelse med vad som anförts beträffande frågan om barn-bidrag till barn i familjer där modern är invalid.

Kravet att modern skall ha vårdnaden för att barnbidrag skall kunna utgå har mildrats. Det räcker, att modern stadigvarande bor tillsammans med barnet. Här syftas framför allt på fall då vårdnaden utövas av moderns för-äldrar och modern bor i föräldrahemmet.

P u n k t 4 överensstämmer i huvudsak med gällande lag. Förklaring till avvikelserna torde ej vara erforderlig.

I p u n k t 5 har intagits den i den allmänna motiveringen föreslagna be-stämmelsen att barn utom åktenskap, beträffande vilket faderskapet ej fast-ställts, skall vara berättigat till barnbidrag, då barnet fyllt tre år.

Här möta vissa gränsdragningsfrågor i fall då talan om fastställande av faderskap anhängiggjorts men laga kraft ägande dom icke föreligger innan barnet fyllt tre år. Liksom enligt gällande rätt skall enligt ärvdabalkssak-kunnigas förslag till föräldrabalk (20 kap. 13 §) domstol kunna i faderskaps-mål meddela interimistiskt beslut angående underhållsbidrag. Sådant beslut går i verkställighet lika med laga kraft ägande dom. Sålunda kan det före-komma att den uppgivne fadern blir skyldig betala underhållsbidrag, innan det slutligen avgjorts om han är fader. Om nu en faderskapsprocess fortfa-rande är anhängig då barnet fyller tre år men den uppgivne fadern dessför-innan genom verkställbart beslut förpliktats utgiva underhållsbidrag, bör en-ligt kommitténs mening barnbidrag ej utgå. Sådant underhållsbidrag kan förskottas enligt lagen om bidragsförskott. Om svaren genom den slut-liga domen förklaras vara fader till barnet bör barnbidrag vara uteslutet.

En annan fråga är huruvida barnbidrag, vartill barnet blivit berättigat då det fyllt tre år, skall indragas om faderskapet fastställs senare. Denna fråga bör enligt kommitténs uppfattning besvaras jakande. När faderskapet fast-ställts synes ej längre skäl föreligga att tillämpa ifrågavarande specialregel. Även i det nu avsedda fallet kunna komplikationer uppstå, om underhålls-

bidrag bestämts genom interimistiskt beslut. I enlighet med vad som yttrats i föregående stycke bör i dylikt fall barnbidraget upphöra att utgå så snart sådant beslut meddelats.

1 mom. andra stycket har avfattats i överensstämmelse med vad sålunda anförts. Det har icke ansetts erforderligt att utsäga, att rätten till barnbidrag upphör, om faderskapet fastställs.

Om nu ett barn enligt första stycket femte punkten uppburit barnbidrag men faderskapet sedermera blir fastställt, uppstår frågan, om samhället bör av fadern återkräva vad som utgivits. I princip borde sådant återkrav ske. Då det kan antagas, att fastställelse av faderskap sedan barnet uppnått tre års ålder kommer att äga rum endast i ett begränsat antal fall och då det dessutom ofta skulle vara utsiktslöst att söka få ut någonting av fadern, har socialvårdskommittén emellertid ansett sig kunna underlåta föreslå någon bestämmelse om dylikt återkrav.

För närvarande gäller den regeln att barnbidrag åt barn, vars fader avlidit eller vars moder är invalid, indrages om modern ingår äktenskap med arbetsför man. Det huvudsakliga skälet för denna regel var att det enligt civilrättsliga bestämmelser åligger styvfader att, så länge äktenskapet består, efter sin förmåga bidra till styvbarns underhåll.

I anledning av en vid 1944 års riksdag väckt motion, vari yrkades utredning om avskaffande av ifrågavarande regel i barnbidragslagen, yttrade andra lagutskottet i utlåtande (nr 13), som godkändes av riksdagen, bland annat att det avgörande för frågan om omfattningen av samhällets hjälpverksamhet i förevarande hänseende endast torde vara skälighets- och rättvisesynpunkter. Om det ur sådana synpunkter skulle vara önskvärt att utvidga tillämpningsområdet för lagen om barnbidrag att omfatta jämväl barn, som hade styvfader, syntes den omständigheten att styvfadern vore underhållspliktig icke i och för sig böra utgöra hinder mot en sådan åtgärd.

Kommittén kan helt instämma i vad utskottet sålunda yttrat. Med hänsyn till det prekära läge vari styvbarn ofta befinna sig synas starka skäl tala för slopande av ifrågavarande regel. Den tillämpas icke beträffande rätt till bidragsförskott. Sålunda lämnar samhället hjälp i form av bidragsförskott åt barn i äktenskap till frånskild omgift moder, om fadern är i livet, medan normaliserat bidrag icke kan utgå, om fadern är död. Ett annat skäl som påkallar regelns avskaffande är att densamma i åtskilliga fall torde medföra en stark benägenhet för moder att hellre leva i en fri förbindelse än att gifta om sig.

På grund av det anförda har i kommittéförslaget icke upptagits någon motsvarighet till förevarande, nu gällande regel.

2 mom.

Motiv för detta stadgande har lämnats i den allmänna motiveringen.

3 mom.

Angående storleken av den avdragsfria inkomsten och avdragsfaktorn hänvisas till den allmänna motiveringen.

Vid avfattningen av första och andra styckena har den ledande synpunkten varit att inkomstprövningen bör ske i förhållande till inkomsten för den som har den faktiska omvårdnaden om barnet.

Bestämmelsen i tredje stycket föranledes av att barnbidraget, även då flera barn finnas, bestämts till visst belopp för varje särskilt barn, ej såsom nu till ett gemensamt belopp för dem alla.

Fjärde stycket innehåller ett stadgande, som saknar motsvarighet i gällande lag. Stadgandet belyses bäst med exempel. Om en änka har dels ett barn i äktenskapet, för vilket hon är berättigad till barnbidrag, och dels ett barn utom äktenskapet, skall barnbidraget minskas med endast hälften av det enligt första stycket beräknade avdragsbeloppet. Detsamma blir förhållandet, om änka med ett barn i äktenskapet med den avlidne mannen gifter om sig och i det nya äktenskapet får ännu ett barn.

4 mom.

Motiv för detta stadgande har lämnats i den allmänna motiveringen.

Det är att märka, att barnbidrag endast sällan torde komma att utgå samtidigt som bidragsförskott. För det första kunna förutsättningar för rätt till såväl barnbidrag som bidragsförskott föreligga endast i fall som avses i 1 mom. första stycket tredje och fjärde punkterna. För det andra kommer bidragsförskottets belopp oftast icke att understiga barnbidragets, eftersom numera underhållsbidrag sällan fastställas till lägre belopp än 25 kronor i månaden. Endast om underhållsbidraget är lägre än 25 kronor i månaden finnes utrymme för tillämpning av barnbidragslagen vid sidan om bidragsförskottslagen.

Genom avfattningen av förevarande bestämmelse har liksom i gällande lag utmärkts, att barnbidrag är subsidiärt i förhållande till bidragsförskott. Det föreligger icke valfrihet mellan de båda hjälpformerna. Sökes icke bidragsförskott, då barnet är berättigat till sådant, skall likväl det förskott som efter ansökan kunnat utgå avdragas å barnbidraget. Detta innebär i själva verket, vilket framgår av vad anförts i föregående stycke, att barnbidrag aldrig kan utgå om arbetsför faders underhållsbidrag uppgår till 25 kronor eller mera i månaden.

Det sagda gäller fullt ut, om inkomstprövningen i bidragsförskottslagen i enlighet med kommitténs förslag avskaffas. Om inkomstprövningen bibehålles, kan det med hänsyn till att denna icke kan följa samma regler som i barnbidragslagen i undantagsfall inträffa, att barnbidrag kan utgå även om faderns underhållsbidrag icke understiger 25 kronor i månaden.

Bidragsförskott avses enligt kommitténs förslag icke kunna utgå å moders eller invalid faders underhållsbidrag. Om barnet är berättigat till barnbidrag,

skall å detta göras avdrag med belopp som modern respektive fadern kan antagas komma att betala.

5 mom.

Här har intagits den i allmänna motiveringen föreslagna bestämmelsen att barnbidrag till flera barn må utgå med sammanlagt högst 1 500 kronor.

Av bestämmelsens placering framgår, att densamma skall tillämpas först sedan avdrag gjorts med hänsyn till försörjares och barnens egen inkomst. Om i en familj finnas åtta barn, skall alltså bidrag i första hand beräknas för alla åtta enligt normalreglerna. Om det belopp som framgått ur denna beräkning överstiger 1 500 kronor, skall det nedsättas därtill. Noga räknat skulle enligt motiveringen för nedsättningsregeln reduceringen ha skett innan avdrag gjorts för försörjarens och barnens inkomst. Då detta skulle ha än ytterligare komplicerat bestämmelserna, har kommittén emellertid icke kunnat förorda en sådan lösning.

Beträffande tolkningen av stadgandet må i övrigt anmärkas, att det icke skall tillämpas exempelvis i fall då en familj, vari finnas sex barn, upplöses genom äktenskapsskillnad och barnen därvid fördelas mellan föräldrarna.

7 §.

I denna paragraf har upptagits samtliga bestämmelser angående barnbidrag till adopterade barn. Bestämmelserna överensstämmer i sak med de nu gällande (1 § andra stycket, 4—6 och 15 §§) med de avvikelser som betingats av innehållet i de föreslagna 5 och 6 §§.

8 §.

Denna paragraf har sin motsvarighet i nuvarande 6 § 2 mom. Beträffande uppskattningen av barns inkomst gäller för närvarande den specialregeln, att avkastning av fastighet och kapital skall höjas med tre procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 2 000 kronor. Någon anledning att bibehålla skilda grunder för uppskattning av försörjares och av barns egen kapitalinkomst har ansetts ej föreligga. Stadgandet i första stycket andra punkten torde ej tarva motivering.

Sista stycket överensstämmer med motsvarande bestämmelse i folkpensioneringslagen (14 § 4 mom.).

9 §.

För närvarande gäller enligt bestämmelse i 9 § 1 mom., att barnbidrags belopp må höjas så att barnbidrag kan utbetalas månadsvis jämnt i tiotal ören. Det har synts kommittén lämpligt, att det månatliga beloppet kan utgå i helt krontal. Bestämmelsen i förevarande paragraf har emellertid givits en sådan avfattning att den icke förutsätter månatlig utbetalning. Det kan näm-

ligen förtjäna övervägas, huruvida icke då barnbidraget är ringa betalnings-terminen lämpligen bör göras längre.

Vid uppsättandet av de vid betänkandet fogade tabellerna över de föreslagna barnbidragsbeloppen har hänsyn icke tagits till stadgandet i denna paragraf.

10 §.

Enligt 15 § 1 mom. folkpensioneringslagen skall invalidpension respektive sjukbidrag indragas, då arbetsförmågan hos den som åtnjuter förmånen befinnes icke längre vara så nedsatt att förutsättning för erhållande av folkpension föreligger. Om folkpensionären har barn och barnbidrag utgått på grund av invaliditet, skulle även barnbidraget indragas. Detta skulle i många fall bereda svårigheter för en strikt invaliditetsprövning. Om barnbidraget på en gång indroges, kunde familjen försättas i en prekär situation. Särskilt vore detta fallet, om barnantalet är stort och sammanlagda barnbidraget alltså förhållandevis högt. På grund härav har kommittén funnit lämpligt föreslå, att barnbidrag skall kunna, då folkpensionen indrages, fortsätta att utgå under en övergångstid med efter hand nedsatt belopp. Meningen är att bidraget skall underlätta anpassningen till den nya situation som uppstått, då familjen måste leva på familjemedlemmarnas egna inkomster. Tiden under vilken barnbidrag må kunna utgå har förslagsvis satts till ett år. Övergångstiden kan ej göras alltför lång, då detta skulle verka konserverande på den bristande förvärvsförmågan.

Det må betonas, att barnbidrag enligt denna paragraf icke avsetts komma till generell användning. Enligt lagtexten skall sålunda bestämmelsen tillämpas endast där särskilda skäl föreligga. Att närmare angiva dessa torde icke vara möjligt. Det bör överlämnas åt de tillämpande organen, enkannerligen pensionsstyrelsen, att i praxis utbilda erforderliga normer.

Barnbidrag enligt denna paragraf bör icke kunna utgå utöver den i 4 § stadgade längsta tiden för åtnjutande av barnbidrag. En erinran härom har intagits i paragrafens sista punkt.

11 §.

Paragrafen har sin motsvarighet i 7 § första—tredje styckena nuvarande barnbidragslagen samt 15 § 2 mom. folkpensioneringslagen.

12 §.

Paragrafen har sin motsvarighet i 7 § sista stycket nuvarande barnbidragslagen samt 15 § 3 mom. folkpensioneringslagen.

Ändringarna sammanhånga huvudsakligen med den utvidgade omfattning den nya lagen fått.

13 §.

Paragrafen motsvaras av 8 § nuvarande barnbidragslagen samt 16 § första—tredje styckena folkpensioneringslagen.

14 §.

Paragrafen har sin motsvarighet i 12 § första stycket nuvarande barnbidragslagen samt 17 § folkpensioneringslagen.

Den nya bestämmelsens första stycke har avfattats i överensstämmelse med motsvarande stadgande i 1943 års bidragsförskottslag (11 § 2 mom. första stycket).

Det har ansetts onödigt att i den nya lagen upptaga den nuvarande bestämmelsen i 12 § andra stycket barnbidragslagen om kollision mellan barnbidrag och utrymningshjälp.

15 §.

Angående motsvarighet till denna paragraf se 9 § 1 mom. nuvarande barnbidragslagen samt 33 § folkpensioneringslagen.

Första stycket första punkten överensstämmer med nuvarande regel. Skälet till att ansökning ansetts icke böra göras i barnets mantalsskrivnings- eller vistelseort har varit, att en sådan anordning skulle kunna medföra risker för att föräldralösa barn förflyttades med hänsyn till de kommunala utgifterna för barnbidrag. Samma skäl föranleder en liknande utformning av reglerna om behörig pensionsnämnd för upptagande av ansökan beträffande barn som avses i första stycket andra punkten.

Ansökning om barnbidrag till änkors och invaliders barn skall enligt nu gällande bestämmelser göras i det pensionsdistrikt där änkan eller invaliden är mantalsskriven, och detta även om barnet vistas inom annat distrikt och är mantalsskrivet där. Om flera barn finnas, vilka vistas på olika ställen, är alltså ansökningsorten densamma för dem alla. Vid lagstiftningens tillkomst ansågs det erforderligt att fastställa en sådan gemensam ansökningsort för alla barn inom samma familjeenhet. Anledning att frångå denna regel synes ej föreligga. Första stycket tredje punkten har avfattats i enlighet med densamma.

Ansökning om barnbidrag skall för närvarande göras av barnets förmyndare. Enligt den föreslagna 6 § avses barnbidrag skola i vissa fall utgå till barn i äktenskap, vars föräldrar leva åtskilda, då hustrun har barnet hos sig men förmynderskapet fortfarande utövas av mannen. Det synes icke vara tillfredsställande, om hustruns rätt att erhålla barnbidrag för barnet i dylika fall vore beroende av att mannen ansökte om bidrag. På grund härav har bestämmelsen i 15 § tredje stycket givits en sådan avfattning att den som har det omedelbara intresset av att barnet får bidrag alltid är behörig att

söka sådant. Enligt förslaget kan, om exempelvis en änka är omgift och sammanlever med sin man, barnbidrag sökas av såväl änkan som mannen. Häremot lär icke vara något att erinra. — Då barnavårdsman förordnats för barnet, bör denne vara behörig att göra ansökning om barnbidrag.

16 §.

Paragrafen motsvaras av nuvarande 9 § 1 mom. sista stycket. Bestämmelsen att barnavårdsman skall vara behörig göra ansökning om barnbidrag bör föranleda att han jämväl skall kunna överklaga pensionsnämnds beslut i ärende rörande barnbidrag.

17 §.

Första stycket överensstämmer i sak med nuvarande 10 §. Enligt bestämmelsen kan pensionsstyrelsen i fall då gift kvinna har det bidragsberättigade barnet hos sig men lever åtskild från mannen-förmyndaren föreskriva att bidraget skall utbetalas till hustrun. Då barnavårdsman finnes förordnad för bidragsberättigat barn, kan utbetalning ske till denne.

Andra stycket ersätter nuvarande 11 §.

Tredje stycket motsvarar nuvarande 12 § tredje stycket. Enligt den gällande bestämmelsen skall det belopp, som må täckas med barnbidrag, beräknas efter de grunder som angivas i 51 § fattigvårdslagen, d. v. s. efter fastställd vårdtaxa. Sedan motsvarande stadgande utgått ur folkpensioneringslagen (jämför denna lag 18 § 2 mom.), synes skäl ej föreligga att bibehålla det i förevarande lag.

18 §.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 13 §.

19 §.

Nu gällande bestämmelser om fördelning av kostnaderna för barnbidrag mellan staten och kommunerna innehållas i 14 §.

Enligt kommitténs åsikt böra kommunerna framdeles bidra till kostnaderna efter samma grunder som komma att fastställas beträffande kommunernas bidrag till tilläggs pensioner enligt folkpensioneringslagen.

20 §.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 16 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Den nya lagen bör träda i kraft samtidigt med 1946 års lag om folkpensionering, alltså den 1 januari 1948.

Övergångsbestämmelserna ha utformats enligt de grunder som tillämpats i lagen om införande av folkpensioneringslagen.

Förslaget till lag om särskilda barnbidrag.

Alternativen II och III.

Avvikelserna från alternativ I, vilka betingas av ortsgraderingen av avdragen, ha formulerats i anslutning till bestämmelserna om bostadskostnadsgruppering i folkpensioneringslagen.

Förslaget till lag om bidrag till änklingar och änkor med barn.

Motiv för inrättande av denna hjälpform har lämnats i den allmänna motiveringen. Beträffande vissa där icke berörda spörsmål i fråga om detaljutformningen må anföras följande.

Syftet med den föreslagna lagstiftningen är ju att vid makes död bereda den efterlevande maken möjlighet att, om barnet eller barnen vårdats i hemmet, fortfarande sammanhålla familjen. Med hänsyn härtill borde alltså bidrag egentligen ej utgå i fall då barnet eller barnen intill dödsfallet erhållit sin uppfostran hos annan än makarna. Då emellertid i det stora flertalet fall barn i äktenskap under uppväxtåren vistas hos föräldrarna och det därför skulle onödigt komplicera tillämpningen av lagstiftningen, om såsom förutsättning för rätt till bidrag stadgades, att det i varje särskilt fall skulle prövas om barnet bott hos föräldrarna, har kommittén icke velat beträffande nu nämnda barn föreslå en regel av angiven innebörd.

Enligt kommitténs mening bör här avsett bidrag kunna utgå även i fall då den efterlevande maken har vårdnaden om annat barn än makarnas gemensamma. En änka har t. ex. barn i ett tidigare äktenskap eller utom äktenskap eller adopterat barn. Även här är det påkallat att lämna henne sådant ekonomiskt stöd att hon kan sammanhålla hemmet. I dylika fall bör emellertid för rätten till bidrag fasthållas vid villkoret, att barnet skall ha vistats i hemmet före makens död. Annars kunde modern föranledas att just på grund av möjligheten att erhålla bidrag till egen försörjning ta till sig barn, som tidigare varit utackorderat. Beträffande nu ifrågavarande barn är det betydligt vanligare än i fråga om barn i äktenskapet att uppfostran sker hos annan än modern. Det skäl som föranlett kommittén att avstå från att uppställa berörda villkor såvitt angår barn i äktenskapet äger därför icke giltighet då det gäller andra barn.

Liksom i lagen om barnbidrag böra barn, som adopterats av makar eller av faders eller moders make, jämföras med barn i äktenskap.

Om vårdnadshavaren åtnjuter folkpension, måste denna uppgå till minst det belopp som avsetts skola utgå såsom bidrag enligt förevarande lag. Vid sådant förhållande synes pensionstagaren icke böra erhålla jämväl dylikt bidrag.

Enligt 12 § andra punkten folkpensioneringslagen skall änkepension, som understiger 60 kronor, ej utgå. Om en änka är berättigad att för sina barn uppbära barnbidrag, synes det vara onödigt att, då ju utbetalning ändå skall ske, beträffande bidraget enligt förevarande lag tillämpa nämnda bestämmelse i folkpensioneringslagen. Med hänsyn härtill har i den föreslagna lagens tredje stycke stadgats undantag från bestämmelsen. Enligt den avfattning undantagsregeln fått skall bestämmelsen i folkpensioneringslagen tillämpas, då barnbidrag ej utgår. Detta är alltid fallet beträffande änklings och inträffar i fråga om änka, om hennes barn har så stor egen inkomst att barnbidrag på grund därav är uteslutet.

Bestämmelsen i fjärde stycket utgör komplement till stadgandena om anmälningsskyldighet i 15 § 3 mom. folkpensioneringslagen.

I sitt betänkande XII med utredning och förslag angående moderskapsbidrag (SOU 1946: 23) har kommittén föreslagit bland annat, att förvärvsarbetande kvinna skall kunna under tid, då hon i anledning av havandeskap och barns börd åtnjuter ledighet från förvärvsarbete, erhålla moderskapspenning avsedd att gottgöra förlusten av arbetsinkomst. Därest detta förslag genomföres, bör övervägas, huruvida och i vad mån bidrag enligt denna lag bör utgå samtidigt som moderskapspenning.

Förslaget till bidragsförskottslag.

1 §.

I första stycket har ej gjorts annan ändring än att uttrycket »rättens beslut» utbytt mot »rättens dom eller beslut», i samband varmed företagits en mindre redaktionell jämkning. Ändringen sammanhänger med att enligt nya rättegångsbalken rättens slutliga avgörande av ett mål benämnas dom, medan termen beslut användes bland annat för interimistiska avgöranden.

Beträffande bidragsförskottslagets omfattning kan ifrågasättas, huruvida icke förskott bör kunna utgå även å moders underhållsbidrag. Då antalet fall i vilka fadern har vårdnaden och modern är skyldig betala underhållsbidrag är ringa samt enligt förslaget till lag om särskilda barnbidrag sådant bidrag icke skall utgå för barn till arbetsför änklings, har kommittén ej funnit skäl föreslå ändring av bidragsförskottslagen i förevarande avseende.

För den i andra stycket upptagna bestämmelsen att bidragsförskott icke skall utgå, då fadern åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, har motiv lämnats vid redogörelsen för innehållet i 6 § första stycket andra punkten i den föreslagna barnbidragslagen. Andra stycket i förevarande paragraf överensstämmer i övrigt i sak med vad nu gäller.

2 §.

Angående ändringen av stadgandet i första stycket om lagens tillämplighet å utlänningar hänvisas till vad som anförts under 3 § barnbidragslagen.

Andra stycket överensstämmer med nuvarande lag. Jämför beträffande frågan om utsträckning av tiden för rätt till bidragsförskott anmärkningarna under 4 § barnbidragslagen.

3 och 4 §§.

Paragraferna överensstämmer, frånsett en mindre jämkning i 4 § tredje stycket, med de nuvarande bestämmelserna.

5 §.

Såsom framgår av allmänna motiveringen föreslår kommittén, att bidragsförskottsperioden ändras till kalenderår. I enlighet härmed har den nuvarande bestämmelsen om frihet från skyldigheten att avsända meddelande enligt denna paragraf, om bidragsförskott utgått under löpande kalenderår, ändrats att gälla fall då bidragsförskott utgått under nästföregående kalenderår.

6 §.

Paragrafen är likalydande med den nu gällande.

7 §.

I denna paragraf har gjorts endast den sakliga ändringen att såsom bidragsförskottsperiod valts kalenderåret i stället för det statliga budgetåret. Angående skälet för denna ändring hänvisas till allmänna motiveringen.

Kommittén har haft under övervägande ett förslag att helt avskaffa periodiciteten. För en sådan åtgärd talar det förhållandet att i betydande utsträckning bidragsförskott faktiskt utgår år efter år. Emellertid kan man icke bortse från att ett borttagande av de periodiska ansökningarna skulle helt utsudda bidragsförskottslagens speciella karaktär. Även om anledningen till att bidragsförskott ursprungligen beviljats varit en rent tillfällig betalningsoförmåga hos fadern, föranledd av exempelvis sjukdom eller arbetslöshet, skulle bidragsförskottet sannolikt komma att utgå allt framgent. Även andra skäl tala för ett bibehållande av den nuvarande ordningen. Om man slopade den periodiska ansökningen, finge man antagligen ersätta densamma med anmälningskyldighet för barnets företrädare beträffande förhållanden som avses i 11 § 1 och 2 mom. Sådan anmälningskyldighet föreligger visserligen icke nu, men barnavårdsnämnden får i varje fall genom den årliga ansökningen med jämna mellanrum erforderliga uppgifter. Om någon omständighet inträffat, på grund varav bidragsförskott ej vidare skall utgå, uteblir ansökan. Därest man slo-

pade den årliga ansökningen, borde barnavårdsnämnden ändå periodvis undersöka, huruvida förutsättningar för erhållande av bidragsförskott alltjämt förelågo och huruvida modern fortfarande var mantalsskriven i kommunen. Det kan antagas, att denna officialprövning på åtskilliga håll komme att eftersättas. På grund av vad nu anförts och då ansökningsformuläret, om inkomstprövningen avskaffas, kommer att bli synnerligen enkelt och närmast motsvara en anmälningsblankett, har kommittén kommit till det resultatet att den årliga ansökningen bör bibehållas.

8 §.

Denna paragraf ersätter nuvarande 8 och 9 §§. Angående avskaffande av inkomstprövningen hänvisas till allmänna motiveringen.

Det har ansetts lämpligt att bestämma maximibeloppen för månad, eftersom underhållsbidrag regelmässigt fastställas för sådan tid.

Skäl för begränsningen av sammanlagda beloppet, då barnantalet är större än fem, har lämnats i allmänna motiveringen. Beloppet bör fördelas mellan barnen efter huvudtalet, oavsett storleken av deras underhållsbidrag, dock att icke något av barnen får erhålla mera än som motsvarar dess underhållsbidrag. Det har ansetts onödigt att giva uttrycklig föreskrift härom.

9 §.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 10 §.

10 §.

1 mom. är likalydande med nuvarande 11 § 1 mom.

I 2 mom. har beträffande bidragsförskott för del av månad gjorts samma ändring som i fråga om barnbidrag (14 §).

Det har ansetts onödigt att i den nya lagen upptaga den nuvarande bestämmelsen i 11 § 2 mom. andra stycket om kollision mellan bidragsförskott och utrymningshjälp.

Ur 3 mom. har utgått bestämmelsen att det belopp, som må täckas med bidragsförskott, skall beräknas efter de grunder som angivas i 51 § fattigvårdslagen. Jämför härom anmärkningarna under 17 § barnbidragslagen.

4 mom. överensstämmer med nuvarande 11 § 4 mom.

11 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 §.

I andra momentet har gjorts de ändringarna att den nuvarande bestämmelsen om påföljd för oriktig uppgift i ansökan, vilken bestämmelse torde bli onödig om inkomstprövningen avskaffas, utgått samt att ett tillägg gjorts om indragning av bidragsförskott då barnets fader kommer i åtnjutande av folkpension.

12—18 §§.

Dessa paragrafer överensstämja med nuvarande 13—19 §§.

I 1942 års betänkande angående revision av bidragsförskottslagen berörde socialvårdskommittén vissa frågor om ändringar i och tillägg till lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta, vilka frågor voro av intresse för barnavårdsnämndernas verksamhet med återkrav för utgivna bidragsförskott. Dessa frågor ha ännu icke erhållit någon lösning. Då de särskilda spörsmål varom här är fråga stå i intimt samband med andra krav på reformering av införsellagen, har kommittén icke ansett sig kunna ingå i närmare prövning av desamma. Enligt vad kommittén erfarit kommer en inom justitiedepartementet påbörjad utredning i ämnet att fullföljas.

19 §.

Enligt socialvårdskommitténs mening böra kostnaderna för bidragsförskott fördelas mellan stat och kommun enligt samma grunder som komma att fastställas beträffande fördelningen av kostnaderna för tilläggspensioner enligt folkpensioneringslagen.

20 §.

Denna paragraf överensstämmer med nuvarande 21 § med den avvikelse som betingas av att såsom bidragsförskottsperiod föreslagits kalenderåret.

Det må i förevarande sammanhang erinras om att kommittén i sitt betänkande VI med utredning och förslag angående socialvårdens organisation m. m. beträffande sättet för utanordnande av statsbidrag till socialvårdskostnader anfört:

Bidraget bör utgå på nettokostnaderna, varvid kommittén anser, att det icke skall beräknas för varje fall för sig utan på den totala kostnaden; i den mån en differentiering av bidraget skall ske, skall bidraget således beräknas med hänsyn till de totala kostnaderna för varje kategori hjälpfall. En motsatt anordning skulle givetvis nödvändiggöra ett tidsödande ansöknings- och granskningsförfarande.

Den sålunda skisserade ordningen skulle innebära, att det bidragsbeviljande organet, länsstyrelsen, icke skulle granska det kommunala organets beslut fall för fall utan i stället genom inspektion och fortlöpande revision förvissa sig om att verksamheten handhades på ett tillfredsställande sätt. Det kommunala organet skulle sålunda endast ha att anmäla vad som utgivits i t. ex. bidragsförskott, varefter länsstyrelsen hade att beräkna och utbetala statens bidrag.

Beträffande den fortlöpande kontrollen uttalade kommittén i nämnda betänkande följande:

Den av kommittén förutsatta fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna för kommunernas socialvård måste ha till konsekvens en viss statlig kontroll över den ekonomiska sidan av hjälpverksamheten inom kommunerna. Denna bör enligt kommitténs mening i första hand utövas genom särskilt anställda befattningshavare, förslagsvis benämnda socialvårdsrevisorer. Dessa skola vid besök i

kommunerna taga del av räkenskaper och verksamhet och genom stickprovsgranskning undersöka, huruvida de i lag och författning meddelade föreskrifterna iakttagits. Genom socialvårdsrevisorernas verksamhet kunna statsbidragsansökningarna förenklas.

Med en sådan ordning skulle uppenbarligen det kommunala organets bekymmer för sökandet av statsbidrag i hög grad reduceras. Den kan emellertid icke genomföras förrän i samband med en reform av socialvårdens organisation såväl i kommunerna som på länsstadiet. Till dess en sådan omorganisation ägt rum synas de nuvarande bestämmelserna om sökande och beviljande av statsbidrag böra bibehållas.

21 §.

Paragrafen överensstämmer med viss jämkning med den nuvarande 22 §.

22 §.

Enligt kommitténs förslag skall moder till barn, vars fader avlidit, få behålla barnbidrag till barnet om hon gifter sig. Styvfadern är så länge äktenskapet består underhållsskyldig mot barnet. Under tid då makarna leva åtskilda på grund av söntring eller efter vunnen hemskillnad (däremot ej efter äktenskapsskillnad) är styvfadern pliktig utgiva underhållsbidrag till barnet. Detta underhållsbidrag kan enligt 23 § första stycket nuvarande lagen förskottas. Om man bibehölle denna regel, skulle alltså barnbidrag utgå under den tid makarna sammanleva, bidragsförskott och eventuellt även barnbidrag under den i regel korta hemskillnadstiden och slutligen enbart barnbidrag efter skilsmässodomen. Anledning till denna variation av bidragsformerna synes ej föreligga. Visserligen skulle, eftersom enligt kommitténs förslag inkomstprövning av bidragsförskott ej skall förekomma, bidragsförskott under hemskillnadstiden understundom kunna till beloppet överstiga det inkomstprövade barnbidraget. Härtill synes emellertid ej böra tagas hänsyn vid bedömande av förevarande spörsmål. Enligt kommitténs mening bör alltså styvfaders underhållsbidrag ej kunna förskottas. Motsvarighet till nuvarande 23 § första stycket har därför icke upptagits i förslaget. Om styvfadern under hemskillnadstiden verkligen betalar underhållsbidrag, bör naturligtvis hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av barnbidragets belopp.

Bestämmelsen i nuvarande 23 § andra stycket om rätt till bidragsförskott för adoptivbarn har oförändrad upptagits i förevarande paragraf.

23—25 §§.

Dessa paragrafer motsvara nuvarande 24—26 §§. I den föreslagna 24 § har utgått föreskriften att klagan skall föras före klockan tolv.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Den nya lagen bör träda i kraft samtidigt med de andra av kommittén föreslagna lagarna.

De bestämmelser som nu gälla om fördelningen av kostnaden för bidragsförskott mellan staten och kommunerna böra naturligtvis tillämpas även då statsbidrag efter nya lagens ikraftträdande sökes för bidragsförskott som belöpa å tiden dessförinnan. Stadgande härom har intagits i andra stycket.

Ansökan om gottgörelse av statsverket för bidragsförskott som belöpa å budgetåret 1946/47 skall enligt gamla lagen göras före den 1 juli 1948. Kommittén har ansett lämpligt, att denna ansökningstermin bibehålles, och i tredje stycket upptagit bestämmelse härom. För kostnader under halvåret juli—december 1947 skall enligt nya lagen sökas statsbidrag före utgången av 1948.

Då nya lagen träder i kraft löpa fortfarande de bidragsförskott som beviljats under senare halvåret 1947. Med hänsyn till den väsentliga ändring som vidtagits i fråga om bidragsförskottens belopp synas de vid lagens ikraftträdande löpande förskotten böra på ett eller annat sätt jämkas. Härvid stå två utvägar till buds. Antingen kan man låta de tidigare besluten förfalla och göra rätten till fortsatt förskott beroende av ny ansökan eller föreskriva, att de beviljade förskotten skola av barnavårdsnämnderna jämkas i enlighet med den nya lagen. En sådan jämkning är icke förenad med större svårigheter, om inkomstprövningen avskaffas. Barnavårdsnämnderna ha ju i sitt förvar handlingar, varav framgår med vilket belopp fadern har att bidraga. Då det med hänsyn härtill synes medföra onödig omgång att kräva ny ansökan om bidragsförskott, har kommittén ansett det lämpligt att barnavårdsnämnderna åläggas jämkas förskotten i enlighet med nya lagen. — För att de vid nya lagens ikraftträdande löpande bidragsförskotten skola kunna på ett smidigt sätt inordnas i den av kommittén föreslagna förskottsperioden (kalenderåret), synas sådana förskott lämpligen böra utan ny ansökan utgå till utgången av 1948. — De sålunda föreslagna bestämmelserna skulle föranleda att moder, som varit under 1947 mantalsskriven i en kommun men blivit för 1948 mantalsskriven i en annan, skulle under hela 1948 uppbära bidragsförskott för sitt barn från den förra kommunen. En sådan anordning vore med hänsyn till reglerna om kommuns ansvarighet för kostnaderna för bidragsförskott ej lämplig. Från de föreslagna bestämmelserna synes därför böra göras undantag för det fall att den barnavårdsnämnd som beviljat förskottet icke längre vid 1948 års ingång är behörig upptaga ansökan om förskott för barnet. Där så är förhållandet bör barnavårdsnämnden kunna förklara det tidigare beslutet förfallet i vad det avser tid efter ingången av 1948. Sådant beslut torde kunna meddelas redan under 1947. Om beslutet bör naturligtvis meddelande avlätas till barnets moder eller annan som företräder barnet. — Fjärde och femte styckena i övergångsbestämmelserna ha avfattats i enlighet med vad sålunda anförts.

För de övriga stadgandena i övergångsbestämmelserna torde särskild motivering ej vara erforderlig.

Särskilda yttranden.

1. Herr Bexelius:

Kommittén har beträffande de särskilda barnbidragen föreslagit, att summan av dessa bidrag till en och samma familj icke skall få överstiga 1 500 kronor, även om antalet bidragsberättigade barn är större än fem. Till stöd för detta förslag har kommittén framför allt framhållit, att inkomsten för en invalid eller änka med flera barn skulle närma sig eller rent av överstiga den inkomst en arbetsför arbetare har.

Jag kan för min del icke finna en sådan inskränkning lämplig som den av kommittén föreslagna. Den skulle innebära, att samhället skulle, bortsett från det allmänna barnbidraget, ge samma hjälp utan behovsprövning åt en invalid eller änka med exempelvis åtta barn under 16 år som åt en på samma sätt ställd person med fem minderåriga barn. Detta kan icke accepteras såsom rättvist. Vid en regressiv skala, som hittills tillämpats, ökas dock beloppet för varje barn som tillkommer. Uppenbart lär väl också vara, att en familj med invalid fader eller där modern är änka och där de minderåriga barnen äro fler än fem i och för sig är i behov av en sådan inkomst som vad ett icke limiterat särskilt barnbidrag jämte invalidpensionen eller änkebidraget ävensom det allmänna barnbidraget tillsammans utgöra. Att från början konstruera dessa bidrag så, att dessa familjer måste hänvända sig till nu fattigvården och sedermera socialhjälpens för att få full försörjning, är icke rationellt. Vad beträffar jämförelsen med familjer, där familjeförsörjaren har en inkomst av 3 000 kronor och där barnantalet överstiger fem, kan jag åtnöja mig med att konstatera, att sådana familjer hittills fått eller i vart fall varit i behov av understöd från fattigvården. Slutligen vill jag framhålla, att begränsningen till fem barn, såsom kommittén själv anfört, medför vissa obestridliga komplikationer i den praktiska tillämpningen. Ur statsfinansiell synpunkt medför borttagandet av begränsningen inga betänkligheter med hänsyn till det fåtal familjer det rör sig om.

Vad beträffar valet av alternativ för utformningen av inkomstprövningen i lagen om särskilda barnbidrag vill jag för min del med hänsyn till de faktiska skillnaderna i dyrhet mellan olika orter förorda alternativ II. Det av kommittén förordade alternativet I är visserligen enkelt i sin uppbyggnad men har den obestridliga nackdelen att det, som kommittén själv medger,

för de billigaste orterna medför en i vissa fall något för hög inkomstgräns och för de dyraste orterna en i sak mera hårdhänt prövning. Sedan tabellerna väl uträknats för alternativ II, lär någon större skillnad i fråga om enkelhet i den praktiska tillämpningen icke behöva uppkomma.

2. Herr Hagård:

I likhet med socialvårdskommitténs övriga ledamöter har jag funnit det angeläget att bereda änka med minderåriga barn förmånen av bidrag till hennes försörjning vid sidan om det barnbidrag, som kan utgå till barnen. Jag har emellertid ansett, att det särskilda änkebidraget bör begränsas att utgå intill dess det yngsta barnet uppnått åtta år. Det måste nämligen under nuvarande förhållanden anses såsom synnerligen betydelsefullt, att samhället så avväger denna understödjande verksamhet, att den icke motverkar benägenheten hos t. ex. mycket unga änkor att söka och mottaga arbete, med vilket de kanske tidigare varit förtrogna, så snart detta ur barnens synpunkt är möjligt. Vid nämnda ålder har barnet för övrigt börjat sin skolgång, erhållit skolvana och kommit i åtnjutande av olika med skolgången förenade förmåner, såsom skolmåltider samt tand- och annan hälsovård.

Ur olika synpunkter har jag ansett, att motsvarande bidrag till änklingar icke bör för närvarande förekomma. En dylik hjälpanordning blir för övrigt på grund av inkomstprövningens verkningar i allmänhet utan större betydelse.

Den hjälpverksamhet, som fått sin utformning i lagen om bidragsförskott, och tillämpningen av denna lags olika bestämmelser hör till det mest tungarbetade i svensk sociallagstiftning. Inom socialvårdskommittén har jag därför framställt yrkande om lagens ersättande med föreskrifter, som skulle innebära ett annat och framför allt enklare förfarande. Kommitténs majoritet har på skäl, som av kommittén närmare utvecklats, icke velat biträda detsamma utan har i stället inriktat sina bemödanden på att söka få till stånd vissa förbättringar av de nuvarande lagbestämmelserna. Under utredningens gång har också förenklingar kunnat åstadkommas. Frågan om bidragsförskottslagens ersättande med hjälp efter enklare och mera rationella linjer bör emellertid enligt min mening ånyo upptagas till prövning under socialvårdskommitténs fortsatta arbete, vid framläggande av slutligt förslag till socialvårdens organisation o. s. v.

Beträffande innehållet i den föreslagna bidragsförskottslagen har jag tillsammans med herr Eriksson och fru Nordgren avgivit särskilt yttrande.

3. Fru Nordgren:

I föreliggande förslag till lag om bidrag till änklingar och änkor med barn jämföras de bidragsberättigade, i fråga om belopp och bostadsbidrag m. m.,

med änkor som äro berättigade till änkepension enligt 1946 års lag om folkpension.

Vad angår bidrag till änkor med minderåriga barn är bidraget avsett att ge ökade möjligheter för änka att, trots mannens frånfalle, hålla hemmet ihop och behålla barnen hos sig, vilket är synnerligen behjärtansvärt. Då emellertid till försörjning av änkas barn — efter vissa i lagen om särskilda barnbidrag angivna inkomstgränser — kommer att utöver de allmänna barnbidragen utgå särskilda barnbidrag, är här ifrågavarande bidrag att anse som ett bidrag till änkans egen försörjning, vilket även anges i den allmänna motiveringen. Det är då ganska naturligt, om änkor, som fyllt 50 eller 55 år men som icke kunna komma i åtnjutande av änkepension enligt folkpensioneringslagen, anse sig orättvist behandlade av samhället. Dessa äldre änkor ha kanske — utan något som helst stöd av samhället — fostrat en stor barnskara och äro nu utslitna eller ha fått sin arbetskraft så nedsatt att de icke kunna förskaffa sig några nämnvärda inkomster. De få då, tills folkpensionsåldern inträder, antingen tynga sina vuxna barn, som måhända själva ha ekonomiska svårigheter, eller anlita fattigvården för sin försörjning och ha svårt att förstå att de själva bli utan rätt till änkepension, medan yngre, arbetsföra änkor, utöver allmänna barnbidrag och särskilda barnbidrag till barnen, kunna erhålla visst bidrag till sin egen försörjning.

Jag anser på grund av vad sålunda anförts påkallat att, ehuru bestämmelserna om änkepension enligt 1946 års folkpensioneringslag ännu inte trätt i kraft, en översyn av dessa bestämmelser snarast äger rum, så att pension åt äldre änkor kommer att utgå efter mera tillfredsställande grunder än de i nämnda lag föreskrivna.

I samband med behandlingen av frågan om bidrag åt änkor med barn framhåller kommittén, att de svårigheter som möta en änka i viss mån äro desamma för alla ensamstående kvinnor med minderåriga barn och att även en ogift kvinna, som har vårdnaden om barn och vill söka behålla detsamma hos sig, kan vara i behov av ekonomiskt stöd utöver det som i form av underhållsbidrag från fadern eller bidragsförskott utgår för barnets del. Här anser kommittén dock förhållandena ligga annorlunda till, då änkan i regel redan bildat ett hem, vilket den ogifta modern mera sällan har. Riktigheten härav skall icke bestridas. Men å andra sidan torde icke heller kunna bestridas, att det är av stor betydelse både för mor och barn att en ogift mor kan få behålla sitt barn hos sig och härigenom bereda hemgemenskap mellan sig och barnet. Därför bör även en ogift mor, som vill och kan ordna det så för sig och barnet, kunna erhålla liknande bidrag till sin egen försörjning som en änka.

Det skäl, som kommitténs majoritet anförst häremot, nämligen att det kan befaras att en del ogifta mödrar, särskilt unga sådana, skulle söka bidrag för egen del och med barnet stanna hemma hos sina kanske relativt väl-

ställda föräldrar samt sålunda undandraga arbetsmarknaden sin arbetskraft, kan jag icke biträda. Jag anser att det — under förutsättning att föräldrahemmet är gott, vilket barnavårdsmyndigheterna borde kontrollera — vore till gagn för både mor och barn, om mycket unga ogifta mödrar stannade i föräldrahemmet med sitt barn under dettas första levnadsår. Måhända skulle detta hos de unga mödrarna väcka deras moderskänsla och hos dem skapa ansvarskänsla för barnet. Jag hyser inga större farhågor för att de skulle undandraga arbetsmarknaden sin arbetskraft, då ju ifrågavarande bidrag icke är av sådan storleksordning att det i någon större omfattning kan leda till dylikt.

Ehuru jag, med hänsyn till att jag måste medgiva att saken är mest angelägen för änkoras del, icke har något annat yrkande på denna punkt än majoriteten, vill jag dock framhålla att jag anser bevarandet av sambandet mellan mor och barn, även för de ogifta mödrarnas och deras barns del, vara av sådan betydelse att frågan om bidrag till dessa på samma villkor som till änkor snarast möjligt bör omprövas.

4. Herrar Eriksson och Hagård samt fru Nordgren:

Kommitténs majoritet föreslår att bidragsförskott skall utgå utan inkomstprövning. Detta förslag kunna vi icke biträda.

Genom förskotteringsförfarandet ställer samhället en garanti för att barnet kommer i åtnjutande av det fadern åliggande underhållsbidraget upp till ett visst belopp. 1934 års barnpensioneringssakkunniga uttalade, att en begränsning av förskotteringsprincipens tillämpning följer därav, att faderns underhållsbidrag icke bör utgivas av det allmänna, då modern är i stånd att ensam försörja barnet. Detta medför i tillämpningen att barn som erhålla bidragsförskott jämställas med barn för vilka utgå barnbidrag. Begränsningen av det genom bidragsförskottet garanterade underhållsbidraget bör enligt vår mening även komma till uttryck i den nya lagen.

Även om samhället vid lämnande av bidragsförskott övertager barnets fordringsrätt hos fadern förändras icke därigenom det förhållandet att förskottet i verkligheten är ett försörjningsbidrag. Om försörjningsbidraget till änkers och invaliders barn utgår efter inkomstprövning men till utomäktenskapliga barn utan sådan prövning, är det uppenbart att dessa sistnämnda barn komma i en gynnad ställning i förhållande till de förstnämnda barnen. Enligt kommitténs förslag är en änka med ett barn under 16 år, om hon har en årsinkomst av 3 000 kronor, utesluten från erhållande av barnbidrag. Om bidragsförskott utgår utan inkomstprövning, skulle en ogift eller frånskild kvinna med ett barn och lika stor inkomst erhålla ett understöd i form av bidragsförskott med 300 kronor. Om den ogifta eller frånskilda modern har en större årsinkomst, t. ex. 5 000 kronor, skulle hon likväl av samhället erhålla bidragsförskott.

När man gör rätten till förskottering av underhållsbidraget beroende av moderns, eventuellt hennes makes, ekonomiska ställning innebär detta, uttalar kommittén, att man begär, att modern respektive hennes make, när vissa inkomstgränser för deras del passerats, skall bära även den underhållsskyldighet, som lagligen gäller för fadern. Kommittén framhåller vidare att vad särskilt beträffar de fall, där modern gift sig, det ur barnets egen synpunkt är olyckligt att genom vägran av bidragsförskott styvfadern tvingas att svara för underhållet.

Liknande förhållande föreligger emellertid även beträffande änkorna. Om en änka gifter om sig får styvfadern samma förpliktelse mot styvbarnen som en styvfader till barn, vilka erhålla bidragsförskott. Både den ogifta kvinnan och änkan erhålla understöd av samhället, och vi kunna icke finna några övertygande skäl för att understödet bör utgå efter andra grunder och i rikligare mån för de barn som erhålla bidragsförskott än för änkors barn. Anser sig samhället böra lämna bidragsförskott utan hänsyn till moderns eller hennes makes inkomstförhållanden böra även änkorna erhålla barnbidrag utan inkomstprövning. På anförda skäl har emellertid kommittén ansett sig icke böra föreslå borttagande av inkomstprövning för barnbidragen.

Enligt kommitténs mening skulle ett borttagande av inkomstprövningen ur bidragsförskottslagen av medborgarna uppfattas som en naturlig sak, alldeles oavsett att dylik prövning bibehålles för de särskilda barnbidragen. Enligt vår mening är det ur rättvisans synpunkt stötande och ur psykologisk synpunkt olämpligt att barn till frånskilda och ogifta kvinnor av samhället beredas en gynnad ställning i förhållande till änkors och invaliders barn.

Kommittén framhåller att för ett borttagande av inkomstprövningen ur bidragsförskottslagen talar också starka praktiska skäl. Den omständigheten att som regel det senaste taxerade beloppet skall godtagas som årsinkomst gör inkomstprövningen i avsevärd grad mera schematisk än enligt barnbidragslagen.

I den nuvarande bidragsförskottslagen ha de olägenheter som äro förenade med att taxeringen lägges till grund för inkomststoppsskattningen och icke den mera fria inkomstprövning, som sker enligt barnbidragslagen, i görligaste mån eliminerats. Sålunda kan i vissa fall bidragsförskott beviljas utan hänsyn till det taxerade beloppet, och inkomstgränserna för den avdragsfria inkomsten äro högre enligt bidragsförskottslagen än enligt barnbidragslagen. Den lättnad som i berörda avseende uppkommer genom borttagande av inkomstprövningen har av kommittén i hög grad överskattats och är icke av den betydelse att den kan påverka ställningstagandet i huvudfrågan.

Som kommittén framhåller är det synnerligen angeläget att bidragsförskottslagen förenklas. Ett betydande steg i denna riktning har tagits genom vissa ändringar i lagen, även om inkomstprövningen bibehålles. Genom att bidragsförskotten skola utgå med lika belopp för varje barn utan hänsyn till

barnens antal kommer uträkningen av bidragsförskotten att i hög grad för-
enklas.

Under det att den avdragsfria inkomsten för ensamstående enligt den nuvarande barnbidragslagen utgör i respektive ortsgupper 1 200, 1 600 och 2 000 kronor, utgör den enligt bidragsförskottslagen 1 450, 1 850 och 2 250 kronor. För en gift försörjare äro motsvarande belopp enligt barnbidragslagen respektive 1 400, 1 900 och 2 400 kronor och enligt bidragsförskottslagen 1 900, 2 400 och 2 900 kronor. De skäl som motiverat att den avdragsfria inkomsten satts högre enligt bidragsförskottslagen än enligt barnbidragslagen synas påkalla en liknande justering uppåt av den avdragsfria inkomsten även i den nya lagen. Det synes oss sålunda att den avdragsfria inkomsten bör sättas 200 (alt. 300) kronor högre för ensamstående och 400 (alt. 500) kronor högre för gifta enligt bidragsförskottslagen.

Därest inkomstprövningen för bidragsförskott i enlighet med vår mening bibehålles, bör även den nu gällande bidragsförskottsperioden bibehållas.

5. Herr Höjer:

Kommittén föreslår, att visst bidrag skall kunna tillkomma änka med barn under 10 års ålder samt att samma förmån under enahanda villkor skall kunna utgå till änklings barn. I fråga om de särskilda barnbidragen däremot föreslår kommitténs majoritet, att dylika skola kunna utgå till gifta invalida mäns barn men ej till gifta invalida kvinnors barn samt till änkors men ej till änklings barn. En liknande inställning har majoriteten intagit beträffande bidragsförskott. Dyligt skulle sålunda kunna utgå endast för faders men ej för moders underhållsbidrag.

På ett tidigare stadium av det sociala reformarbetet har man i viss utsträckning begränsat rätten till socialförsäkringens under vissa förutsättningar utgående förmåner till det ena könet eller i fråga om förmåner för barn till sådana fall, där sagda förutsättningar förelegat t. ex. i fråga om fadern, under det att uppfyllandet av samma förutsättningar i fråga om modern ej givit barnet rätt till förmånen. Orsaken härtill torde i regel ha varit, att man ansett de i sammanhanget aktuella hjälpbehoven i avseende på det andra könet mera sällan förekommande och en lagstiftning för dessa fall därför mindre behöflig. I och för sig kan en sådan ståndpunkt försvaras. Frågan bör emellertid ses även ur en annan synpunkt.

Vår familjerättsliga lagstiftning gör ingen åtskillnad mellan makarna. Att mannen alltjämt i de flesta fall är huvudförsörjaren avspeglar sig sålunda icke i lagstiftningen, i vilken det endast talas om den ene maken och den andre maken. Ett likartat betraktelsesätt har under 1946 av statsmakterna anlagts inom tvenne områden av socialförsäkring, nämligen sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen.

Socialvårdskommittén hade föreslagit, att inom sjukförsäkringen skulle kunna utgå hustrutillägg och barntillägg till gift mans sjukpenning. I departementspromemorian tillstyrktes likställighet mellan makarna, vilken tankegång i det alternativ, som sedan lades till grund för propositionen, utformades så att dylika tillägg, familjetillägg, skulle utgå endast till den ena av makarna, nämligen till den som vore att anse som den *huvudsakliga försörjaren* (i regel mannen). När hustrun intog denna ställning, skulle efter anmälan till sjukkassan familjetilläggen i stället kunna anknytas till hennes sjukpenning. I princip skulle alltså skillnad ej göras mellan könen utan familjetilläggen anknytas till den som vore att anse som den huvudsakliga försörjaren.

Den föreslagna likställigheten mellan makarna blev i remissyttrandena allmänt tillstyrkt och upptogs i propositionen samt blev av riksdagen godkänd.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utsedda delegerade ingåvo i december 1945 till Kungl. Maj:t en framställning som bland annat avsåg införandet av mera allsidiga familjetillägg än de dåvarande barn- och hustrutilläggen. Det senare skulle förvandlas till ett maketillägg. Beträffande hustrutillägg gällde att dylikt ej utgick för maka eller franskild hustru, som hade förvärvsarbete motsvarande tre dagar i veckan eller därutöver eller själv uppbytte daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. Enligt de delegerades förslag skulle motsvarande inskränkningar gälla i fråga om maketillägg.

Förslaget att de kvinnliga medlemmarna genom hustrutilläggets omformande till ett maketillägg i princip borde likställas med de manliga vann nästan enhällig anslutning i remissyttrandena. Socialvårdskommittén ansåg dock att frågan borde anstå för att upptagas i ett större sammanhang, men departementschefen fann det av principella och icke minst av psykologiska skäl synnerligen önskvärt, att den existerande skillnaden mellan manliga och kvinnliga medlemmars rättigheter på detta område avlägsnades. Proposition om dylik ändring jämte vissa andra ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor framlades för 1946 års höstriksdag och blev av riksdagen godkänd.

Full jämförbarhet mellan här berörd lagstiftning och den nu ifrågavarande föreligger visserligen icke. Den princip om likställighet mellan könen, som statsmakterna genom sagda beslut godtagit, har emellertid lika stor bärkraft beträffande lagstiftning om bidrag till invaliders och ensamstående försörjares (änkas och änklings) barn som inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. När denna princip nu godtagits av statsmakterna, bör den icke i här ifrågavarande lagstiftning skjutas åt sidan. Det får bli en senare sak att i detta avseende åvägbringa enhetlighet inom socialförsäkringen, så långt nu dylik av praktiska skäl är önskvärd och möjlig att genomföra.

Socialvårdskommitténs majoritet kan sägas ha godtagit denna ståndpunkt i avseende på bidrag till den person, vars make avlidit, i det att dylikt bidrag

skall kunna utgå både till änka och änkling och detta trots att på grund av inkomstprövningens utformning i praktiken bidrag till änkling kan antagas komma att utgå endast i säkerligen tämligen sällsynta fall. När det gäller särskilt barnbidrag och bidragsförskott, där principens genomförande skulle få en ej helt oväsentlig praktisk betydelse, vartill jag återkommer, har kommittén däremot ställt sig avvisande mot densamma.

Jag kan icke finna denna ståndpunkt försvarlig och anser sålunda, att lagen om särskilda barnbidrag bör utvidgas till att avse även bidrag till gifta invalida kvinnors och änklingars barn och bidragsförskottslagen till att avse även moders underhållsbidrag. I överensstämmelse härmed föreslår jag, att de bestämmelser, vilka reglera gränserna för de båda lagarnas tillämpningsområde, givas följande avfattning.

Lagen om särskilda barnbidrag.

5 §.

Särskilt barnbidrag utgår, där ej annat följer av vad eljest stadgas i denna lag,

1. för barn, vars föräldrar avlidit, samt
2. för barn, vars fader är okänd och vars moder avlidit.

Bidraget utgör 480 kronor för år. Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall dock särskilt barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

6 §.

1 mom. Särskilt barnbidrag utgår jämväl, där ej annat följer av vad eljest stadgas i denna lag,

1. för barn, vars fader eller moder avlidit,
2. för barn, vars fader eller moder åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering,
3. för barn, vars fader eller moder är gift med annan person än den andre av barnets föräldrar, då denna person åtnjuter folkpension som nyss sagts samt fadern respektive modern har vårdnaden om eller bor tillsammans med barnet, samt
4. för barn utom äktenskap, beträffande vilket faderskapet ej fastställts, då barnet fyllt tre år.

Barnbidrag enligt fjärde punkten må ej utgå där i mål angående fastställande av faderskap rätten genom beslut, som må omedelbart verkställas, förpliktat den uppgivne fadern att utgiva underhållsbidrag.

7 §.

För barn, som är adopterat, utgår särskilt barnbidrag endast om barnet i sin egenskap av adoptivbarn enligt bestämmelserna nedan i denna paragraf är berättigat till sådant bidrag.

I fråga om rätt till barnbidrag för barn, som adopterats av makar eller av faders eller moders make, skall så anses som om barnet vore barn i äktenskapet mellan makarna.

För annat adoptivbarn än i andra stycket avses utgår barnbidrag:

1. enligt 5 §, då adoptanten avlidit;
2. enligt 6 §, då adoptanten eller dennes make åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering; samt
3. enligt 6 §, om barnet adopterats av person som före eller efter adoptionen ingått äktenskap, då maken avlider.

I fall som avses — — — då pensionen söks.

Bidragsförskottslagen.

1 §.

Barn, vars fader eller moder enligt rättens dom eller beslut eller enligt skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där den underhållsskyldige underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning, då den underhållsskyldige åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, ej heller då barnets föräldrar sammanbo eller barnet bor tillsammans med den underhållsskyldige.

8 §.

Bidragsförskott utgår med det belopp den underhållsskyldige jämlikt rättens dom eller beslut eller enligt avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll, dock högst 25 kronor i månaden eller, därest modern respektive fadern har vårdnaden om flera än fem till bidragsförskott berättigade barn, sammanlagt högst 125 kronor i månaden.

Har bidragsförskott beviljats å faders eller moders underhållsbidrag och sökes därefter förskott å den andres underhållsbidrag, må dock förskott beviljas högst med sådant belopp att till barnet sammanlagt utgår förskott med 40 kronor i månaden. Föreligga dylika ansökningar samtidigt, skall förskott beviljas å vart och ett av underhållsbidragen i förhållande till dessas storlek, dock med sammanlagt högst 40 kronor i månaden. Sökes bidrags-

förskott för barn, som åtnjuter särskilt barnbidrag enligt lagen om särskilda barnbidrag, må förskott beviljas högst med sådant belopp, att summan av särskilt barnbidrag och bidragsförskott uppgår till 40 kronor i månaden.

I övrigt torde endast smärre redaktionella ändringar i lagtexten erfordras. Beträffande bidragsförskott gäller enligt majoritetens förslag, att ansökning om dylikt liksom enligt nu gällande lag skall prövas av barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun. Jag kan icke finna, att den här föreslagna utvidgningen av förskotteringen till moders underhållsbidrag behöver ge anledning till justering av denna regel.

Såsom framgår av lagtexten uppnår man genom den föreslagna utvidgningen en klarare gränsdragning mellan lagarna såtillvida, att det införande av visst bidragsförskottsklientel i barnbidragslagen, som skett genom innehållet i denna lags 5 § första stycke, punkt 2, blir onödig.

I sak innebär här framförda förslag framför allt följande tre utvidgningar av respektive lagars tillämpningsområde.

1. Giftna kvinnor, vilka åtnjuta invalidpension eller sjukbidrag, få rätt till särskilt barnbidrag. De äga principiellt rätt till tilläggspension enligt folkpensioneringslagen men äro med hänsyn till mannens inkomst i regel i praktiken uteslutna därifrån. Då detta ansetts obilligt när hustrun på grund av sitt tillstånd själv behöver tillsyn och hjälp, har genom en särskild bestämmelse (10 § i folkpensioneringslagen) möjlighet beretts att efter fri prövning likväl bevilja tilläggspension med högst 400 kronor om året (en form av hjälplöshetstillägg). Emellertid torde de familjer, där hustrun är invalid, vara mycket svårt ställda även om hustruns tillstånd icke är så dåligt som förutsattes för tillämpning av nyssnämnda bestämmelse. Att möjlighet till särskilt barnbidrag beredes är därför icke obilligt. På grund av inkomstprövningen kan det i regel icke bli fråga om större belopp annat än när inkomsten är låg och barnen tre eller flera. I dessa fall torde särskilt barnbidrag också vara av behovet påkallat.

2. Änklingar få rätt till särskilt barnbidrag. Denna kategori är ofta svårt ställd. Även för dem gäller, att barnbidrag i nämnvärd utsträckning likväl icke kommer att kunna utgå annat än vid relativt låga inkomster och flera barn. Då föreligger det ju även verkligt behov av bidrag. Det förhållandet att en änkling, som gifter om sig, skulle kunna få behålla särskilt barnbidrag, bör ej ge anledning till invändningar. Genom rätten för änka att behålla barnbidraget, om hon gifter om sig, begränsar man enligt majoritetsförslaget anspråken på att styvfadern skall underhålla barnen. Lika rimligt är att på motsvarande sätt begränsa anspråken på styvmodern.

3. Möjlighet ges till förskottering av moders underhållsbidrag. Dylik torde

i praktiken ifrågakomma för frånskilda kvinnors barn och i någon mån även för barn till ogifta kvinnor. Det torde dock här överhuvud taget röra sig om ett mycket begränsat antal fall, vilket icke hindrar att det i dessa fall är betydelsefullt för barnet, att förskott kan erhållas.

Av det anförda framgår, att ett genomförande även i här ifrågavarande lagstiftning av principen om likställighet mellan könen praktiskt skulle medföra bestämda fördelar för kategorier, vilka visserligen ej äro mera omfattande men för vilka behov av lagstiftningens förmåner föreligga. Det är under sådana förhållanden desto mindre anledning att underlåta att genomföra en sådan likställighet.

6. Herr Broberg:

I likhet med kommitténs ledamöter anser jag dyrortsgradering böra undvikas såvitt angår de särskilda barnbidragen. Enligt min mening bör dock ett sådant ståndpunktstagande modifieras i den mån så är nödvändigt för att förhindra att en understödsberättigad erhåller större belopp till sin och sin familjs försörjning än vad som står en fullt arbetsför, icke kvalificerad arbetare till buds å samma ort. Även om man har den uppfattningen att levnadskostnaderna i landets olika delar komma att förete en successiv utjämning, bör man vid utformningen av en lagstiftning sådan som den förevarande utgå från de faktiskt rådande förhållandena. Jag kan sålunda icke anse det lämpligt att en i lägsta bostadskostnadsgruppen bosatt gift invalid med tre barn och en egen årsinkomst av 4 000 kronor skall äga uppbära — förutom de allmänna barnbidragen — särskilda barnbidrag med 450 kronor, vilket blir fallet enligt kommittémajoritetens förslag.

Med hänsyn till vad nu anförts anser jag att de särskilda barnbidragens reduktion på grund av föräldrarnas inkomster bör ske enligt kommitténs alternativ III. Därest statsmakterna emellertid icke anse sig böra stadga dyrortsgradering i någon form i fråga om de särskilda barnbidragen, kan starkt ifrågasättas huruvida icke ett totalt slopande av inkomstprövningen är att föredraga framför en inkomstprövning, som i stort sett endast blir av betydelse i vissa tätorter.

Även om det är riktigt att, då minderåriga barn finnas, en man ibland kommer i lika svårt ekonomiskt läge genom hustruns frånfälle som en hustru gör genom mannens frånfälle, kan jag icke anse förslaget om särskilda bidrag till änklingar med barn vara tillfredsställande.

De föreslagna änklingsbidragen skola enligt förslaget huvudsakligen tjäna att möjliggöra för änkling att anställa en kvinna för barnens skötsel. Om en i lägsta bostadskostnadsgruppen bosatt änkling med minderåriga barn i hemmet har en årsinkomst av 1 200 kronor, erhåller han emellertid enligt

förslaget endast 200 kronor i änklingsbidrag. Är änklingen bosatt i högsta bostadskostnadsgruppen och har han en årsinkomst av 2 000 kronor, blir änklingsbidraget likaledes 200 kronor. Det torde väl vara uteslutet att ett bidrag av denna storlek skall möjliggöra anställande av hushållshjälp. Vidare bör bemärkas att, i de fall änklingsinkomst måste uppskattas till lägre belopp än nu sagts och sålunda änklingsbidraget bli större, han oftast torde vara att anse såsom invalid. Att införa en helt ineffektiv social förmån synes mig icke böra ifrågakomma. Då man icke vill tillerkänna änklingsbarnbidrag, kan man enligt min mening icke heller med fog åberopa likställigheten mellan könen såsom grund för införandet av änklingsbidraget.

BILAGOR

100
101
102
103
104
105

RECEIVED

**Tabell I a. Sammanlagda årsbeloppet av barnbidrag och dyrtidstillägg budgetåret 1946/47.
Ej gift försörjare.**

Årsinkomst (försörjarens)	1 barn			2 barn			3 barn			4 barn			5 barn		
	Ortsgrupp			Ortsgrupp			Ortsgrupp			Ortsgrupp			Ortsgrupp		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1 200	350	425	510	613	744	892	875	1 062	1 275	1 050	1 275	1 530	1 225	1 488	1 785
1 300	275	425	510	538	744	892	800	1 062	1 275	975	1 275	1 530	1 150	1 488	1 785
1 400	200	425	510	463	744	892	725	1 062	1 275	900	1 275	1 530	1 075	1 488	1 785
1 500	125	425	510	388	744	892	650	1 062	1 275	825	1 275	1 530	1 000	1 488	1 785
1 600	—	425	510	313	744	892	575	1 062	1 275	750	1 275	1 530	925	1 488	1 785
1 700	—	350	510	238	669	892	500	987	1 275	675	1 200	1 530	850	1 413	1 785
1 800	—	275	510	163	594	892	425	912	1 275	600	1 125	1 530	775	1 338	1 785
1 900	—	200	510	—	519	892	350	837	1 275	525	1 050	1 530	700	1 263	1 785
2 000	—	125	510	—	444	892	275	762	1 275	450	975	1 530	625	1 188	1 785
2 100	—	—	425	—	369	808	200	687	1 190	375	900	1 445	550	1 113	1 700
2 200	—	—	350	—	294	726	—	612	1 105	300	825	1 360	475	1 038	1 615
2 300	—	—	275	—	219	651	—	537	1 025	225	750	1 275	400	963	1 530
2 400	—	—	200	—	144	576	—	462	950	—	675	1 200	325	888	1 450
2 500	—	—	125	—	—	501	—	387	875	—	600	1 125	250	813	1 375
2 600	—	—	—	—	—	426	—	312	800	—	525	1 050	—	738	1 300
2 700	—	—	—	—	—	351	—	237	725	—	450	975	—	663	1 225
2 800	—	—	—	—	—	276	—	162	650	—	375	900	—	588	1 150
3 000	—	—	—	—	—	126	—	—	500	—	225	750	—	438	1 000
3 200	—	—	—	—	—	—	—	—	350	—	600	600	—	288	850
3 400	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	450	—	—	700
3 600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tabell 2 a. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alternativ I.
Ej gift försörjare.

Årsinkomst (försörjarens)	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn
1 800	300	600	900	1 200	1 500
2 000	250	550	850	1 150	1 450
2 200	200	500	800	1 100	1 400
2 400	150	450	750	1 050	1 350
2 600	100	400	700	1 000	1 300
2 800	50	350	650	950	1 250
3 000	—	300	600	900	1 200
3 200	—	250	550	850	1 150
3 400	—	100	400	700	1 000
3 600	—	—	250	550	850
3 800	—	—	100	400	700
4 000	—	—	—	250	550
4 200	—	—	—	100	400
4 400	—	—	—	—	250
4 600	—	—	—	—	100

Tabell 2 b. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alternativ I.
Gift försörjare.

Årsinkomst (makarnas sammanlagda)	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn
2 200	300	600	900	1 200	1 500
2 400	250	550	850	1 150	1 450
2 600	200	500	800	1 100	1 400
2 800	150	450	750	1 050	1 350
3 000	100	400	700	1 000	1 300
3 200	50	350	650	950	1 250
3 400	—	300	600	900	1 200
3 600	—	250	550	850	1 150
3 800	—	200	500	800	1 100
4 000	—	150	450	750	1 050
4 200	—	100	400	700	1 000
4 400	—	50	350	650	950
4 600	—	—	300	600	900
4 800	—	—	150	450	750
5 000	—	—	—	300	600
5 200	—	—	—	150	450
5 400	—	—	—	—	300
5 600	—	—	—	—	150

Tabell 4 b. Barnbidragets storlek enligt lagförslag alternativ III.
Gift försörjare.

Års- inkomst (makar- nas sam- man- lagda)	1 barn					2 barn					3 barn					4 barn					5 barn									
	Bostadskostnadsgrupp					Bostadskostnadsgrupp					Bostadskostnadsgrupp					Bostadskostnadsgrupp					Bostadskostnadsgrupp									
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
1 600	300	300	300	300	300	600	600	600	600	600	900	900	900	900	900	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
1 800	250	300	300	300	300	550	600	600	600	600	850	900	900	900	900	1 150	1 200	1 200	1 200	1 200	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450
2 000	200	250	300	300	300	500	550	600	600	600	800	850	900	900	900	1 100	1 150	1 200	1 200	1 200	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
2 200	150	200	250	300	300	450	500	550	600	600	750	800	850	900	900	1 050	1 100	1 150	1 200	1 200	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350
2 400	100	150	200	250	300	400	450	500	550	600	700	750	800	850	900	1 000	1 050	1 100	1 150	1 200	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300
2 600	50	100	150	200	250	350	400	450	500	550	650	700	750	800	850	950	1 000	1 050	1 100	1 150	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
2 800	—	50	100	150	200	300	350	400	450	500	600	650	700	750	800	900	950	1 000	1 050	1 100	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
3 000	—	—	50	100	150	250	300	350	400	450	550	600	650	700	750	850	900	950	1 000	1 050	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150
3 200	—	—	—	50	100	100	100	100	100	100	400	400	400	400	400	700	700	700	700	700	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
3 400	—	—	—	—	50	—	200	250	300	350	250	500	550	600	650	550	800	850	900	950	850	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
3 600	—	—	—	—	—	—	50	200	250	300	100	350	500	550	600	400	650	800	850	900	700	950	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
3 800	—	—	—	—	—	—	150	200	250	—	250	500	500	550	550	250	500	750	800	850	550	800	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
4 000	—	—	—	—	—	—	—	—	150	200	—	50	300	450	500	100	350	600	750	800	400	650	900	950	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
4 200	—	—	—	—	—	—	—	—	100	150	—	—	150	400	450	—	200	450	700	750	250	500	750	750	750	500	750	1 000	1 050	1 050
4 400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	250	400	—	—	50	300	550	700	100	350	600	850	1 000	—	—	—	—	—
4 600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	100	150	400	650	—	200	450	700	850	—	—	—	—	—	
4 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	450	700	950	—	50	300	550	800	—	—	—	—	—	
5 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5 200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5 400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5 600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Tabell 5. Storleken av bidrag till änklingar och änkor med barn.

Årsinkomst	Bostadskostnadsgrupp				
	I	II	III	IV	V
400	600	700	800	900	1 000
500	550	650	750	850	950
600	500	600	700	800	900
700	450	550	650	750	850
800	400	500	600	700	800
900	350	450	550	650	750
1 000	300	400	500	600	700
1 100	250	350	450	550	650
1 200	200	300	400	500	600
1 300	150	250	350	450	550
1 400	100	200	300	400	500
1 500	50	150	250	350	450
1 600	—	100	200	300	400
1 700	—	50	150	250	350
1 800	—	—	100	200	300
1 900	—	—	50	150	250
2 000	—	—	—	100	200
2 100	—	—	—	50	150
2 200	—	—	—	—	100
2 300	—	—	—	—	50

Lag 18 juni 1937 om barnbidrag.

1 §. I de fall, som nedan i denna lag angivas, skall av allmänna medel särskilt bidrag (*barnbidrag*) utgå till upphälle och uppfostran åt barn, vars föräldrar, adoptivföräldrar, fader, adoptant eller adoptants make avlidit, eller vars fader, styvfader, moder, adoptant eller adoptants make är arbetsoförmögen.

För barn, som är adopterat, utgår barnbidrag allenast därest barnet i sin egenskap av adoptivbarn enligt 4 § är berättigat till sådant bidrag.

Såsom arbetsoförmögen anses i denna lag den, som på grund av varaktig oförmåga till arbete är berättigad till folkpension enligt lagen om folkpensionering.

2 §. Rätt till barnbidrag tillkommer endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av denna lag å dess undersåtar.

Barnbidrag utgår icke för längre tid än till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år.

3 §. Ärenden rörande barnbidrag handläggas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna.

4 §. 1 mom. Barnbidrag utgår, där ej annat följer av vad eljest i denna lag stadgas, för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin makes barn, utgår barnbidrag enligt detta moment dock först då båda makarna avlidit.

2 mom. Barnbidrag utgår jämväl, där ej annat följer av vad eljest i denna lag stadgas, för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, då mannen avlidit;

för barn och adoptivbarn till makar, då mannen är arbetsoförmögen;
för arbetsoförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med den avlidna hustrun; samt

för arbetsoförmögen fränskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet.

Har i annat fall än i första stycket sägs hustru till arbetsoförmögen man barn eller adoptivbarn, som står under hennes vårdnad, eller har arbetsoförmögen man, ogift kvinna, änka eller fränskild hustru annat adoptivbarn än förut sagts, eller har arbetsoförmögen ogift kvinna, änka eller fränskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, skall, där ej annat följer av vad eljest i denna lag sägs, barnbidrag utgå jämväl för sådant barn.

Barnbidrag för adoptivbarn till arbetsoförmögen utgår icke, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då den arbetsoförmögne i anledning av arbetsoförmågan gjort ansökning, som medfört folkpension, såvida ej på grund av särskilda omständigheter barnbidrag finnes böra utgå, oaktat adoptionen skett senare än nu sagts.

Då kvinna, vars barn eller adoptivbarn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap med man, som icke är arbetsoförmögen, indrages barnbidraget.

5 §. 1 mom. Barnbidrag enligt 4 § 1 mom. utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, med följande årliga belopp, nämligen 300 kronor i ortsgrupp 1, 360 kronor i ortsgrupp 2 och 420 kronor i ortsgrupp 3.

Barnbidraget utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet stadigvarande vistas; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp barnet skall hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

2 mom. Barnbidrag enligt 4 § 2 mom. utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, med följande årliga belopp i nedan angivna ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
för ett barn	240 kr.	300 kr.	360 kr.
» två »	420 »	525 »	630 »
» tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare	120 »	150 »	180 »

Överstiger moderns eller den arbetsförmögnes årsinkomst 1 200 kronor i ortsgrupp 1, 1 600 kronor i ortsgrupp 2 och 2 000 kronor i ortsgrupp 3, eller har den arbetsförmögne därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 1 400 kronor i ortsgrupp 1, 1 900 kronor i ortsgrupp 2 och 2 400 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

Barnbidrag, varom förmåles i detta moment, utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken modern eller den arbetsförmögne senast blivit mantalsskriven. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, utgår barnbidraget efter den ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet stadigvarande vistas, eller, då modern eller den arbetsförmögne har flera barn och dessa stadigvarande vistas å orter, som hänförs till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa. Moder, arbetsförmögne eller barn, som flyttat till ort i dyrare ortsgrupp, skall dock hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Vistas barn stadigvarande å ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns eller den arbetsförmögnes mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande andel av barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

3 mom. Där Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggs-pension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst intill gränsen liggande område, äger Konungen på därom av vederbörande kommun gjord framställning förordna, att barnbidrag, som beräknas med hänsyn till mantalsskrivning eller vistelse inom området, skall förhöjas med hälften av skillnaden mellan å ena sidan det belopp, vartill bidraget skulle uppgå, om mantalsskrivningen skett eller vistelsen ägt rum å orten i den högre ortsgruppen, samt å andra sidan det belopp, vartill bidraget uppgår å orten i den lägre ortsgruppen.

Vad i 1 mom. andra stycket, 2 mom. tredje stycket sista punkten samt 7 § andra stycket och fjärde stycket tredje punkten stadgas angående barnbidrag ävensom vad i 6 § 3 mom. tredje stycket lagen om folkpensionering stadgas angående pensionsförhöjning skall äga motsvarande tillämpning å förhöjning, som avses i detta moment.

4 mom. För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas barnbidraget med ett årligt belopp av 60 kronor.

6 §. 1 mom. Har barn, som avses i 4 § 1 mom., inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall barnbidrag till sådant barn antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

2 mom. Inkomst, som jämlikt 5 § 2 mom. andra stycket skall läggas till grund för be-

räkande av barnbidrag enligt 4 § 2 mom., uppskattas i överensstämmelse med de grunder, som angivas i 7 § lagen om folkpensionering.

Har barn, som avses i 4 § 2 mom., inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget minskas med nämnda inkomst. Vid uppskattning av sådan inkomst, som nu sagts, skall avkastning av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 2 000 kronor. Såsom inkomst skall jämväl räknas bidragsförskott, vartill barnet må vara berättigat enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

7 §. Har inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämd, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till barnbidrag ej längre föreligger, indrages barnbidraget. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämt, må barnbidraget i enlighet därmed ökas eller minskas.

Flyttar barn, moder eller arbetsoförmögen, vars vistelse- eller mantalsskrivningsort ligger till grund för beräkningen av barnbidrag, till ort i annan ortsgrupp, eller överföres den ort, där vederbörande vistas eller är mantalsskriven, till annan ortsgrupp, skall barnbidraget jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare ortsgruppen; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp höjning av barnbidraget må ske endast efter ansökan och med tillämpning av vad i 5 § 1 mom. andra stycket eller 2 mom. tredje stycket sista punkten stadgats.

Be finnes barn, för vilket barnbidrag utgår, icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket, skall barnbidraget indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Den, för vars eget eller hustrus barn eller adoptivbarn utgår barnbidrag, är pliktigt att vid väsentlig förbättring i sina egna, hustruns eller barnets ekonomiska förhållanden utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där han senast blivit mantalsskriven, eller, om han icke är mantalsskriven i riket, till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet stadigvarande vistas. Har barn särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra sådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden. Enahanda anmälningsskyldighet, som nyss sagts, åligger barnets moder, den arbetsoförmögne eller förmyndaren, om modern eller den arbetsoförmögne mantalsskrives å annan ort än tillförre och denna ort räknas till billigare ortsgrupp än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnet flyttar till ort, som tillhör billigare ortsgrupp. Har kvinna, vars barn eller adoptivbarn åtnjuter barnbidrag, ingått äktenskap, åligger henne jämväl anmälningsskyldighet som nyss sagts.

8 §. Har moder eller arbetsoförmögen utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av barnbidrag, ehuru det bort förutses, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt bidrag, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till barnbidrag åberopats, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökning om barnbidrag avslås eller redan beviljat barnbidrag indragas; dock att, där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vars förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ansökning om barnbidrag.

Har i 7 § fjärde stycket föreskriven anmälningsskyldighet försummats, må, om försummelsen inverkat på rätten till barnbidrag eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, barnbidraget indragas som ovan stadgats.

9 §. *1 mom.* Ansökning om barnbidrag enligt 4 § 1 mom. göres av barnets förmyndare hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av barnets föräldrar eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

Ansökning om barnbidrag enligt 4 § 2 mom. göres av barnets förmyndare hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnets moder eller, då fråga är om barn eller adoptivbarn till arbetsoförmögen man, där denne senast blivit mantalsskriven.

Finnes ej mantalsskrivningsort, som förut i denna paragraf sägs, skall ansökning göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet stadigvarande vistas.

Vid bestämmande av barnbidrags belopp må detta höjas så, att barnbidrag kan utbetalas månadsvis jämnt i tiotal ören.

Om ansökning och dess behandling samt om minskning eller indragning av barnbidrag skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 28—32 §§ lagen om folkpensionering i fråga om tilläggspension. Föreskrifterna i 33 och 34 §§ nämnda lag skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

2 mom. Då ärende rörande barnbidrag skall förekomma vid pensionsnämnds sammanträde, åligger det nämndens ordförande att, såvitt möjligt i god tid före sammanträdet, därom underrätta ordföranden i barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas; och äger denne eller annan, av barnavårdsnämnden därtill utsedd ledamot rätt att vid handläggningen av sådant ärende deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

10 §. Barnbidrag utbetalas till barnets förmyndare; dock må, om särskilda skäl därtill äro, pensionsstyrelsen föreskriva, att utbetalning skall ske till barnavårdsnämnd eller annan, med skyldighet för den, som sålunda erhåller förfallna belopp, att utlämna dessa i den ordning, som prövas vara för barnet mest gäneligt.

11 §. Har kommun, sedan ansökning om barnbidrag gjorts, förskottat sådant bidrag, äger kommunen uppbära det först till betalning förfallande beloppet, i vad detsamma hänför sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

12 §. Barnbidrag utgår icke för tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt.

Under tid då barn från viss ort, vilka under löpande kalenderår fylla lägst sju och högst fjorton år, på grund av åläggande eller uppmaning, som avses i 3 § förordningen om utrymningshjälp, uppehålla sig å annan ort, utgår ej barnbidrag till barn i angivna ålder, vilka äro från förstnämnda ort. Vad nu sagts gäller dock ej, därest den, till vilken barnbidraget skolat utbetalas, genom anmälan hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där han vistas, gör sannolikt, att barnet ej åtnjuter utrymningshjälp. Finnes på grund av sådan anmälan barnbidraget böra utgå, skall pensionsnämndens ordförande därom omedelbart underrätta pensionsstyrelsen.

Barnbidrag, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

13 §. Rätt till barnbidrag kan ej överlätas och må förty icke tagas i mät för gäld.

14 §. Kostnaderna för barnbidrag bestridas av staten och av kommunerna.

Varje kommun tillskjuter i nästföljande stycke föreskriven andel i kostnaderna för barnbidrag till barn, som efter prövning av dess pensionsnämnd förklarats äga rätt till sådant bidrag; dock att där barnbidrag blivit ökat, den kommun, vars pensions-

nämnd prövat ärendet rörande ökningen, skall tillskjuta nämnda andel av ökningen. Är pensionsnämnd gemensam för två eller flera kommuner, avgöres dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till vederbörandes mantalsskrivningsort eller, där sådan ej finnes, vistelseort vid det tillfälle, då barnbidraget eller ökningen söktes. Minskas barnbidrag, till vilket två eller flera kommuner lämna tillskott, skola dessa kommuners andelar i återstående belopp bestämmas efter förhållandet mellan deras förutvarande tillskott. Varje kommuns tillskott uträknas av pensionsstyrelsen.

I föregående stycke nämnd andel i kostnaden för barnbidrag eller ökning därav skall utgöra:

för orter tillhörande ortsgrupp 1 en åttondel;

för orter tillhörande ortsgrupp 2 en femtedel;

för orter tillhörande ortsgrupp 3 en fjärdedel; dock att, därest Stockholm eller Göteborg hänföres till denna ortsgrupp, stadens andel skall utgöra tre tiondelar.

Återstående kostnad bestrides av staten.

15 §. Vad i denna lag sägs om moder till barn skall, då fråga är om adoptivbarn till makar eller hustru, avse hustrun.

16 §. De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Lag 11 juni 1943 om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag).

1 §. Barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där fadern underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning i fråga om barn, vars moder sammanbor med barnets fader, eller beträffande barn, som bor tillsammans med sin fader.

2 §. Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av denna lag å dess undersåtar.

Bidragsförskott utgår icke för längre tid än till och med dagen före den, då barnet fyller sexton år.

3 §. Ansökning om bidragsförskott prövas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder är mantalsskriven vid den tidpunkt, då förskottet sökes. Är modern död eller icke mantalsskriven för året i fråga, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där modern senast varit mantalsskriven. Finnes icke mantalsskrivningsort som ovan sagts, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas.

4 §. Ansökning om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av barnets moder, eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. Ansökning må göras jämväl av barnavårdsman, därest sådan förordnats för barnet.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktig-

heten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med barnets och moderns förhållanden förtrogna personer.

Vid ansöknings skola fogas prästbevis enligt fastställt formulär ävensom i huvudskrift eller styrkt avskrift rättens beslut eller avtal som i 1 § sägs, därest dessa handlingar icke annorledes äro tillgängliga för barnavårdsnämnden.

Det åligger barnavårdsnämnd att på därom framställd begäran kostnadsfritt tillhandahålla sökande erforderligt ansökningsformulär ävensom tillse, att nödigt biträde lämnas sökande vid formulärets ifyllande.

5 §. Sedan bidragsförskott sökts, skall, därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas, omedelbart med posten till honom avsändas meddelande om ansöknings med föreläggande att, där han har något att anföra i anledning av den samma, inom viss kort tid muntligen eller skriftligen yttra sig. I meddelandet skall tillika lämnas underrättelse om stadgandet i 6 §. Meddelande som nyss sagts vare dock ej erforderligt, om bidragsförskott utgått för barnet under löpande kalenderår, ej heller om den underhållsskyldige vistas utom riket.

6 §. Bidragsförskott må ej beviljas, där den underhållsskyldige erlagger oguldna underhållsbidrag för tiden från och med andra månaden före den, under vilken förskottet sökts, samt tillika antingen ställer av barnavårdsnämnden godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som barnavårdsnämnden finner skäligen, eller ock visar sannolika skäl att han skall framgent fullgöra sin underhållsskyldighet.

7 §. Bidragsförskott beviljas för tiden från och med den månad, under vilken förskottet sökts, samt, där den underhållsskyldige häftar i skuld för tidigare förfallet bidrag, jämväl för tid, varå sådant bidrag belöper, dock längst från och med andra månaden före den, under vilken förskottet sökts, och utgår, där ej rätten till förskott skall upphöra tidigare, till och med utgången av det statliga budgetår, som löper vid förskottets beviljande.

Att under vissa förhållanden beviljat bidragsförskott kan innehållas under del av tid, för vilken förskottet beviljats, eller rätten till beviljat bidragsförskott helt upphöra före utgången av nämnda tid, därom stadgas i 11 § 2 mom. samt 12 § 1 och 2 mom.

8 §. 1 mom. Där ej vad nedan stadgas till annat föranleder, utgår bidragsförskottet för år räknat med

252 kr. i ortsgrupp 1,	
300 » » » 2 och	
360 » » » 3	

eller, därest modern har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, med belopp enligt följande tabell:

Antalet till bidragsförskott berättigade barn under moderns vårdnad	Bidragsförskott (för barn räknat)		
	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
Två	228 kr.	276 kr.	336 kr.
Tre	204 »	252 »	300 »
Fyra eller flera	180 »	228 »	276 »

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas bidragsförskottet med ett årligt belopp av 60 kronor.

2 mom. Överstiger moderns årsinkomst

1 450 kr. i ortsgrupp 1,	
1 850 » » » 2 och	
2 250 » » » 3	

eller har modern, därest hon är gift och sammanlever med sin man samt denne är underhållsskyldig gentemot barnet, tillsammans med mannen en årsinkomst överstigande

1 900 kr. i ortsgrupp 1,	
2 400 » » »	2 och
2 900 » » »	3

skall, med undantag för fall som i 9 § 2 mom. sägs, från bidragsförskottet avdragas sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp. Har modern flera till bidragsförskott berättigade barn, minskas dock förskottet blott med så stor del av nämnda avdrag, som enligt fördelning efter huvudtalet belöper på varje barn. Hava makar som nyss sagts att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat vare sig till barnbidrag enligt lagen om barnbidrag eller till bidragsförskott, skall det här ovan för vederbörande ortsgrupp angivna inkomstbeloppet för makar ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst.

3 mom. Bidragsförskott utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den kommun hänförs, vars barnavårdsnämnd enligt 3 § har att pröva ansökningen om förskott.

Vistas barn stadigvarande å ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns mantalskrivningsort, skall det enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. beräknade bidragsförskottet minskas med 48 kronor, därest de båda orterna tillhöra ortsgrupperna 1 och 2 eller 2 och 3, samt med 96 kronor, därest de tillhöra ortsgrupperna 1 och 3.

4 mom. Där Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggs-pension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst intill gränsen liggande område, äger Konungen på därom av vederbörande kommun gjord framställning förordna, att bidragsförskott, som beräknats med hänsyn till moderns mantalsskrivning inom området eller, där modern icke blivit mantalsskriven, till barnets vistelse inom området, skall förhöjas med 24 kronor, därest de båda orterna tillhöra ortsgrupperna 1 och 2 eller 2 och 3, samt med 48 kronor, därest de tillhöra ortsgrupperna 1 och 3.

5 mom. Överstiger det enligt bestämmelserna i 1—4 mom. beräknade bidragsförskottet det belopp, som barnets fader jämlikt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll, skall bidragsförskottet nedsättas till nämnda belopp.

Har moder under sin vårdnad två eller flera barn, som samtidigt beviljas bidragsförskott, och sker nedsättning som i första stycket sagts för något eller några av dem, skall belopp, varmed nedsättning skett, tillgodoräknas det eller de barn, som ej behövt vidkännas sådan nedsättning, med fördelning, därest de äro flera, efter huvudtalet. Därvid må dock icke något av sistnämnda barn erhålla högre belopp än barnet tillkommande underhållsbidrag eller som enligt bestämmelserna i 1—4 mom. skulle hava utgått till barnet, därest det icke stått under moderns vårdnad; skall på grund av vad sist sagts nedsättning ske för något eller några barn, skall belopp, varmed nedsättning skett, i sin tur tillgodoräknas övriga barn under tillämpning av ovan angivna grunder.

6 mom. Bidragsförskott skall icke utgå, därest beloppet av detsamma eller, där fråga är om flera barn under moderns vårdnad, förskottens sammanlagda belopp icke skulle uppgå till minst 60 kronor för år räknat.

9 §. 1 mom. Såsom inkomst, vilken enligt 8 § 2 mom. första stycket skall läggas till grund för beräkandet av bidragsförskott, anses det belopp, för vilket vederbörande blivit taxerad till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt vid den senaste taxeringen före barnavårdsnämndens beslut i ärendet.

2 mom. Uppgår den enligt 1 mom. beräknade inkomsten till sådant belopp, att med tillämpning av bestämmelsen om avdrag i 8 § 2 mom. första stycket ansökningen skulle avslås eller bidragsförskottet minskas till ett i förhållande till fullt förskott ringa belopp, må barnavårdsnämnden, därest vederbörandes ekonomiska förhållanden så avsevärt försämrats sedan beskattningsåret, att ett sådant avgörande skulle vara uppenbart obilligt, på särskild framställning besluta, att bidragsförskott skall beräknas utan hänsyn till sagda bestämmelse. Sådant beslut skall för att bliva bindande underställas länsstyrelsens prövning och fastställelse. Beslutet skall, jämte till ärendet hörande handlingar, av barnavårdsnämnden ofördröjligen översändas till länsstyrelsen.

10 §. Sedan bidragsförskott beviljats, skall, därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas, genom rekommenderat brev eller eljest bevisligen tillställas honom skriftligt meddelande härom, därvid underrättelse tillika skall lämnas om stadgandet i 16 §.

11 §. 1 mom. Beviljat bidragsförskott utbetalas, där ej nedan annorlunda stadgas, månadsvis till barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne; dock äger barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan än modern eller förmyndaren, att, då särskilda skäl därtill äro, förordna, att bidragsförskott skall utbetalas till den, hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person.

Belopp, som i första stycket sägs, vare förverkat, om det ej lyfts inom sex månader efter den månad, under vilken detsamma förfallit till betalning.

2 mom. Beviljat bidragsförskott utbetalas icke för tid, under vilken kostnaderna för barnets vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestridas av statsmedel.

Under tid då barn från viss ort, vilka under löpande kalenderår fylla lägst sju och högst fjorton år, på grund av åläggande eller uppmaning, som avses i 3 § förordningen om utrymningshjälp, uppehålla sig å annan ort, utbetalas beviljat bidragsförskott icke till barn i angivna ålder, vilka äro från förstnämnda ort. Vad nu sagts gäller dock ej, därest den, till vilken bidragsförskottet skolat utbetalas, genom anmälan hos ordföranden i den barnavårdsnämnd, som beviljat bidragsförskottet, gör sannolikt, att barnet ej åtnjuter utrymningshjälp. Sådän anmälan må ock göras hos ordföranden i annan barnavårdsnämnd, och har denne att om han på grund av den gjorda anmälan finner bidragsförskottet böra utgå därom omedelbart underrätta ordföranden i den barnavårdsnämnd, som beviljat bidragsförskottet.

3 mom. Beviljat bidragsförskott, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuffostrar eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, skall minst en gång varje kalenderhalvår utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne.

4 mom. Har den underhållsskyldige, innan han erhållit meddelande som i 10 § sägs, helt eller delvis erlagt underhållsbidrag belöpande å tid, för vilken bidragsförskott beviljats, skall vid utbetalning av förskottet vad sålunda erlagts först avräknas.

12 §. 1 mom. Sedan faderns skyldighet att utgiva underhållsbidrag till barnet upphört, skall beviljat bidragsförskott ej vidare utgå. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter det nämnda skyldighet upphört, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

2 mom. Beviljat bidragsförskott skall genom särskilt beslut indragas

a) om sökanden åberopat oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka beslutet om bidragsförskott, ehuru skäligen kunnat fordras, att uppgiften varit riktig;

b) om, där barnet är fött utom äktenskap eller föräldrarnas äktenskap upplösts genom äktenskapsskillnad, föräldrarna sammanflytta;

c) om barnet får bostad tillsammans med sin fader; eller

d) om barnet befinnes icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket samt bidragsförskottets indragande icke med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Beslut om indragning av bidragsförskott meddelas av den barnvårdsnämnd, som beviljat förskottet, samt avser tiden från dagen för beslutet. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter sagda dag, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

3 mom. Beviljat bidragsförskott må ej jämkas under den tid, för vilken förskottet beviljats.

13 §. Barnvårdsnämnden har att noga vaka över att bidragsförskott kommer barnet till godo.

14 §. Rätt till bidragsförskott kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

15 §. För lämnat bidragsförskott inträder den barnvårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot den underhållsskyldige.

16 §. Sedan den underhållsskyldige erhållit meddelande, som i 10 § sägs, har han att, så länge bidragsförskott utgår, till barnvårdsnämnden erlagga å förskottet belöpande andel av underhållsbidragen, allt eftersom dessa förfalla till betalning. Gentemot barnvårdsnämnden må icke åberopas betalning av underhållsbidrag, som erlagts annorledes än nu sagts.

17 §. Det åligger barnvårdsnämnden att, där ej den underhållsskyldige efter förmåga fullgör den honom enligt 16 § åvilande betalningsskyldigheten, utan dröjsmål vidtaga erforderliga åtgärder för fordringens indrivande.

När synnerliga skäl därtill föranleda, äger länsstyrelsen på framställning av barnvårdsnämnden eller av den underhållsskyldige besluta, att återkravsrätten skall eftergivnas.

18 §. Barnvårdsnämnden äger rätt att utan kostnad för nämnden erhålla polismyndighetens biträde för efterforskande av underhållsskyldig, hos vilken nämnden har fordran på grund av utgivet bidragsförskott, ävensom för verkställande av utredning rörande den underhållsskyldiges förmåga att återgälda förskottet.

19 §. Barnvårdsnämnden bör bereda modern eller annan, som äger föra talan för barnet, tillfälle att i samband med återkrävande av bidragsförskott utkräva den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta bidragsförskottets belopp.

20 §. Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnvårdsnämnd beviljat förskottet.

21 §. Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnvårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader för förskott som belöpa å visst budgetår (d. 1 juli—d. 30 juni), skall göras före utgången av närmast följande budgetår. Konungen må dock, när skäl därtill äro, förordna, att ansökning skall av länsstyrelsen upptagas till prövning, ändå att den göres senare. Ansökning avfattas enligt fastställt formulär.

Sedan länsstyrelsen granskat ansökningen samt genom sökanden införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behövlig, har länsstyrelsen att, i den mån bidragsförskotten befunnits beviljade och utbetalade i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag samt barnvårdsnämnden skäligen får anses hava fullgjort vad densamma ålegat i fråga om åtgärder för förskottens återkrävande, bevilja gottgörelse och utanordna beviljat belopp.

22 §. Har barnvårdsnämnden, efter det nämnden sökt gottgörelse av statsverket

för visst bidragsförskott, av den underhållsskyldige uppburit ersättning för förskottet, åligger det nämnden att i samband med den ansökning om gottgörelse för utgivna bidragsförskott, som näst därefter göres, till statsverket redovisa tre fjärdedelar av den uppburna ersättningen, dock högst vad nämnden uppburit i gottgörelse av statsverket för förskottet.

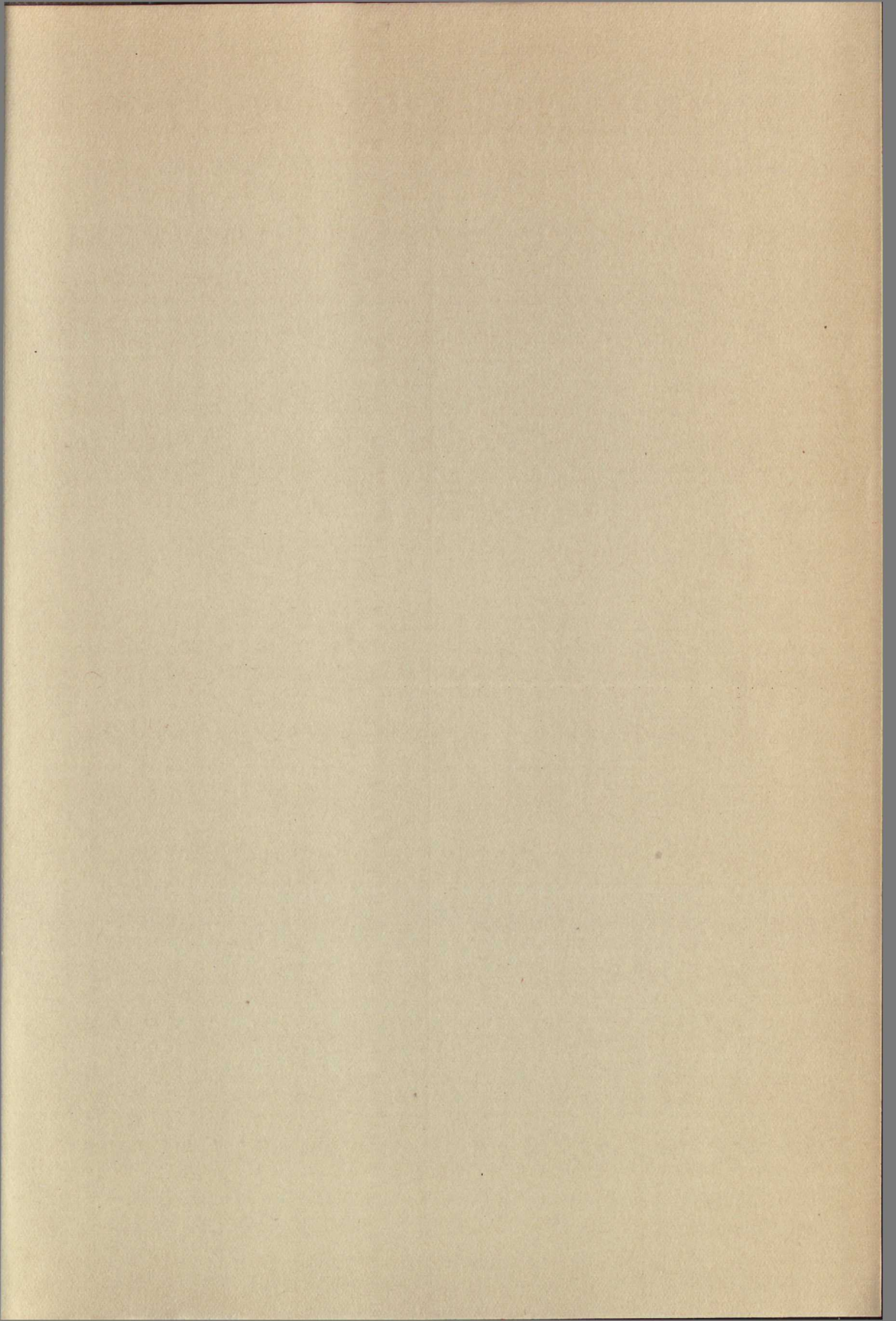
23 §. Har barnets moder ingått äktenskap med annan än barnets fader, skall, därest fadern avlidit, vad i denna lag sägs om fader gälla maken.

Hava makar eller någon av dem adoptivbarn, skall vid tillämpningen av denna lag med barnets fader avses mannen och med barnets moder hustrun.

24 §. Över barnavårdsnämnds beslut i ärende rörande beviljande eller indragning av bidragsförskott må den, som beslutet rör, anföra besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar från det han av beslutet erhållit del.

25 §. Klagan över länsstyrelsens beslut i ärende enligt denna lag föres hos Konungen i vederbörande statsdepartement före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöi del av beslutet.

26 §. De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. [13]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. [18]

Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. [19]

Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag ang. särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. [21]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]

Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. [20]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. fiskerinäringsens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]

Betänkande med förslag ang. lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. [7]

Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. m. [8]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. [14]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. [6]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]

1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. [11]

Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. [12]

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerreglering för övningslärare. [15]

Stöd åt utvecklingshämmande ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. [17]

Försvarsväsen.

1944 års militärsjukvårdskommitténs betänkande. Del 2. [5]

Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. [10]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.